

substantia: ita nec substantia corporis Christi. Non tamen substantia corporis Christi est subiectum illarum dimensionum: sicut erat substantia panis. Et ideo substantia panis ratione suarum dimensionum localiter erat ibi: quia comparabatur ad locum illum mediantibus proprijs dimensionibus: substantia autem corporis Christi comparatur ad locum illum mediantibus dimensionibus alienis, ita quod econverso dimensiones propriae corporis Christi comparantur ad locum illum mediantibus substantia, quod est contra rationem corporis locati. Vnde nullo modo corpus Christi est in hoc sacramento localiter.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod corpus Christi non est in hoc sacramento diffinitive: quia sic non esset alibi quam in hoc altari, ubi conficitur hoc sacramentum, cum tamen sit in caelo in propria specie. Et in multis alijs altaribus sub specie sacramenti. Similiter etiam patet, quod non est in hoc sacramento circumscriptione: quia non est ibi secundum commensurationem propriae quantitatis: ut dictum est. Quod autem non est extra superficiem sacramenti, nec est in alia parte altaris: non pertinet ad hoc quod sit ibi diffinitive, vel circumscriptione: sed ad hoc quod incipit ibi esse per consecrationem et conversionem panis et vini: ut supra dictum est.

AD SECUNDVM dicendum, quod locus ille in quo est corpus Christi non est vacuum: nec tamen proprie est repletus substantia corporis Christi, quae non est ibi localiter, sicut dictum est: sed est repletus speciebus sacramentorum, quae habent replere locum, vel propter naturam dimensionum, vel saltem miraculose: sicut et miraculose subsistunt per modum substantiae.

AD TERTIVM dicendum quod accidentia corporis Christi sunt in hoc sacramento (sicut supradictum est) secundum realem concomitantiam: et ideo illa accidentia corporis Christi sunt in hoc sacramento, quae sunt ei intrinseca. Esse autem in loco est accidens

per comparationem ad extrinsecum continens: Et ideo non oportet, quod Christus sit in hoc sacramento sicut in loco.

IN HOC articulo, s. ponit Dicitur Thomas conclusione unam in calce corporis articuli: quae sic habet. Nullo modo corpus Christi est in Eucharistia localiter. Haec probatur in argumento in contra: quia locus & locatum sunt aequalia. 4. phys. Sed locus ubi est corpus Christi in Eucharistia: est multo minor quam Eucharistia. Ergo corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco. SECUNDO. Corpus Christi non est in Eucharistia secundum proprium modum quantitatis dimensionum: sed per modum substantiae. At omne corpus locatum est in loco secundum modum quantitatis propriae dimensionum. Ergo corpus Christi non est in hoc sacramento sicut in loco.

SECUNDA conclusio est. Corpus Christi est in hoc sacramento per modum substantiae, nempe, eo modo quo substantia a dimensionibus continetur. Haec probatur. Substantia corporis Christi succedit substantiae panis in hoc sacramento. Ergo sicut substantia panis non erat sub suis dimensionibus localiter, sed per modum substantiae: ita nec substantia corporis Christi.

TERCIA conclusio est. Substantia corporis Christi non est subiectum illarum dimensionum panis: sicut erat substantia panis. Ex hac tertia conclusione infert. S. Th. duo. Primum est, quod substantia panis erat localiter sub suis speciebus: quia comparatur ad illum locum mediantibus proprijs dimensionibus. Secundum est, quod substantia corporis Christi non est ibi localiter: quia comparatur ad illum locum mediantibus alienis dimensionibus. Vnde econverso dimensiones corporis Christi propriae comparantur ad locum sacramenti mediante substantia, quod est contra rationem corporis locati.

RURSUS in solutione ad. 1. ponit doctor aliam propositionem: quae sic habet. Corpus Christi non est in Eucharistia circumscriptione nec diffinitive. Et 1. p. q. 52. ar. 2. & in. 4. d. 10. q. 1. ar. 3. q. 2. declarat quid est esse in loco diffinitive & circumscriptione: & hic ad primum argumentum. Et in omnibus locis dicit quod illud dicitur esse diffinitive in loco, quod sic est in aliquo: ut ex natura existendi ibi repugnet esse alibi. Et illud est circumscriptione in loco, quod est in loco per commensurationem propriae quantitatis in ordine ad locum: ita quod est tale locatum aequale loco. Et quia corpus Christi nullo horum modorum est in Eucharistia: quia ex natura modi existendi ibi, non repugnat esse alibi, nempe in caelo, & in alijs sacramentis Eucharistiae, ideo non est diffinitive ibi. Et quia corpus Christi non est ibi aequale loco: ideo non est ibi circumscriptione.

EX quibus constat, quod corpus Christi non est in sacramento sicut in loco, vel localiter: licet sit in loco in

Dubium
vnicum.

loco in quo est hostia vere & realiter. Nec hoc negat. S. Th. sed solū negat, quod sit ibi localiter.

DVBITATUR circa solutionē ad. 3. an accidentia relativa corporis Christi sint etiā in sacramento. Videtur quod non: quia ita dicit. S. Th. quod esse in loco non convenit Christo in sacramento, licet conveniat in coelo: quia esse in loco convenit Christo in ordine ad extrinsecū. Ergo ita est dicendum de alijs respectivis.

SED contra. Accidentia respectiva subiectantur in corpore Christi, sicut absoluta. Ergo etiam sunt in sacramento sicut absoluta.

SECUNDO. Si quis est similis in vno loco, est & in alio: & si quis est pater in vno loco est etiam in alio. Ergo ita dicendum est de corpore Christi: quod si est simile in coelo est etiā in Eucharistia. **P**ROPTER hæc argumenta est notandū, quod inter Philosophos & Theologos dubitatur, an relationes sint accidentia realiter distincta à subiectis suis: ita quod sint distinctæ qualitates. Et quidam dicunt quod ita: & quidam quod nō, sed quod sunt modi & habitudines rerum.

ET tunc dicendum est, quod tenendo relationes esse accidentia realiter distincta à subiectis, fatendum est (sicut de absolutis) quod etiam sunt qualitates subiectivæ in suis fundamentis: & illæ res, ut sic, etiam sunt in corpore Christi in sacramento, quo ad entitatem ipsarum relationum: ut vbi (id est esse in loco) quod est accidens distinctū ab alijs, quod accidens si quis habet hic etiam habet Romæ si illic ponatur. Sed illud accidens nō denominat Romæ sicut hic: quia hic denominat esse Conimbricæ & non Romæ. Si autem quis teneat quod relationes non sunt sic entitates distinctæ à suis fundamentis dicendum est, quod non sunt ubicūque est fundamentum. Et ego ita credo relationes non distingui à suis fundamentis, sicut res à re: ideo dico, quod relatio quæ ab extrinseco convenit corpori Christi in coelo, non est in sacramento: sicut esse in loco, quod etiam dicit. S. Th. Aliæ autem quæ ei ab intrinseco conveniunt, sunt in sacramento.

SED est notandum, quod. S. Th. non ponit illā distinctionem, quā ponunt alij, de accidentibus absolutis & relativis: sed dicit de accidentibus intrinsecis & extrinsecis. Esto enim esset accidens absolutum si esset extrinsecū corpori Christi nō esset in sacramento. Nec negaret. S. Th. quin Christus sit filius Dei, & beatæ virginis in sacramento: quia illæ relationes conveniunt ei ab intrinseco.

POSSUMVS etiam dicere, quod sunt aliqua accidentia quæ nō possunt conservari nisi in certo loco: & illa non sunt alibi, esto res cuius sunt accidentia sit alibi: ut est esse in tali loco. a. vel. b.

EX dictis sequitur quod corpus Christi nō tangitur à speciebus panis: quia est ibi per modum substantiæ: & ad tantum requiritur localis & situationalis unio, & quod accidentia illa inhæreant illi subiecto, quæ accidentia panis nō faciunt respectu

corporis Christi. Vnde sicut angelus vel substantia spiritualis non tangitur à loco in quo est: ita nec corpus Christi à speciebus panis.

Articul. sextus.

Vtrum corpus Christi sit mobiliter in hoc sacramento.

D SEXTUM sic proceditur. Videtur quod corpus Christi sit mobiliter in hoc sacramento. Dicit enim philosophus in. 2. topicorum, quod motis nobis moventur ea quæ in nobis sunt. Quod quid est verum etiā de speciali substantia anime. Sed Christus est in hoc sacramento: ut supra habitū est. Ergo moventur ad motum ipsius.

PRÆTEREA. Veritas debet respondere figuræ. Sed de agno paschali, qui erat figura huius sacramenti, nō remanebat quicquā usque mane: sicut precipitur Exodi. 12. Ergo nec etiā si hoc sacramentū reseruetur in crastinū, erit ibi corpus Christi. Et ita nō est immobiliter in hoc sacramento.

PRÆTEREA. Si corpus Christi remaneat sub hoc sacramento etiā in crastinū, pari ratione remanebit & per totum sequens tempus: nō enim potest dici quod desinat ibi esse cessantibus speciebus: quia esse corporis Christi non dependet à speciebus illis. Non autem remanet sub hoc sacramento Christus per totum tempus futurum. Videtur ergo quod statim in crastino, vel post modicum tempus, desinat esse sub hoc sacramento. Et ita videtur quod Christus mobiliter sit in hoc sacramento.

SED contra impossibile est idem esse motū & quietum: quia sic contradictoria verificarentur de eodē. Sed corpus Christi in caelo quietum residet. Non ergo est mobiliter in hoc sacramento.

RESPONDEO dicendū, quod cum aliquid est unū subiecto, & multiplex secundum esse, nihil prohibet secundū aliquid mo-

ueri,

ueri, & secundū aliquid immobile permanere: sicut corpori est aliud esse albū, & aliud esse magnū: unde potest moueri secundum albedinē, & permanere immobile secundū magnitudinem. Christo autem non est idem esse secundum se, & esse sub hoc sacramento: quia per hoc quod dicimus ipsum esse sub hoc sacramento, significatur quaedam habitudo eius ad hoc sacramentū. Secundū igitur hoc esse non mouetur Christus per se secundum locū sed solum per accidens. quia Christus nō est in hoc sacramento sicut in loco: sicut prae dictū est. Quod autem non est in loco nō mouetur per se in loco: sed solum ad motū eius in quo est. Similiter autem nec per se mouetur, secundum esse quod habet in hoc sacramento, quacunque alia mutatione: puta quantū ad hoc quod desinat esse sub hoc sacramento: quia illud quod de se habet esse indeficiens, nō potest esse deficiendi principiū: sed alio deficiente hoc desinit esse in eo: sicut Deus cuius esse est indeficiens & immortale desinit esse in aliqua creatura corruptibili, per hoc quod creatura corruptibilis desinit esse. Et hoc modo cum Christus habeat de se esse indeficiens & incorruptibile, non desinit esse sub hoc sacramento, neque per hoc quod ipsum desinat esse, neque etiam per motum localem sui (ut ex dictis patet) sed solū per hoc quod species huius sacramenti desinūt esse. Vnde patet, qđ Christus, per se loquendo, immobiliter est in hoc sacramento.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de motu per accidens: quo ad motū nostrū mouetur ea quae in nobis sunt. Aliter tamē ea quae per se possunt esse in loco sicut corpora: et aliter ea quae per se nō possunt esse in loco, sicut formae & spirituales substantiae. Ad quem modū potest reduci, quod dicimus Christum moueri per accidens secundum esse quod habet in hoc sacramento, in quo non est sicut in loco.

AD SECVNDVM dicendum, quod hac ratione moti videntur fuisse quidam, ponentes, quod corpus Christi non remanet

sub hoc sacramento, si in crastinū reseruetur. Contra quos Cyrillus dicit. Insaniūt quidā, dicentes mysticā benedictionē cessare a sanctificatione, si quae eius reliquiae remanserunt in diem subsequenter: nō enim mutatur sacramentum corpus Christi, sed virtus benedictionis et viuificatiua gratia, iugis in eo est: sicut etiam omnes aliae cōsecrationes immobiliter manent permanentibus rebus cōsecratis, propter quod non iterantur. Veritas autem licet figurae respondeat, tamen figura non potest eam adaequare.

AD TERTIVM dicendum, quod corpus Christi remanet in hoc sacramento non solum in crastinū, sed etiā in futurū quousq̄ species sacramentales manēt. Quibus cessantibus, desinit esse corpus Christi sub eis non quia ab eis dependeat, sed quia tollitur habitudo corporis Christi ad illas species: per quē modum Deus desinit esse dominus creature desinentis.

IN HOC sexto articulo sunt tres conclusiones signatae à S. Th. Prima est. Christus mouetur secundum esse, quo est in sacramento per accidens. Probatur. Christus non est in hoc sacramento, sicut in loco: ut in articulo precedenti dictum est. At quod nō est localiter in loco, nō mouetur per se in loco: sed solum ad motum eius in quo est. Ergo Christus in sacramento solum mouetur per accidens ad motū hostiae in qua est.

SECVNDA conclusio est. Christus secundum esse, quod habet in sacramento non mouetur per se aliqua alia mutatione, à motu locali. Probatur. Illud quod de se habet esse indeficiens, non potest esse deficiendi principium: sed solū desinit esse in alio ad defitionē illius in quo est. Sed Christus habet de se esse indeficiens & incorruptibile. Ergo non desinit esse per se in hoc sacramento: nec per hoc quod ipse desinat esse, nec per hoc quod per se moueatur localiter & recedat à sacramento: sed solū desinit esse ibi in sacramento per hoc quod hostia vel species panis, quae ibi erant desinant esse.

TERTIA conclusio quae sequitur ex praedictis conclusionibus est. Per se loquēdo Christus immobiliter est in hoc sacramento Eucharistiae.

SED contra primam conclusionem arguo hoc modo. Impossibile est, quod idem sit motum & immotum. Sed Christus est immotus: ut dicit. 3. conclusio Ergo nō mouetur etiā de per accidens: quia sequerentur contradictoria vera: cū moueretur, & non moueretur.

AD

AD HOC respondet doctor in fronte articuli, non esse in conueniens, quod aliquid sit immotū secundum proprium suum esse, & secundū propriam modum essendi: & sit motum secundum aliud esse, quod habet in ordine ad aliud. Vnde Christus secundum proprium esse non mouetur: sed secundum esse, quod habet in sacramento, mouetur per accidens.

NOTA tamen, quod non valet cōsequutio. Mouetur per accidens. Ergo mouetur. Sed valet. Mouetur per se. Ergo mouetur. Vnde hæc simpliciter est vera. Christus est immotus, aut Christus non mouetur. Et hæc est simpliciter falsa. Christus mouetur.

EX HIS dictis, & ex solutione ad secundum, & tertium argumentum sequitur, quod Christi corpus manet in Eucharistia, quandiu manent species panis: vbi cūq; species maneant, siue in stomacho, siue in loco decenti, siue indecenti: & hoc ex lege Christi, qua tandiu voluit, corpus suū manere sub speciebus panis, ex vi cōsecrationis, quādiu ipsæ species manserint. Marfilus. q. 7. 4. ar. 3. dubio. 5. tenet etiam conclusiones. S. Thomæ.

Dubium
primum.

DUBITATUR prius circa primam cōclusionem, a quo moueatur per accidens corpus Christi in sacramento, eo modo quo dicit. S. Thomas. An a sacerdote, vel illo qui mouet hostiam, vel an a solo Deo.

AD HOC dicit Scotus. d. 10. q. 6. cōclusionem. 4. quod nulla creatura potest mouere corpus Christi in sacramento: sed quod ipse Christus mouet se in sacramento. Probat prius. Quia non est ibi modo, quo possit attingi a creatura. Ergo. &c. Ad hoc tamen dico, quod de per se verum est, de per accidens nego.

SECUNDO arguit sic. Quando aliquid voluntarie iungitur altero, & non necessitate aliqua naturali, illud quod sic coniungitur non mouetur ad motum alterius: nisi ab illo qui voluntarie sic se coniunxit altero moto. Sed corpus Christi voluntate Dei ponitur in sacramento, & non coniunctione necessaria naturali. Ergo non potest corpus Christi moueri a creatura quæ mouet species panis.

CONFIRMAT hoc ipsum exēplo angeli, qui voluntarie se applicat lapidi vel ligno. Ille homo qui tunc mouet lapidem, non mouet angelū, sed ipse angelus se mouet ad motum lapidis, vel manet & non vadit cū lapide. Ad hoc dico, quod nō est simile: quia ille qui voluntarie se applicat alteri non necessitatur ex lege aliqua vt ibi maneat. At corpus Christi ex lege cōsecrationis, non potest a speciebus recedere, quādiu manent species: vt diximus.

SCOTVS igitur conuenit cum. S. Thomæ, in hoc quod dicit, quod corpus Christi mouetur de per accidens ad motum hostiæ: sed differt ab illo in hoc quod dicit, hoc non fieri a creatura mouente species, sed a Deo. Sanctus Thomas verò di-

cit, quod mouetur corpus Christi, ab eo qui mouet species: quia iam ex miraculo cōsecrationis, corpus non potest recedere a speciebus, quandiu manent species: vnde dicendum est quod mouetur ab illo, qui mouet species.

DVRANDVS autē. 4. d. 10. q. 3. dicit, quod corpus Christi nullo modo mouetur in sacramento, nec de per se, nec de per accidens, nec a Deo, nec a creatura. Probat prius. Quia illud quod est in alio per quendam ordinem non mouetur ad motū alterius. Sed corpus Christi est in sacramento per ordinē ad species (vt ipse tenet, & nos supra disputauimus.) Ergo nō mouetur ad motū specierū. SECUNDO. Quia sequeretur, quod Christus moueretur motibus contrarijs. Contingit namq; quod quando vnus sacerdos eleuat sacramentū alius simul trahit deorsum. Ergo mouetur motibus contrarijs.

TER TIO. Quia eadem ratione esset dicendū, qd corpus Christi frāgitur: quia frāgitur hostia. HIS non obstantibus, opinio sancti Thomæ est verior, clarior, & communior. Nam cōmuniter doctores in. 4. d. 10. tenent cum. S. Thomæ, quod corpus Christi in sacramento mouetur de per accidens ad motū hostiæ, & mouetur a sacerdote.

ET probatur. Quia sacerdos comedit corpus Christi, & bibit sanguinem. Sed hoc nō potest fieri nisi per motum. Ergo sacerdos ad motum hostiæ mouet corpus Christi.

PRO quo magis declarando, nota, quod corpus Christi in Eucharistia habet quandā connexionem cum speciebus: quia corpus Christi cōtinetur a speciebus, & est lex Dei, quod quādo moueretur species, moueretur & corpus Christi. Ideo simpliciter est concedendum, quod ad motū hostiæ mouetur corpus Christi: sicut est lex naturalis, quod ad motū subiecti moueātur & accidentia, vel econtra, ad motum accidentium moueatur subiectum. Itaque talis est colligātia inter corpus Christi & species sacramētales, quod ad motum earum moueatur per accidens corpus Christi. Et sicut corpus Christi mouetur ad motū specierum: ita mouetur a motore earum, & cum cōcursu Dei generaliter ita quod licet Christus secundū humanitatē nollet moueri, moueretur ad motum hostiæ propter legem Dei. Et si Deus oppositum nūc veller, esset mutare priorem legem.

SED quid est dicere, quod corpus Christi mouetur per accidens, & nō de per se? Dico, quod est dicere, quod nō mouetur motu, qui sit in ipso corpore Christi: sed motu, qui est in speciebus. Vel mouetur per accidens: quia mouetur ad motū specierum, & non per se: quia si species non moueretur, non moueretur sanctum illud corpus.

ET tūc ad argumenta in oppositū, facile est respondere. Ad primū argumentū Scoti iā diximus. AD secundum dico, quod verū est, connexionē illā corporis Christi cum speciebus, voluntariā esse, id est, per voluntatē Dei: quia Christus volēs fecit

fecit legē, qđ corpus suū in Eucharistia ponere-
tur. Sed postquā ponitur: est lex, quod nō recedat
quādiū sūt species. Et esto Christus dormiret, &
nō haberet nūc nouā volitionē ad ponēdū corpus
suum ibi: poneretur nihilominus ad consecratio-
nem sacerdotis ex lege Dei. Et ita esto Christus
in hostia consecrata dormiret, & non haberet no-
uā volitionem: moueretur ad motum hostiæ.

ET confirmatur: quia cōmuniter dicimus, quod
sacerdotes eleuāt corpus domini. Quod nō esset
verum, si ad motū specierum nō moueretur cor-
pus Christi ab ipsis sacerdotibus: quia eleuatio
est quidam motus.

AD argumenta autem Durandi dico. Ad pri-
mū. s. quia illud quod est in aliud per quendā or-
dinem non mouetur ad motum alterius. & c. cō-
cedo. Nego tamen quod corpus Christi sit in spe-
ciebus solum per quendam ordinem: sed vere &
realiter: vt supra diximus, & præsius disputau-
mus contra Durandum.

AD secundum autem. s. quod mouetur motibus
contrarijs. & c. Concedo, quia est in pluribus lo-
cis, vt supra diximus de Petro existente Romæ,
& Parisijs. Et non est in conueniēs, quod mouea-
tur motibus contrarijs de per accidens, sicut per
accidens est in loco.

AD tertium nego, quod corpus Christi franga-
tur: sed sola quantitas panis frangitur, quæ nō in-
hæret corpori Christi. Ideo ad eius fractionem
non frāgitur corpus Christi, nec tangitur à quā-
titate panis.

SED contra nostram cōclusionem arguit Ma-
ior in. 4. d. 10. q. 6. Si species panis & vini moueā-
tur circulariter: tunc non mouetur corpus, nec
sanguis Christi. Ergo ad motum specierū, nō mo-
uetur corpus Christi. Antecedens probatur: quia
tunc corpus Christi eodem modo se habet se-
cundum se, in ordine ad se, & ad partes hostiæ
vel loci extrinseci.

AD hoc concedo totum. Sicut si cœlum haberet
animā, esto moueretur circulariter, vt mouetur:
nō moueretur anima: sed moueretur per accidēs,
si moueretur motu recto.

Dubium
secūdam. **D**VBITATVR secundo circa. 2. conclusio
nē. S. Thomæ, qua dicit, quod corpus Chri-
sti in sacramento non potest moueri alia muta-
tione: an corpus eo modo quo est in sacramento
possit alterari & alterare: vt illuminare, vel illu-
minari ab alio extrinsecō.

AD hoc dicit Maior in. 4. d. 10. q. 5. quod ita: nisi
Deus propter meritū fidei speciali modo impedi-
ret. Idem dicit Okam. Idem tenet Gabriel super
canonem lectione. 46. Sed hi non probant quæ
dicunt. Verior est igitur opinio. S. Thomæ, & a-
liorum tenentium, quod corpus Christi non po-
test alterari, nec alterare in sacramento ex modo
existendi ibi. Probatur, quia est ibi per modū sub-
stantiæ indiuisibiliter: sicut esset ibi vnus āgelus
& ad hoc quod posset alterari, & alterare, debe-

ret habere modum quantitatiū & extensum in
ordine ad locum, quod Christus ibi non habet.

DVBITATVR tertio circa illud, quod di-
cit. S. Thomas, quod corpus Christi nō de-
finit esse in sacramento. Quādiū permanet cor-
pus Christi in sacramento?

Dubium
tertium.

AD HOC respondet. S. Thomas hic ad tertium
argumentū, quod tandiū manet, quādiū manet
species panis aut vini, id est, tandiū manet corpus
Christi quādiū mansisset panis sub illis specie-
bus naturaliter, si panis ibi esset, sicut erat antea.
Et hoc vbicūque ponantur species, siue in altari,
siue in luto, siue in stomacho muris aut canis. Vn-
de male dicit Panormitanus & alij iure consul-
ti, quod si mus comedat hostiam cōsecratam, esto
maneant species in ventre muris, statim definit
esse corpus Christi ibi, quam primū tangitur ho-
stia à mure: quia benedictum Christi corpus nō
læditur, nec foedatur, esto species lædantur, &
sordifiant.

SED dubitatur quarto de quibus speciebus lo-
quatur diuus Thomas: quia ibi est quantitas,
calor, color, & sapor & c. an maneat corpus Chri-
sti quādiū manent omnes, & solum tunc quādo
manent omnes, aut quādiū manent aliqua, esto
alia corrumpantur.

Dubium
quartum.

AD HOC omnes Theologi cōmuniter dicunt,
qđ corpus Christi manet sub illis speciebus quā-
diū manent species sufficientes ad conseruandū
panem si ibi esset: & quādiū mansisset panis na-
turaliter loquendo: ita quod tādū manet ibi cor-
pus Christi, quādiū sunt species panis ad conser-
uandum panem naturaliter, si ibi esset. Nā si di-
ceres, quod oportet omnes qualitates manere, ad
hoc quod maneat corpus Christi: sequeretur, cū
sit ibi humiditas, seu calor, quæ facile deperdūtur
quod sic non mansisset ibi corpus Christi, illis de-
perditis, & essemus decepti, cum mansissent alie
species, quod non est dicendum. Nec potest dici,
quod sufficit, vt maneat vna sola qualitas, ad hoc
quod maneat ibi corpus Christi: quia cum vna
qualitate non esset panis. Ergo nec corpus Chri-
sti quod succellit loco panis. Ideo rationabilius
est dicere, quod quātum ad hoc habet ibi corpus
Christi leges panis: ita quod sit ibi cum illis spe-
ciebus, cum quibus naturaliter esset panis.

DVBITATVR quinto, quid fiat de corpore
Christi, quādo iā definit esse in sacramento.

Dubium
quintum.

AD hoc dicunt aliqui iure consulti, quod volat
in cœlū etiā quā primū species sunt in ore: sed hi
non probant. Ideo dico cū Theologis & cum. S.
Thoma hic, quod non definit esse: quia manet in
cœlo & in alijs sacramentis.

SECUNDO. Nec etiam volat in cœlum: quia
ibi est semper.

TERTIO dico, quod definit esse ibi in sacramē-
to: sicut cum amputatur digitus Petri, definit esse
ibi anima rationalis sine sui mutatione. Nec retra-
hit se intro: quia nō mouetur localiter, propterea
quod

quod digitus amputetur. Aliud exemplū adducit S. Thomas ad tertium. Sicut (inquit) Deus desinit esse in creatura per corruptionem creaturæ sine sui mutatione: ita corpus Christi in sacramento sine sui mutatione.

Dubium
sextum.

DUBITATUR sexto, an si corpus Christi esset præcise in hoc sacramento, desineret esse simpliciter corruptis speciebus.

DICO quod de lege nunc existenti, solum habetur, quod desineret esse hic in sacramento: nõ autem quod desineret esse simpliciter. Si illud daretur esset alia lex: aut dominus prouideret quid esset de illo, esset etiam tunc alia Theologia. Sed secundum hanc quam nunc habemus solum desinit corpus Christi esse in Eucharistia, per hoc quod species desinunt esse: & sine sui mutatione manet in alijs locis vbi antea erat.

Articu. septimus

Vtrū corpus Christi prout est in hoc sacramento, possit videri ab aliquo oculo, saltem glorificato.

D SEPTIMUM sic proceditur. Videtur quod corpus Christi prout est in hoc sacramento, possit videri ab aliquo oculo, saltem glorificato. Oculus enim noster impeditur à visione corporis Christi in hoc sacramento existentis, propter species sacramentales ipsum circumvelantes. Sed oculus glorificatus non potest ab aliquo impedi, quin corpora qualibet videat prout sunt. Ergo oculus glorificatus potest videre corpus Christi prout est in hoc sacramento.

PRÆTEREA. Corpora gloriosa sanctorum, erunt cōfigurata corpori claritatis Christi: ut dicitur Philip. 3. Sed oculus Christi videt seipsum prout est in hoc sacramento. Ergo pari ratione quilibet alius oculus glorificatus potest ipsum videre.

PRÆTEREA. Sãcti in resurrectione erunt æquales Angelis: ut dicitur Luca. 20. Sed angeli vident corpus Christi prout est in hoc sacramento: quia etiam demones inueniuntur huic sacramento reuerentiã exhibere, & ipsum timere. Ergo pari ratione oculus glorificatus potest Christum videre

prout est in hoc sacramento.

SED CONTRA. Nihil idem existens potest simul ab eodem videri in diuersis speciebus. Sed oculus glorificatus semper videt Christum prout est in sua specie, secundū illud Isaie. 33. Regem in decore suo videbunt. Ergo videtur quod nõ videat Christum prout est sub specie huius sacramenti.

RESPONDEO dicendum, quod duplex est oculus. scilicet corporalis proprie dictus: & intellectualis, qui per similitudinem dicitur.

A NULLO autē oculo corporali corpus Christi potest videri prout est in hoc sacramento. Primo quidem: quia corpus visibile per sua accidentia immutat medium. Accidentia autem corporis Christi sunt in hoc sacramento mediante substantia, ita. scilicet. quod accidentia corporis Christi non habent immediatã habitudinem, neque ad hoc sacramentum, neque ad corpora quæ ipsum circumstant. Et ideo non possunt immutare medium: ut sic ab aliquo corporali oculo videri possint.

SECUNDO. Quia sicut supra dictum est, corpus Christi est in hoc sacramento per modum substantiæ. Substantia autē in quantum huiusmodi, non est visibilis oculo corporali, neque subiacet alicui sensui, sed nec etiã imaginationi: sed soli intellectui, cuius obiectum est quod quid est: ut dicitur in 3. de anima. Et ideo proprie loquendo, corpus Christi secundum modum essendi quem habet in hoc sacramento, neque sensu, neque imaginatione perceptibile est: sed solo intellectu qui dicitur oculus spiritalis.

PERCIPITUR autē diuersimode à diuersis intellectibus. Quia enim modus essendi quo Christus est in hoc sacramento, est penitus supernaturalis, à supernaturali intellectu. scilicet. diuino, secundū se visibilis est, & per consequens ab intellectu beato, vel angeli, vel hominis: qui secundum participatã claritatem diuini intellectus videt ea quæ supernaturalia sunt, per visionem diuinæ essentiæ. Ab intellectu autem hominis viatoris nõ potest

est conspici nisi per fidem: sicut & cetera supernaturalia. Sed nec etiam intellectus angelicus secundum sua naturalia sufficit ad hoc intuendum. Unde demones non possunt videre per intellectum Christum in hoc sacramento, nisi per fidem: cui non voluntarie assentiunt: sed ad eam, evidentia signorum conuincuntur, prout dicitur Iacobi. 2. quod demones credunt, & contremiscunt.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod oculus noster corporeus, per species sacramentales impeditur à visione corporis Christi sub eis existentis, non solum per modum tegumenti: sicut impedimur videre id, quod est velatum quocumque corporali velamine: sed quia corpus Christi non habet habitudinem ad medium, quod circumstat hoc sacramentum medijs proprijs accidentibus, sed medijs speciebus sacramentalibus.

AD SECVNDVM dicendum, quod oculus corporalis Christi videt seipsum sub sacramento existentem: non tamen potest videre ipsum modum essendi, quo est sub sacramento, quod pertinet ad solum intellectum. Nec tamen est simile de alio oculo glorioso: quia etiam ipse oculus Christi est sub hoc sacramento, in quo non conformatur ei alius oculus gloriosus.

AD TERTIVM dicendum, quod angelus bonus, vel malus non potest aliquid videre oculo corporeo, sed solum oculo intellectuali. Unde non est similis ratio ut ex dictis patet.

IN HOC articulo. 7. doctor duo facit, Prius ponit vnam distinctionem. Secundo ponit aliquas conclusiones. Distinctio est. Oculus capitur dupliciter, nempe proprie, & improprie. Proprie accipitur pro oculo corporeo: improprie autem, ipse intellectus dicitur oculus. Nam ea quæ intelligimus dicimur videre.

QVO ad secundum est prima conclusio. A nullo oculo corporeo existenti extra sacramentum, corpus Christi potest videri, prout est in hoc sacramento. Probat hanc conclusionem prius. Quia corpus visibile per sua accidentia imutat medium. At accidentia corporis Christi sunt in hoc sacramento per modum substantiæ: ita quod accidentia corporis Christi non habent immediatam habitudinem, nec ad hoc

sacramentum, nec ad corpora, quæ ipsum circumstant. Ergo accidentia corporis Christi non possunt imutare medium: ut sic ab aliquo oculo corporeo existenti extra sacramentum videri possint.

SECUNDO Corpus Christi est in hoc sacramento per modum substantiæ. At substantia ut sic non est visibilis oculo corporeo, nec subiacet alicui sensui, nec etiam imaginationi: sed solum intellectui cuius obiectum est quod quid est: ut dicitur in. 3. de anima. Ergo proprie loquendo corpus Christi secundum modum essendi, quæ habet in hoc sacramento, nec sensu nec imaginatione perceptibile est: sed solum intellectu, qui dicitur oculus spiritualis.

SECUNDA conclusio est. Corpus Christi percipitur diuersimode, prout est in sacramento à diuersis intellectibus.

TERTIA conclusio est. Modus essendi, quo Christus est in hoc sacramento est penitus supernaturalis.

QUARTA propositio sic habet. Modus quo Christus est in hoc sacramento, à diuino intellectu secundum se visibilis est.

QUINTA propositio est. Modus quo Christus est in hoc sacramento visibilis est à quocumque intellectu beato. Probat hanc: quia per visionem diuinæ essentia, intellectus beatus videt ea quæ supernaturalia sunt, qualis est hic modus quo Christi corpus est in sacramento.

SEXTA propositio est. Ab intellectu non beato non potest conspici modus, quo Christus est in hoc sacramento nisi per fidem sicut & cetera supernaturalia. Unde demones non vident Christum in hoc sacramento: nisi per fidem coactam quam habent, quæ non est virtus theologa: ut dicitur Iacobi. 2. Demones credunt, & contremiscunt.

SEPTIMA propositio scribitur à doctore sancto in solutione ad. 2. quæ est huiusmodi. Oculus Christi corporalis videt ipsum Christum sub sacramento existentem: non tamen potest videre ipsum modum essendi, quo est sub sacramento, quod pertinet ad solum intellectum. Et non est simile de alio oculo corporeo glorioso: quia oculus corporalis Christi est in ipso sacramento, & alius non. Hanc. S. Thomas.

HIC PRIUS supposita distinctione. S. Thomæ de oculo corporeo & spirituali, est notandum, quod oculus corporalis non potest iudicare, sicut nec alia potentia sensitiva exterior, nec componit, nec diuidit: sed solum habet apprehendere, & apprehendendo solum, cognoscit coloratum. Et probatur quia obiectum potentia visiva est color, & propterea non potest apprehendere substantiam: ideoque iudicare non potest, quod Petrus est albus, aut niger.

SECUNDO probatur, quia potentia exterior non potest formare syncategoremata: quia illud verbum (est) non cadit sub obiecto potentia visiva cum non sit color, vel coloratum.

SECUNDO est notandum, quod primum iudicium est insensu communi interiori probatur. Nam

frenetici & dormientes iudicant per sensum cōmunē, & cum nihil sit in intellectu, quin prius sit in sensu, primum iudicium est in sensu cōmuni: quia iudicant tanquam in rei praesentia .i. videntes tanquam in re, quod non fit per memoriā aut per cogitativam: tunc enim non vident tanquā in re ipsa: sed tanquam in absentia rei.

TER TIO. est notandū, quod actiones, quae sunt in sensu cōmuni: sunt valde similes sensationibus sensuum exteriorū. Frenetici enim dicunt se videre fōtes aut tauros, & decipiuntur: quia nō habent illam sensationem in sensu exteriori, & putant se videre. Ratio est, quia sensationes exteriores perficiuntur in sensu cōmuni: & quia aliquādo viderunt fōtes & tauros, apparet eis, quod nunc videant illa eadē. Immo aliqui sani patiuntur illas sensationes: quia habent spiritus ita mobiles, quod illis repraesentantur species, sicut dormientibus vel freneticis. Hoc dixerim propterea qđ aliqui putant in sensu exteriori esse iudicium: sed errant propter similitudinē ad sensum cōmunē.

Q VARTO. notandum est, quod duplex iudicium possumus habere de Christo in sacramento. Alterū de accidentibus: vt quod sit pulcher vel albus. Alterum quod sit hic in sacramento. Et multum refert iudicare vno vel altero modo.

HIS Suppositis, sit prima ppositio. Oculus Christi corporalis in Eucharistia videt se ipsum ibi: & format notitiā sicut in coelo. Probatu hoc prius. Quia diximus in articulo praecedēti, qđ omne accidens intrinsecum, quod habet in coelo, habet etiā in Eucharistia. Sed visio illa est in coelo, & pertinet ad perfectionem Christi. Ergo etiam est in Eucharistia.

SECUNDO probatur. Corpus Christi habet ibi omnia necessaria ad videndam se, potētiā scilicet, & obiectum, & medium dispositum. Ergo videt se in Eucharistia. Antecedens probatur: quia oculus Christi in ordine ad se est extensus, & obiectum est debite approximatum & coloratum.

SED dices, quod non est medium: quia in ordine ad locum vel hostiam, non est extensum corpus Christi. Et nullus potest videre, nisi sit mediū dispositum inter potentiam & obiectū, vt aer &c. Ad hoc respondet. S. Thom. in. 4. d. 44. q. 2. ar. 4. q. 1. ad. 2. quod est medium dispositum ipsum corpus Christi, quod est diaphanū: eo quia gloriosū nam omnia corpora gloriosa sunt diaphana. Idē dicit Paludanus. d. 44. q. 5. Vnde corpus Christi per se ipsum multiplicat species vsq; ad oculos, vbi fit visio. Sicut si Christus esset solus in aliquo vacuo posset se videre: ita se videt in sacramento.

SED cōtra hoc arguit Scotus in. 4. d. 10. q. 9. quia in articulo praecedenti dixit. S. Thom. quod corpus Christi non mouetur in Eucharistia aliqua mutatione, nisi solum motu locali per accidens. Sed videre est quoddam pati: quia recipit Christus species in oculis. Ergo oculus Christi non videt corpus suum in Eucharistia: quia alias mu-

taretur. Idem dicit Capreolus in. 4. d. 10. q. 4. s. qđ oculus Christi non videt corpus Christi in Eucharistia. Idem dicit Palud. 4. d. 10. q. vltima. Ratio horum est: quia corpus Christi est in Eucharistia modo supernaturali .s. p. modū substantiā. Ergo nō potest ibi videri etiā ab oculo Christi.

AD hoc distingo. In ordine ad se, nego, quod sit per modū substantiā: sed est extensum: vt supra diximus. Et ideo ab oculo ibi existēti potest videri.

Et cōfirmatur: quia angelus nō posset ibi videri. Ergo nec corpus Christi, quod est per modū substantiā sicut angelus. Ad hoc nego consequentiā: quia angelus nō est coloratus, sicut corpus Christi in ordine ad se. Ideo nos dicimus oppositū cōtra istos doctores in prima nostra cōclusiōe, quae est. S. Tho. hic ad. 2. vbi expresse dicit, quod oculus corporalis Christi videt corpus Christi in Eucharistia. Dicit etiā, quod non est simile de alijs beatis: quia nō sunt illic sicut oculus Christi. Capreolus tamē dicit, quod S. Thom. nō dicit hoc assertiue. Sed nō dicit verū, vt constat legēti litteram sancti Thomae hic ad. 2. qui ex professo argumētū illud, de hoc fecit. Et hoc quod dicit hic ad. 2. de illo oculo Christi dicit in. 4. d. 10. q. 1. ar. 4. in solutionibus argumentorū. Vnde sic posui illā primā cōclusionem cū S. Thoma, quod oculus Christi in sacramento videt corpus Christi ibi. **DVRANDVS** tamē in. 4. d. 10. q. 4. tenet, quod non videtur corpus Christi in Eucharistia etiam a suis proprijs oculis. Sed hoc fundatur in illo suo falso fundamento, quod non est ibi quantitas, cōtra quod late supra disputauimus.

SECUNDA cōclusiō est. Nullus oculus ex natura sua existens extra Eucharistiam: potest videre naturaliter corpus Christi in Eucharistia. Probatu. Nullus oculus potest videre nisi per medium. Sed corpus Christi in Eucharistia non ordinatur ad medium. Ergo. Hae cōclusiō est cōtra O Kam quolib. 4. q. 10. Et cōtra Maiorē. d. 10. q. 5. Gabriel super Canonē lectione. 46. recitat illam opinionē & dicit quod est probabllior. Sed est. S. Thom. hic, & Ricardi. in. 4. d. 10. qui in hoc dubio sequitur in omnibus sanctum Thomā. Idē tenet Bonaventura in. 4. d. 10. Idem dicit Dionysius Carthusiensis in. 4. d. 10. q. 4.

DICUNT enim isti, qui oppositam opinionem defendunt: quod quilibet oculus posset naturaliter corpus Christi in Eucharistia videre, nisi dominus prohiberet, ne perdatu meritū fidei. Probat: quia est coloratum & obiectum approximatum potētiā dispositae. Ergo. Et dicūt qđ Christus in Eucharistia videt oculis corporeis nos, & circumstantia omnia entia.

CONCLVSIONEM autem nostram quae est, S. Tho. hic ad. 2. tenet. Durandus in. 4. d. 10. q. 4. Idem dicit Scotus. d. 10. q. 9. Et cōmuniter alij dicunt, quod naturaliter ex modo existendi Christi in sacramento nec potest videri ab oculo extrinseco, nec videre quae sunt extra sacramentum.

Quod

Quod vero dicunt, quod Deus impeditur est gratis dictum, nec possunt probare: sicut dicunt de angelis, quod non cognoscunt nostras cogitationes, quia Deus impedit, cum naturaliter possent illas cognoscere. Et probatur, quod gratis dicant hoc. Quia cum ipsi etiam concedant, quod expediebat ut non videretur corpus Christi in Eucharistia: quare Deus non poneret illud ibi tali modo, quod ex illo modo non posset videri: Et non oportet ponere postea aliud miraculum.

TER TIA conclusio. Christus in Eucharistia potest habere quodcumque iudicium & quamcumque sensationem, quam potest habere in caelo de se aut de corpore suo. Probatur: quia ad hoc est potentia, & omnia requisita sufficienter disposita.

Q VARTA conclusio. Christus per nullum sensum, nec exteriorem, nec interiorem potest iudicare, quod est in Eucharistia, esto videat se. Probatur. Corpus Christi est hic modo supernaturali. Ergo ille modus non potest ab aliquo sensu cognosci. Exemplum. Sicut per sensum nullo modo potest iudicari visa humanitate Christi, quod est unita diuinitati: ita nec de existentia hic in Eucharistia.

Q VINTA conclusio. Posset Deus dare oculo corporali, quod videat Christum in Eucharistia, esto oculus sit extra eucharistiam. Probatur. Posset Deus facere, ut obiectum quod est in vacuo, producat species etiam per vacuum usque ad potentiam visiuam. Ergo, &c.

SECVNDO quicquid Deus potest cum causa secunda: potest se solo. Sed cum albedine producit species. Ergo se solo potest haec facere. Haec conclusio est contra Capreolum, & Durandum: sed est. S. Tho. in. 4. d. 10. q. 1. ar. 4. ubi dicit, quod per miraculum posset oculus existens extra sacramentum videre corpus Christi in Eucharistia: licet nullo modo naturali id posset.

TER TIO confirmatur, quia Deus posset conservare visionem obiecti. Ut si quis prius videbat corpus Christi extra sacramentum, & postea ponatur in sacramento, Deo conservante illam notitiam in tali oculo, videbit ille corpus Christi in sacramento.

SEXTA positio. Nullus oculus corporalis, aut sensus aliquis exterior, aut interior potest etiam per miraculum videre modum, quo corpus Christi est in Eucharistia. s. quod sit hic sacramentaliter. Probatur ille modus est sup naturalis: ita quod nullo modo est sensibilis. Et Deus non potest facere, quod quis videat angelum: aut cognoscat illum aliquo sensu. Ergo nec modum quo Christus est in sacramento.

SECVNDO. Unio humanitatis ad verbum diuinum non est visibilis sensu. Ergo nec modus hic sacramentalis est cognoscibilis sensu.

DEINDE considerandum est de oculo spirituali, an scilicet intellectus aliquis possit cognoscere corpus Christi in Eucharistia. Et ad hoc est pri-

ma propositio. Nullus intellectus creatus non beatus potest naturaliter, aut euidenter cognoscere existentiam corporis Christi in hoc sacramento: ita quod non potest naturaliter cognoscere modum existendi, nec potest cognoscere, quod sit hic: sicut supra diximus de unione humanitatis Christi ad verbum diuinum. s. quod naturaliter non potest cognosci ab intellectu non beato. Probatur. Hic modus & haec existentia hic est supernaturalis. Et nullus intellectus creatus naturaliter potest cognoscere supernaturalia. Ergo, &c.

SECVNDA conclusio. Quilibet intellectus beatus cognoscit utrumque. s. quod corpus Christi est hic in sacramento, & modum quo est hic. Haec est sancti Thomae hic: ut vidimus. Et probatur. Talis intellectus habet notitiam supernaturalem, scilicet beatificam qua illud cognoscit. Ergo, &c.

SCOTVS autem in. 4. d. 10. q. 8. ponit. 3. propositiones. Prima est, quod intellectus alligatus sensibus: sicut est intellectus viatoris hominis, non potest cognoscere modum, nec existentiam corporis Christi in sacramento naturaliter.

SECVNDA conclusio Scoti est. Intellectus creatus separatus (sicut angeli, & animae separatae) potest videre existentiam corporis Christi in sacramento naturaliter. Idem dicit Okam, & Gabriel super Canonem lectione. 46. & Maior. d. 10. q. 5. in. 4.

TER TIA propositio Scoti est. Angeli boni non solum possunt videre corpus Christi, & eius existentiam in sacramento naturaliter: sed de facto vident. Mali autem de facto non vident: quia a Deo impediuntur ne videant. Sed hoc vltimum non videtur apprens: quia daemones permittitur cognoscere quicquid naturaliter possunt de Deo cognoscere.

SED quod angeli de possibili possint cognoscere naturaliter existentiam Dei in sacramento, probat Scotus: quia angelus per essentiam suam cognoscit praesentiam panis. Ergo etiam absentiam quando post consecrationem abest panis. Probatur consequentia ex Philosopho. 2. de anima dicente, quod ad eandem potentiam pertinet cognoscere praesentiam & absentiam rei. Et tunc sic bene sequitur. Cognoscit praesentiam & absentiam panis. Ergo existentiam corporis Christi.

AD HOC dico, quod antecedens est dubium & nego consequentiam: quia esto angelus possit cognoscere, quod accidentia sunt sine subiecto: non proinde sequitur ex natura rei, quod sit ibi corpus Christi: maxime quia secundum Scotum possit esse corpus Christi cum pane. Non ergo valet consequentia. Non est ibi panis. Ergo est ibi corpus Christi ex natura rei.

SECVNDO probat. Obiectum intellectus angeli est ens simpliciter. Sed modus quo Christus est in

X sacramento

sacramento, & eius existentia est ens. Ergo intellectus angeli potest intelligere modum & existentiam Christi in sacramento naturaliter.

AD HOC dico quod Scotus & aliqui alij ex illo fundamento. scilicet quod obiectum intellectus angeli est ens simpliciter, inferunt aliquas falsas conclusiones. Prima est, quod angelus potest naturaliter cognoscere cogitationes hominum. Secunda, quod dæmō potest cognoscere gratiam & virtutes infusas existentes in anima alterius. Ad argumentum vero, distinguo maiore, & dico, quod adequate ens cadit sub obiectu intellectus angeli, sed non proportionabiliter. Ideo concessa maiore, nego consequentiam: quia ita sequeretur, quod ex natura sua angelus cognoscere posset mysterium Trinitatis & Incarnationis cum sint entia, quod ipsi negant hac ratione: quia ista sunt supernaturalia. At nos itidem respondemus, quod existentia corporis Christi in sacramento est supernaturalis.

TER TIO sic arguunt. Causa naturalis vel supernaturalis non variat modum cognoscendi effectus: ut quod aliquis homo sit genitus ab alio homine aut a solo Deo, non variat nec impedit quin alius homo possit cognoscere illum hominem a Deo productum, sicut productum naturaliter. Ergo, &c.

AD HOC distinguo. Si causa sit supernaturalis de per accidens, concedo. Si autem sit de per se supernaturalis, nego. Ad cuius solutionis declarationem est notandum, quod quidam sunt effectus naturaliter producibiles, & etiam supernaturaliter: sicut Deus solus potest producere hominem, & Deus tunc est causa supernaturalis per accidens: quia poterat etiam homo ille produci naturaliter. Alij sunt effectus, qui tantum possunt produci supernaturaliter, & tunc est causa simpliciter supernaturalis & per se: & tunc impeditur cognitio naturalis illius effectus, id est, non potest cognosci ab intellectu creato naturaliter: quia excedit vires eius cum non sit obiectum ei proportionatum.

Q VARTO. Angelus potest cognoscere naturaliter, quod corpus Christi est in sacramento. Ergo male diximus. Antecedens probatur. Anima Christi potest hoc cognoscere. Sed perfectiori modo cognoscit angelus, quam anima Christi ex natura sua. Ergo, &c.

AD hoc nego quod anima Christi naturaliter possit cognoscere modum existendi & existentiam corporis Christi in sacramento, sicut nec angelus.

CONTRA conclusionem nostram. 2. quod beati vident per intellectum existentiam corporis Christi in sacramento, arguit Scotus ubi supra. Prius: quia non est de ratione beatitudinis, videre Christum in Eucharistia. Ergo non vident beati Christum in Eucharistia per illam beatificam visionem.

SECUNDO: quia eadem ratione, videbunt gratiam & virtutes infusas per eandem visionem, quod tamen videtur falsum.

AD primum horum dico, quod S. Tho. non intelligit, quod sit de ratione beatitudinis, videre Christum in Eucharistia: sed loquitur de facto. Et ita beati vident mysteria, quæ in via crediderunt, nec ideo sunt beatiore: sed vident ad gloriam: quia valde rationi consentaneum est, ut beati videant ea, quæ crediderunt, cum essent viatores: ut patet ex psalmo. 47. Sicut audiimus, sic vidimus in civitate domini virtutum. Ad secundum concedo totum.

Articul. octavus

Vtrum quando in hoc sacramento apparet miraculose caro vel puer, sit ibi vere corpus Christi.

D OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod quando in hoc sacramento miraculose apparet caro, vel puer, non sit ibi vere corpus Christi. Corpus enim Christi desinit esse sub hoc sacramento, quando desinit esse species sacramentales: ut dictum est. Sed quando apparet caro vel puer, desinit esse species sacramentales. Ergo non est ibi vere corpus Christi.

PRÆTEREA. Ubicumque est corpus Christi, vel est ibi sub specie propria, vel sub specie sacramenti. Sed quando tales apparitiones fiunt, manifestum est, quod non est ibi Christus sub specie propria: quia in hoc sacramento totus Christus continetur, qui permanet integer in forma qua ascendit in cælum: cum tamen id, quod miraculose apparet in hoc sacramento, quandoque videatur, ut quaedam parva caro, quandoque autem ut parvus puer. Manifestum est etiam, quod non est ibi sub specie sacramenti, quæ est species panis vel vini. Ergo videtur, quod corpus Christi nullo modo sit ibi.

PRÆTEREA. Corpus Christi incipit esse in hoc sacramento per consecrationem & conversionem: ut supra dictum est. Sed caro & sanguis miraculose apparens, non sunt consecrata nec

ta nec

et nec conuersa in verum corpus et sanguinem Christi. Non ergo sub his speciebus est corpus vel sanguis Christi.

SED CONTRA est, quod tali apparitione facta, eadē reuerētia exhibetur ei, quod apparet, quæ etiā primo exhibebatur. Quod quidem non fieret, si vere non esset ibi Christus, cui reuerentiā patriæ exhibemus. Ergo etiam tali apparitione facta, Christus est sub hoc sacramento.

RESPONDEO dicendum, quod dupliciter cōtingit talis apparitio, quæ quādoque in hoc sacramento miraculose videtur caro, aut sanguis, aut etiā aliquis puer. Quādoque enim hoc contingit ex parte videntium: quorum oculi immutantur tali immutatione, ac si expresse viderēt exterius carnē, vel sanguinē, vel puerū. nulla tamē immutatioe facta ex parte sacramenti. Et hoc quidē videtur contingere, quādo vni videtur sub specie carnis vel pueri: alijs tamē videtur, sicut & prius sub specie panis, vel quando eidē ad horā videtur sub specie carnis vel pueri, & postmodū sub specie panis. Nec hoc tamē pertinet ad aliquā deceptionem, sicut accidit in magorū prestigijs: quia talis species diuinitus formatur in oculo, ad aliquā veritatē figurandā, ad hoc scilicet quod manifestetur vere corpus Christi esse sub hoc sacramento: sicut etiā Christus absque deceptione apparuit Discipulis euntibus in Emaus: Dicit enim Augusti. in lib. de questionibus Euangelistarū, quod cū fictio nostra refertur ad aliquā significationē, nō est mendaciū: sed aliqua figura veritatis. Et quia per hūc modum nulla immutatio fit ex parte sacramenti, manifestum est, quod nō desinit Christus esse sub hoc sacramento tali apparitione facta.

QUANDOQUE vero contingit talis apparitio non per solā immutationē videntium, sed specie quæ videtur, realiter exterius existente. Et hoc quidem videtur esse, quando sub tali specie ab omnibus videtur & nō ad horā: sed per longū tēpus ita pmanet.

ET in hoc casu quidam dicūt, quod est propria species corporis Christi: nec obstat, quod quādoque nō videtur ibi totus Christus, sed aliqua pars carnis, vel etiā videtur nō in specie iuuenili, sed in effigie puerili: quia in potestate corporis gloriosi est, quod videatur ab oculo non glorificato, vel secundum totum, vel secundum partem, & in effigie vel propria vel aliena: ut infra dicitur.

SED hoc videtur esse inconueniens. Primo quidē: quia corpus Christi non potest in propria specie videri, nisi in uno loco, in quo definitiue continetur. Unde cum videatur in propria specie, & adoretur in celis sub propria specie, non videtur in hoc sacramento.

SECUNDO: quia corpus gloriosum, quod apparet, ut vult, post apparitionē cū voluerit disparet: sicut dicitur Luca ultimo, quod dominus ex oculis discipulorū euauit. Hoc autem, quod sub specie carnis in hoc sacramento apparet, diu pmanet, quinimo legitur, quādoque esse inclusū, & multorū episcoporū consilio in Pixide conseruatū, quod nephas esset de Christo sentire secundum propriam speciem.

ET ideo dicendū est, quod manentibus dimensionibus, quæ prius fuerant, fit miraculose quedā immutatio circa alia accidentia (puta figurā & colorē & alia huiusmodi) ut videatur caro vel sanguis, aut etiā puer. Et sicut prius dictū est, hoc nō est deceptio: quia fit in figuram cuiusdam veritatis. scilicet ad ostēdendū per hanc miraculosam apparitionē, quod in sacramento est vere corpus & sanguis Christi. Et sic patet quod remanentibus dimensionibus, quæ sunt fundamenta aliorum accidentium, ut infra dicitur: remanet vere corpus Christi in hoc sacramento.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod facta tali apparitione species sacramentales, quandoque quedam totaliter manent in se ipsis, quandoque autem secundum id, quod est principale in eis: ut dictum est.

AD SECUNDVM dicendū, quod in huiusmodi apparitionibus (sicut dictū est) non videtur

videtur propria species Christi: sed species miraculose formata, vel in oculis intuentium, vel etiam in ipsis sacramentalibus dimensionibus: ut dictum est.

AD TERTIUM diceudum, quod dimensiones panis & vini consecrati manent, immutatione circa eas miraculose facta, quantum ad alia accidentia: ut dictum est.

IN HOC octavo articulo diuus Tho. scribit aliquot propositiones, quarum prima est. Duplīciter cōtingit apparitio illa qua quādoq; in sacramento Eucharistiæ apparet caro, aut sanguis, aut alius quis puer. Aliquādo fit illa apparitio ex parte vidētium: nulla mutatiōe facta circa species sacramētales. Quādoq; vero cōtingit ex parte specierum sacramentalium, nulla facta mutatiōe circa vidētes. **SECUNDA** propositio est. Aliquādo immutatur oculi vidētium tali immutatione quod apparet caro, vel sanguis, aut puer in sacramento: nulla in rei veritate facta mutatiōe circa ipsas species sacramētales. Et si petas, quomodo sciemus quādo mutatio hæc est ex parte vidētium, & nullo modo ex parte specierum: dicit. S. Th. quod hoc cognoscitur duplici signo. Primū erit, quādo aliquibus apparet sacramentū sub specie carnis vel pueri: alijs autē apparet in vera specie panis. Secundū signū est: quādo eidē homini vna hora & vno die apparet sub specie carnis, aut pueri, & alia hora vel alio die apparet sub propria specie panis.

ET si contra hoc obijcias, quod non potest hoc esse: quia esset magna deceptio, & præstigiū, quod nō sit mutatio à parte rei, & quod sit in oculis vidētium, respōdet. S. Th. & negat quod sit deceptio. Ratio est: quia illa species vel similitudo diuinitus formatur in oculo ad significandā hanc veritatē, nempe, quod corpus Christi vere realiter est in Eucharistiā. Et ita est. Ergo nō est deceptio. Et probatur hoc testimonio diui Augustini in lib. de quæstionibus Euāg. vbi sic ait. Cū fictio nostra refertur ad aliquam significationem, nempe verā, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis.

TERTIA propositio. S. Th. est. Tali immutatione facta circa oculos vidētium Eucharistiā: nō desinit Christus esse in Eucharistiā. Probatur. Ibi manēt species tūc sicut antea. Et nulla mutatio fit circa illā. Ergo semper manet corpus Christi.

QUARTA propositio est. Aliquādo apparet in sacramento caro, vel sanguis, aut puer, per hoc quod species quæ videtur, realiter est in sacramento, & nulla mutatio fit circa oculos videntium: ita quod immutatio illa est circa species sacramēti, nempe, quia ibi miraculose formata est vera caro, vel verus sanguis, vel verus puer, & oculi videntes manent immutati. Et si petas, quomodo cognoscetur quādo fit illa mutatio circa sacramētū, & nō circa oculos videntium: dicit. S. Th. quod cognoscetur duplici signo. Vnū erit quādo omnibus apparet eo-

dem modo sub speciebus carnis: secundū erit quādo ab omnibus longo tempore sic videtur, & non ad horam tantum.

QUINTA propositio est. In hoc secundo casu quidā dicūt, quod illa species quæ apparet est propria species corporis Christi. (Nec cōtra hoc erit si dicas, quod nō videtur ibi totus Christus: sed videtur aliqua pars carnis, vel nō videtur in specie iuuenili, qualis erat Christus: sed in specie puerili) quia in potestate corporis gloriosi est, quod videatur ab oculo nō glorificato secundum totū, vel secundū partē, vel in effigie propria, vel aliena: vt in secunda. 4. dicemus. Sed hanc propositionē reprobat. S. Th. Prius, quia corpus Christi nō potest in propria specie videri: nisi in vno loco in quo diffinitive continetur. Vnde cum videatur & adoretur in cœlis in propria specie: non videtur in sacramento sub propria specie.

SECUNDO. Corpus gloriosum quod apparet vt vult, post apparitionē cū voluerit disparet: vt patet Lucæ ultimo, Dñs apparuit discipulis eūtib; in Emaus: & post apparitionē euauit ex oculis eorū. At hoc quod sub specie carnis in sacramento apparet, diu pmanet. Ergo nō est vera caro Christi.

TERTIO. Illud quod sic apparet legitur quādoq; sic esse inclusū, & episcoporum cōsilio in Pixide re feruatū. At hoc dicere de Christo in propria specie, nempe, quod detinetur quasi in carcere, nefas est. Ergo illud quod apparet nō est vera caro Christi. Propter hæc argumēta cōcludit. S. Th. quod manētibus dimensionibus quæ prius fuerāt: fit miraculose quædam immutatio circa aliqua accidentia, nempe circa figurā vel colorē: ita vt videatur caro, aut sanguis, aut puer. Et si dicas quod hoc nō potest dici: quia esset decipere homines, negat. S. Th. quia (vt diximus) hoc fit in figurā huius veritatis. I. quod est ibi vere & realiter corpus Christi. Vnde infert. S. Th. quod remanētibus accidentibus panis quæ sunt fundamentū aliorum accidentium, id est, quæ sufficiunt ad cōseruandū panē, nisi fieret illa miraculosa cōuersio, remanet vere realiter corpus Christi in hoc sacramento.

AD secundū argumentū ponit. S. Th. vnā aliam conclusionē. Quod in huiusmodi apparitionibus nunquā videtur propria species corporis Christi: sed species miraculose formata, vel in oculis intuentium, vel in ipsis sacramentalibus dimensionibus panis, vel vini: vt in articulo explicatum est.

EX quibus omnibus videtur quod nō dicat Caietanus hic cōformiter ad. S. Th. Cū dicit, quod si illa apparitio fiat in notabili maiore quātitate quā sit hostia cōsecrata, nō remanet ibi corpus Christi, quia tūc nō remanēt species. Nā (vt. S. Th. dicit) corpus gloriosū potest se representare vt vult: & potest illa apparitio fieri, vel circa oculos vidētium, vel circa præcipua accidentia panis, manētibus ipsis præcipuis accidentibus panis. Ergo estō appareat maior quantitas carnis, quā sit hostia: non desinit ibi esse corpus Christi.

EST

EST igitur vna conclusio. S. Th. quod quādo apparet caro, aut puer etiā per hoc quod ex parte sacramenti fit aliqua immutatio circa colorē aut figuram, manet corpus Christi: quia adhuc manent dimensiones panis.

OPPOSITVM tenet Durandus. d. 10. q. 4. ad. 3. Et probat quod tūc nō manet ibi corpus Christi. Quia corpus Christi solū manet: quādiu maneret substantia panis. Sed facta tali immutatione circa colorē aut figurā nō maneret substantia panis. Ergo nec corpus Christi. Probatur minor: quia non manent species: quia color & figura sunt species panis.

AD HOC nego, quod nō maneāt species: vt dicit. S. Th. quia illa species quæ apparet formatur miraculose manētibus veris speciebus panis.

ET Caietanus dicit in hoc articulo, quod quādo apparet figura lōge maior quā dimensiones panis: nō manet ibi corpus Christi. Sed iā diximus esse cōtra. S. Th. qui videtur dicere, quod quādiu manet quātitas, manet corpus Christi: quia dicit, qđ esto fiat mutatio circa colorē aut figurā, si manent dimensiones, manet corpus Christi. Certe hoc est dubiū. Nā in hoc bene dicebat Durandus, quod nō manet corpus Christi sub speciebus panis: nisi quādiu mānisset substantia panis. Sed alia accidentia à quātitate sunt propria panis, & cōseruatiua eius. Ergo sine illis non cōseruatur panis. Ergo quando illa nō sunt, non est corpus Christi: quia nec esset panis.

ET ad. S. Th. dico, qđ intelligit qđ manet corpus Christi quādo manet quantitas panis cū aliquibus alijs accidentibus, quæ cōseruarent panē, licet fiat immutatio circa figurā, aut colorē: quia hæc nō vidētur necessaria ad cōseruandū panē. Vel dic secundo qđ intelligit, qđ mutatur figura vel color, id est, fit immutatio circa species sacramentales per quam apparet quod immutatur color, aut figura: & non immutatur.

Quæstio. xvij.

De accidentibus remanētibus in hoc sacramento.

DEINDE considerandum est de accidentibus remanentibus in hoc sacramento. Et circa hoc quæruntur octo.

PRIMO Vtrum accidentia quæ remanent, sint sine subiecto.

SECUNDO. Vtrum quātitas dimensiuā sit subiectum aliorum accidentium.

TERCIO. Vtrum huiusmodi accidentia possint immutare aliquod corpus extrinsecū.

QUARTO. Vtrum possint corrumpi.

QUINTO. Vtrum ex eis possit aliquid generari.

SEXTO. Vtrum possint nutrire.

SEPTIMO. De fractione panis cōsecrati.

OCTAVO. Vtrum vino consecrato possit aliquid permisceri.

Articul. Primus.

Vtrum accidentia remaneāt sine subiecto in hoc sacramento.

AD PRIMVM sic proceditur, videtur quod accidentia nō remaneāt in hoc sacramento sine subiecto. Nihil enim in ordinatū, aut fallax debet esse in hoc sacramento veritatis. Sed accidentia esse sine subiecto, ē cōtra rerū ordinē, quē deus natura ididit, videtur etiā ad quādā fallaciā pertinere: cū accidentia naturaliter sint signa nature subiecti. Ergo in hoc sacramento nō sūt accidentia sine subiecto.

PRÆTEREA. Fieri non potest etiā miraculose, quod diffinitio rei ab ea separetur, vel quod vni rei conueniat diffinitio alterius rei (puta quod homo manens homo, sit animal irrationale) ad hoc enim sequeretur contradictoria esse simul. Hoc enim quod significat nomen rei est definitio: vt dicitur in 4. Methaphisica. Sed ad diffinitionem accidentis pertinet, quod sit in subiecto, ad diffinitionē vero substantiæ qđ per se subsistat nō in subiecto. Nō ergo potest miraculose fieri, qđ in hoc sacramento sint accidentia sine subiecto.

PRÆTEREA. Accidentia indiuiduantur ex subiecto. Si ergo accidentia remanent in hoc sacramento sine subiecto, nō erūt indiuidua: sed vniuersalia. Quod patet esse falsū: quia sic non esset sensibilia: sed intelligibilia tantū.

PRÆTEREA. Accidentia per consecrationem huius sacramenti, non adipiscuntur aliquam compositionem. Sed ante consecrationem non erant composita, nec ex materia & forma, nec ex quo est & quod est.

• X iij Ergo

Ergo etiam post consecrationem non sunt cōposita altero horum modorum. Quod est inconueniens: quia sic essent simpliciora quā angeli: cum tamen hæc accidentia sint sensibilia. Non ergo accidentia remanent in hoc sacramento sine subiecto.

SED CONTRA est, quod Gregorius dicit in Homilia paschali, quod species sacramentales sunt illarū rerū vocabula, quæ ante fuerūt .s. panis & vini. Et ita cū nō remaneat substantia panis & vini: videtur, quod huiusmodi species remaneant sine subiecto.

RESPONDEO dicendū, quod accidentia panis & vini, quæ sensu deprehenduntur in hoc sacramento remanere post consecrationē, non sunt sicut in subiecto in substantia panis & vini, quæ non manet (ut supra habitum est) neque etiā in forma substantiali, quæ nō manet, et si remaneret, subiectū esse non posset: ut patet per Boetium in libro de Trinitate.

Manifestum est etiam, quod huiusmodi accidentia, non sunt in substantia corporis & sanguinis Christi, sicut in subiecto: quia substantia humani corporis, nullo modo potest his accidentibus affici. Nec etiā est possibile, quod corpus Christi gloriosum & impassibile existens, alteretur ad suscipiendas huiusmodi qualitates.

DICUNT autem quidā, quod sunt sicut in subiecto in aere circumstante. Sed nec hoc esse potest. Primo quidem: quia aer non est huiusmodi accidentium susceptiuus.

SECUNDO: quia huiusmodi accidentia non sunt ubi est aer: quin imo ad motū harū specierum, aer depellitur.

TERCIO: quia accidentia non transeunt de subiecto in subiectum: ut .s. idem accidēs numero, quod primo fuit in uno subiecto, post modum fiat in alio. Accidens enim numerū accipit à subiecto. Unde non potest esse, quod idem numero manens sit quandoque in hoc: quandoque in illo subiecto.

QUARTO: quia cum aer non spoliatur accidentibus proprijs, simul haberet, & acci-

dētia propria & aliena. Nec potest dici, quod hoc fiat miraculose virtute consecrationis: quia verba consecrationis hoc non significāt, quæ tamē non efficiunt nisi suū significatum. **ET IDEO** relinquitur, quod accidētia in hoc sacramento manēt sine subiecto. Quod quidē virtute diuina fieri potest. Cum enim effectus magis dependeat à causa prima, quā à causa secunda: Deus qui est prima causa substantiæ & accidentis, per suam infinitam virtutē conseruare potest in esse accidēs, subtracta substantia per quam conseruabatur in esse, sicut per propriam causam: sicut etiam alios effectus naturalium causarū potest producere sine naturalibus causis, sicut humanū corpus formauit in utero virginis sine virili semine.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse ordinatum secundum communem legem naturæ: cuius tamen contrarium est ordinatum secundū speciale priuilegiū gratiæ, ut patet in resuscitatione mortuorum, & in illuminatione cecorum. Prout etiam in rebus humanis quadam aliquibus cōcedūtur ex speciali priuilegio præter legem communē. Et ita etiam licet sit secundum communem naturæ ordinē, quod accidens sit in subiecto: ex speciali tamē ratione secundum ordinem gratiæ, accidentia sunt in hoc sacramento sine subiecto, propter rationes supra inductas.

AD SECUNDM dicendū, quod cū ens non sit genus, hoc ipsum quod est esse, non potest esse essentia substantiæ vel accidentis. Non est ergo diffinitio substantiæ, ens per se sine subiecto, nec diffinitio accidentis, ens in subiecto: sed quiditati, seu essentiæ substantiæ competit habere esse non in subiecto: quiditati autē, siue essentiæ accidentis, cōpetit habere esse in subiecto. In hoc autem sacramento non datur accidentibus, quod ex vi suæ essentiæ, nō sint in subiecto, sed ex diuina virtute subsistentante. Et ideo non desinunt esse accidentia: quia nec separatur ab eis diffinitio accidentis.

dentis, nec competit eis diffinitio substantiae.
AD TERTIVM dicendum, quod huiusmodi accidentia acquisierunt esse individuum in substantia panis et vini, quae conversae in corpus et sanguinem Christi remanent virtute divina, accidentia in illo esse individuata, quod prius habebant. Unde sunt singularia et sensibilia.

AD QVARTVM dicendum, quod accidentia huiusmodi, manente substantia panis et vini, non habebant ipsa esse, nec alia accidentia, sed subiectis eorum habebant huiusmodi esse per ea, sicut nix est alba per albedinem. Sed post consecrationem ipsa accidentia quae remanent, habent esse. Unde sunt composita ex esse, et quod est (sicut in prima parte de angelis dictum est) et cum hoc habet compositionem partium quantitativarum.

HUIUS primi articuli sententia aliquibus propositionibus continetur: quarum prima est. Accidentia panis et vini quae sensu deprehenduntur in sacramento Eucharistiae remanere post ipsam consecrationem: non sunt sicut in subiecto in substantia panis et vini. Probatur haec conclusio. Substantia panis et vini non remanent: ut supra probatum est. Ergo accidentia non sunt in ipsa substantia panis et vini tanquam in subiecto.

SECUNDO. Nec potest dici quod accidentia maneant in forma panis aut in sola materia: quia nec illae manent, nec si mansissent poterant esse subiectum accidentis: ut in vera philosophia constat. **SECUNDA** conclusio est. Huiusmodi accidentia non sunt in substantia corporis et sanguinis Christi sicut in subiecto. Probatur. Quia substantia corporis humani nullo modo potest affici his accidentibus. Secundo. Quia non est possibile, quod corpus gloriosum et impassibile existens, alteretur ad suscipiendas huiusmodi qualitates.

TERTIA conclusio. Accidentia quae remanent in Eucharistia non sunt sicut in subiecto in aere circumstantie: ut quidam male dicebant. Probatur. Quia aer non est huiusmodi accidentium susceptivus.

SECUNDO. Quia huiusmodi accidentia non sunt ubi est aer. Ergo &c. Antecedens probatur: quia ad motum harum specierum aer depellitur.

TERTIO. Quia accidentia non transiunt de subiecto in subiectum: ut idem accidens numero quod prius fuit in vno subiecto, post modum sit in alio. Sed huiusmodi accidentia fuerunt in pane. Ergo non sunt in aere circumstante. Antecedens probatur pro maiori. Quia quodlibet accidens sumit numerum a subiecto. Ergo non potest esse quod idem

numero manens, sit quandoque in hoc, quandoque in illo subiecto. Et argumentum hoc naturaliter loquendo concludit, quod sine nouo miraculo a consecratione non possunt huiusmodi accidentia subiectari in aere: quia per miraculum consecrationis sola fit, quod desinat esse panis, et succedat ibi corpus Christi, et non quod accidentia panis ponantur in aere. Ergo ad hoc requireretur novum miraculum.

QVARTO. Aer non potest naturaliter habere accidentia propria, et aliena simul. Sed manet aer circumstantans cum accidentibus propriis. Ergo non potest habere aliena sine nouo miraculo. Quod non est ponendum postquam nec a sanctis nec a scriptura habetur. Nec potest dici quod hoc fiat miraculose virtute consecrationis: quia verba consecrationis hoc non significant. Et non efficiunt, nisi id quod significant. Ergo, &c.

QVARTA conclusio. Accidentia in hoc sacramento Eucharistiae manent sine subiecto. Quod virtute divina facile potest fieri: quia non est in conveniens, quod causa illa prima: sicut est causa totius entis et substantiae, et accidentis, conseruet accidens sine subiecto: sicut produxit ex nihilo.

ET si contra hanc conclusionem opponas, quod non potest fieri etiam per Dei omnipotentiam, quod aliqua res non habeat id, quod est de sua finitione et quidditate. At de diffinitione accidentis est, quod sit in alio. Ergo nulla potentia fieri potest quod accidens sit sine subiecto. Respondet. S. Tho. hic ad 2. quod non est de quidditate accidentis esse in alio: sicut nec est de quidditate substantiae esse per se sine alio. Sed verba quae ponuntur in diffinitione dicunt aptitudinem. Unde solum est de quidditate accidentis habere aptitudinem ad essendum in alio, vel ad efficiendum aliud: sicut solum est de quidditate substantiae habere aptitudinem ad hoc quod possit esse per se et non in alio. Et haec habitudines a substantia et accidente separari non possunt: quia naturaliter consequuntur quidditates substantiae et accidentis. Sed potest divina potentia fieri, ut accidens sit, et non sit in subiecto a se, et substantia sit, et non sit in se, vel per se, sed in alio: ut humanitas Christi est in verbo divino.

SED fuerunt haeretici (ut Vuicleph) dicentes, quod non manent accidentia sine subiecto: quia manet ibi panis. Sed contra hos late disputauimus supra. q. 16. ar. 1.

ET conclusio quod accidentia manent sine subiecto est de fide, et ita determinatur cap. Firmiter. De summ. Trinit. & Fide catholice. & De consecra. d. 2. cap. Ego Berengarius. & in concilio Tridentino in proprio decreto de hoc sacramento Eucharistiae. Vide de hoc Vualdensium in lib. De sacramentis a cap. 67. & postea per aliquot capita: ubi citat innumera testimonia sanctorum, qui omnes dicunt accidentia esse sine subiecto. Et quia hoc nunquam inter fideles fuit dubitatum: super vacaneum duxi sanctorum verba adducere.

Articu. secundus

Utrum in hoc sacramento quantitas dimensiuā panis vel vini, sit aliorū accidentium subiectum.

D SECUNDO.

Sic proceditur. Videtur quod in hoc sacramento quantitas dimensiuā panis vel vini, nō sit aliorū accidentium subiectū.

Subiectum enim accidentis nō est accidens: nulla enim forma potest esse subiectum, cum subijci pertineat ad proprietatem materiae. Sed quātitas dimensiuā est quoddam accidens. Ergo quantitas dimensiuā non potest esse subiectū aliorum accidentium.

PR. AETEREA. Sicut quātitas indiuiduatur ex substantia, ita etiam & alia accidentia. Si ergo quantitas dimensiuā panis et vini remanet indiuiduata secundum esse prius habitum in quo conseruatur pari ratione & alia accidentia remanent indiuiduata secundum esse quod prius habebant in substantia. Non ergo sunt in quantitate dimensiuā sicut in subiecto: cum omne accidens indiuiduetur per suum subiectum.

PR. AETEREA. Inter alia accidentia panis & vini quae remanent, deprehenduntur etiam sensu rarum & densum, quae non possunt esse in quātitate dimensiuā prater materiam existente: quia rarum est quod habet parum de materia sub magnis dimētionibus, densum autem quod habet multum de materia sub paruis dimētionibus: ut dicitur .4. Physi. Non ergo videtur, quod quātitas dimensiuā possit esse subiectum accidentiū quae remanent in hoc sacramento.

PR. AETEREA. Quantitas à subiecto separata videtur esse quantitas mathematica, quae non est subiectum qualitātū sensibiliū. Cum ergo accidentia quae remanent in hoc sacramento sint sensibilia, videtur, quod

non possint esse sicut in subiecto in quantitate dimensiuā panis & vini remanente post cōsecrationem.

SED CONTRA est, quod qualitates nō sunt diuisibiles nisi per accidens ratione subiecti. Diuiduntur autem qualitates remanentes in hoc sacramento per diuisionem quantitatis dimensiuā: sicut patet ad sensum. Ergo quantitas dimensiuā est subiectum accidentium quae remanent in hoc sacramento.

RESPONDEO dicendū, quod necesse est dicere accidentia alia quae remanēt in hoc sacramento esse sicut in subiecto in quātitate dimensiuā panis vel vini remanente.

PRIMO quidem per hoc, quod ad sensum apparet aliquid quantum esse ibi coloratum, & alijs accidentibus affectum: nec in talibus sensus decipitur.

SECUNDO. Quia prima dispositio materiae est quantitas dimensiuā: unde et Plato posuit primas differētiās materiae magnā & paruum. Et quia primum subiectum est materia, consequens est quod omnia alia accidentia referantur ad subiectum mediante quantitate dimensiuā (sicut & primum subiectum coloris dicitur esse superficies) ratione cuius quidam posuerunt dimētionēs esse substantias corporum: ut dicitur in primo Metaph. Et quia subtracto subiecto, remanēt accidentia secundum esse quod prius habebant: consequens est, quod omnia accidentia remaneant fundata super quātitatē dimensiuā.

TERCIO. Quia cum subiectum sit principium indiuiduationis accidentium, oportet id quod ponitur aliquorū accidentiū subiectum esse aliquo modo indiuiduationis principium.

EST enim de ratione indiuidui quod non possit in pluribus esse. Quod quidē contingit dupliciter. Vno modo: quia non est natū esse in aliquo. Et hoc modo formae immateriales separatim per se subsistentes sunt etiam per se ipsas indiuiduae. Alio modo ex eo quod forma substantialis vel accidentalis est quidem nata in aliquo esse, non tamen in pluribus: si-

cut hac

cut hęc albedo quę est in hoc corpore.

QVANTVM igitur ad primum, materia est indiuiduationis principium omnibus formis inherētib: quia cum huiusmodi formę, quantum est de se, sint natę in aliquo esse sicut in subiecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia quę non est in alio: iam nec forma ipsa sic existens potest in alio esse.

QVANTVM autem ad secundum, dicendum est quod indiuiduationis principium est quęritas dimensiuę. Ex hoc enim aliquid est natum esse in vno solo, quod illud est in se indiuisum, & diuisum ab omnibus alijs. Diuisio autem accidit substantię ratione quantitatis: ut dicitur in primo. Phy. Et ideo ipsa quęritas dimensiuę est quoddam indiuiduationis principium huiusmodi formis: in quantum scilicet diuersę formę numero sunt in diuersis partibus materię. Vnde & ipsa quęritas dimensiuę secundum se habet quandam indiuiduationem: ita quod possumus imaginari plures lineas separatas eiusdem speciei, differentes positione quę cadit in ratione huius quantitatis: conuenit enim dimensionis, quod sit quęritas positionem habens. Et ideo potius quęritas dimensiuę potest esse subiectum aliorum accidentium quam econuerso.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod accidens per se non potest esse subiectum alterius accidentis: quia per se non est. Secundum vero quod est in alio, vnum accidens dicitur esse subiectum alterius, in quantum vnum accidens recipitur in subiecto, alio mediante: sicut superficies dicitur esse subiectum coloris. Vnde quando accidens datur diuinitus, ut per se sit, potest etiam per se alterius accidentis subiectum esse.

AD SECUNDVM dicendum, quod alia accidentia etiam secundum quod erant in substantia panis, indiuiduabantur mediante quęritate dimensiuę: sicut dictum est. Et ideo potius quęritas dimensiuę est subiectum aliorum accidentium remanentium in hoc sacramento, quam econuerso.

AD TERTIUM Dicendum, quod rarum & densum sunt quedam qualitates consequentes corpora ex hoc quod habent multum vel parum de materia sub dimensionibus: sicut etiam omnia alia accidentia consequuntur ex principijs substantię. Et ideo sicut subtracta substantia, diuina virtute conseruantur alia accidentia, ita subtracta materia, diuina virtute conseruantur qualitates materię consequentes sicut rarum & densum.

AD QVARTVM dicendum, quod quęritas mathematica non abstrahit a materia intelligibili, sed a materia sensibili: ut dicitur. 7. Metaph. Dicitur autem materia sensibilis ex hoc quod subicitur sensibilibus qualitatibus. Et ideo manifestum est, quod quęritas dimensiuę quę remanet in hoc sacramento sine subiecto, non est quęritas mathematica.

IN HOC secundo articulo scribuntur a dno Thoma tres conclusiones, & vna bimembris distinctio: sed scribitur hoc certo ordine, nempe ponitur prima conclusio in fronte articuli, quę sic habet. Accidentia omnia alia a quęritate remanent in quęritate panis vel vini remanente. Hęc probatur tribus rationibus: & prius hoc modo. Apparet ad sentum aliquod quantum esse ibi coloratum, & alijs accidentibus affectum: nec in his sensibus decipitur. Ergo accidentia alia a quęritate panis & vini manent in ipsa quęritate.

SECUNDO. Bene sequitur. Prima dispositio materię est quęritas dimensiuę. At primum subiectum est materia. Ergo omnia alia accidentia a quęritate referuntur ad subiectum mediante quęritate dimensiuę.

CONFIRMATVR vno simili. Primum subiectum coloris dicitur esse superficies, ratione cuius quidam posuerunt dimensiones esse substantias corporum: ut dicitur in 1. Metaph. Et quia subtracto subiecto remanent accidentia secundum esse quod prius habebat: consequens est, quod omnia accidentia remaneant fundata super quęritatem dimensiuę.

TERTIO subiectum est principium indiuiduationis accidentium. Ergo id quod ponitur aliquorum accidentium subiectum debet esse indiuiduationis principium. Sed quęritas est principium indiuiduationis aliorum accidentium. Ergo est eorum subiectum. Probatur minor: quia de ratione indiuidui est, vel quod non sit natum esse in alio, vel quod non sit natum esse in pluribus: sed sit indiuiduum in se & diuisum a quolibet alio. Hoc autem pertinet ad quęritatem, nempe, facere quod res di-

uidatur & sit ab alia diuisa. Ergo quātitas est subiectum aliorum accidentium.

DIVISIO quam ponit doctor est. Dupliciter cōtingit quod non possit aliquid esse in pluribus. Vno modo, quia non est res apta nata esse in aliquo: vt substantiā separatā. Secundo modo: quia & si posset res esse in alio, non tamen in pluribus: vt hęc albedo.

SECUNDA cōclusio est. Quantitas dimensiuā secundū se habet quandam iadiuuationē. Vnde potest quis imaginari plures lineas eiusdē speciei differentes positione: quā species cadit in ratione huius quantitatis.

TERCIA propositio est. Ob assignatā rationē potius quantitas dimensiuā potest esse subiectum aliorū accidentiū quam e conuerso. Hęc. S. Tho. **ISTA** quæstio agitur à Magistro & ceteris Scholasticis in. 4. d. 12. Vbi postquam in præcedētibus tractauerat Magister de sacramēto Eucharistiæ quantum ad id quod est sacramētū, & res, nēpe, de vero & naturali corpore & sanguine. Christiā in hac duodecima agit de eodem sacramēto quatenus est sacramētum tantū, id est, quatenus est tantum signū rei sacræ. s. de sacramentalibus speciebus quæ sunt signa veri corporis & sanguinis domini: & de alijs quibusdā mirabilibus quæ in eo contingunt, hoc est, de fractione cum nulla in ipso frangatur substantia. Vnde mouentur & dissoluantur aliæ maiores difficultates: qualiter. s. species illæ possint nutrire augere reficere, & quomodo aliquid ex eis generari queat, & de resolutione quæ in ipsis apparet.

Dubium primum.

DUBITATVR prius quomodo manēt hic accidentia in Eucharistia, an Deus actualiter conseruet illa semper peculiari & miraculosa conseruatione, vel an dedit illis aliquam virtutem qua conseruentur in rerū natura. Sicut etiā in incarnatione dubitatur (cum esset naturale naturæ humanæ per se esse, vniuit tamē illam Deus sibi) an Deus semper actualiter conseruet vnionē peculiari conseruatione, vel an dederit semel virtutem ipsi, per quam sine alio concursu conseruetur ipsa humana natura in verbo diuino.

SED. Quia quæstio hęc principalis. S. Tho. supponit quod quantitas distinguitur à re quanta: priusquam determinemus primū dubium suppositum, videbimus an quantitas à re quanta distinguatur. De quo sunt duæ opiniones.

PRIMA opinio est. S. Thom. & erat omnium antiquorum ante sanctum Thomā: quæ habet, quod quātitas est res realiter distincta à re quanta. Ita quod sicut nihil potest esse album nisi per albedinem à re alba distinctam: sic etiam nihil potest habere partes extensas nec in ordine ad se, nec in ordine ad locum extrinsecum nisi per quantitatem rem realem realiter distinctam à re quanta. Vnde dicit. S. Thom. & omnes qui hanc sententiam tenent, quod substantia panis erat quanta & extensa per quantitatem rem distinctam: & per

illam quantitatem sunt nunc extensæ aliæ qualitates remanentes in Eucharistia: vt albedo, sapor, & aliæ qualitates.

ALTERA est opinio quæ incoepit ab OKā venerabili inceptore, quæ tenet quod quantitas non distinguitur à re quanta. Et ita in Eucharistia quātitas panis nō distinguitur ab ipso pane: & desinit esse cū substantia panis cū sit eadē res. Et alia accidentia sunt suæ quātitates, & ita sūt per se extensæ. **SED** verior est sententiā. S. Th. & probatur. Prius pro hoc est Aristoteles. 1. Physi. cap. 2. Si substantia (inquit) & quantitas sunt, duo sunt quæ sunt. **SECUNDO.** Non est bene intelligibile, quomodo fiat rare factio & cōdensatio nisi ratione quātitatis: quia non sufficit dicere, quia aliter se habent partes.

TERCIO. Quia sequeretur ex alia opinione, quod vnū corpus de prædicamento substantiæ & quantum, posset simul esse cum alio naturaliter: quod est impossibile. Sequella probatur. Quia secundum tenentes illā opinionē duæ quātitates. s. albedo & calor, & sapor sunt simul etiā cum quātitate quæ est substantia. Quare ergo nō erūt duæ substantiæ corporeæ? Ergo dicendū est quod etiā duæ substantiæ corporeæ, possunt esse simul.

QUARTO. Sequeretur, qd duæ materiæ possent esse simul: quia forma lapidis & eius materia sunt simul, quæ secundum istos sunt duæ quātitates distinctæ sicut duæ materiæ. Ergo etiā duæ materiæ poterunt esse simul.

QUINTO. Dicit Aristoteles. 4. Physicorum, quod si in medio essent solum colores, tale mediū esset vacuum. Ergo secundum Aristotelē quātitas distinguitur à re quanta: quia colores secundū eum nō sunt quātitates. Nā si essent quātitates repletēt locū, quod nō faciūt secundū Aristotelē. **SEXTO.** Est ponendus punctus distinctus a rebus quantis. Ergo est ponenda quātitas distincta a re quanta. Antecedens probatur: quia duo perfecte sphaerica nō possunt se tangere nisi in puncto: vt demonstratur in geometria.

SEPTIMO. Sequeretur quod creatura posset creare, & quod de facto creat: quia producit calorem in hostia consecrata sine subiecto, secundum istos: quia non producit in alia quātitate, sed ipse calor est sua quātitas: vt aduersarij dicunt. Ergo creatura producit calorem ex nihilo & sine subiecto, & sic creat: quia hoc est creare.

IDEO hac sententiā supposita tanquam veriore dicit. S. Tho. quod omnia alia accidentia sunt in quantitate. Probatur. Antea erant in quantitate cum esset panis & vinum. Ergo nunc sunt in quantitate. Hoc etiā dicit Scotus in. 4. d. 12. q. 4. Maior tamen in. 4. d. 12. q. 2. dicit, quod licet quātitas distinguatur a re quanta: adhuc alia accidentia non essent in quātitate. Ratio est, quia vnū accidens non potest esse in alio. Ad quod distingo antecedens. De subiecto quod proprie substētat: verum est. De subiecto quo, id est, quod est ratio quod

quod aliud sit in subiecto: nego.

SECUNDO arguit Maior. Sequeretur, quod in rare factione desinerent esse omnia accidentia: quia est noua quantitas. Et cū alia accidentia fundentur per te in quantitate, nō manent: cum nec ipsa quātitas maneat. Minor (quod sit noua quātitas) pbatur: quia nō videtur quæ pars intēdatur. **AD HOC** nego antecedens, cū. S. Th. 2. Sec. q. 24. ar. 5. vbi dicit, quod in rare factione non acquiritur noua quātitas: sed extēditur quæ prius erat, & occupat maiorem locum.

ET confirmatur quod quantitas distinguatur à substantia. Quia quantitas est quoddam sensibile per se. At substantia non est sensibilis per se: vt constat. Ergo. &c.

HIS suppositis mouet Caietanus dubium quod proponebamus, nempe, quomodo sunt accidentia in Eucharistia, an semel Deus dedit quantitati, vt sit sine subiecto, & etiam alijs accidentibus dedit semel, vt sine alio subiecto possint esse in sola quantitate: vel an ita maneant accidentia in Eucharistia sine subiecto, quod Deus semper actualiter conseruat ea speciali concursu de nouo.

AD HOC est communis Theologorū sententia & clarior, quod hoc secundo modo sunt accidentia in Eucharistia. Sed Caietanus dicit quod semel Deus dedit accidenti. s. dimētionibus, quod possint esse sine subiecto, & nūc in sacramēto sūt naturaliter alia accidentia, dempta quātitate: quia dicit quod Deus dedit quātitati panis & vini, qd sit sine subiecto: ita quod ante consecrationē erat quantitas panis, quo est, & nunc post consecrationē est, quod est. Et dicit, quod hæc opinio differt à priori: quia secundum Caietanum, accidentia post desitionem substantiæ acquirunt nouum esse, & non secundum alios. Vnde secundum Caietanū, accidentia sunt naturaliter post consecrationem, & secundum alios sunt violenter & miraculose. **ALIA** differentia est, quod secundum Caietanū, quantitas post consecrationem cōseruat alia accidentia, & ante consecrationē recipiebat alia accidentia, & nō conseruabat: sed substantia panis cōseruabat, & secundū aliā opinionem non est ita: sed Deus peculiari, & actuali cōcursu cōseruat qualitates in ipsa quantitate.

ALIA differentia est, quod secundū Caietanum, prius accidentia non agebant, & post consecrationem agunt: quia nutriunt.

ALIA differentia (dicit) quod est: quia secundū Caietani modum tollitur infinitas, vel saltē pluralitas miraculorū, quam alij ponūt. Prius (dicit) tollitur, quod non conseruentur accidentia miraculose. Secundo tollitur illud miraculum, quod quādo ex speciebus generatur aliquid, Deus producit miraculose materiā, & accidentia naturaliter introducūt formā & nō miraculose: sicut alij dicunt. Et sic melius saluātur omnia quæ apparet. Ergo hic modus est potius tenendus.

SECUNDO principaliter probat. Maius quid

est cōseruatio saporis sine subiecto quā sine humore. Sed Deus non potest facere, quod sapor seruetur sine humore. Ergo nec, quod conseruentur accidentia sine subiecto, si non essent naturaliter. Et confirmat hoc dictis. S. Thomæ hic. ar. 1. ad. 4. & ad. 2. & ar. 3. ad. 3. vbi dicit, quod accidentia ante consecrationem non habebant esse, sed substantia habebat esse. At post consecrationem habent esse, & sunt composita ex quo est, & quod est.

ET videtur, qd vis rationis Caietani stat in hoc. Quia plus requiritur ad hoc qd accidentia cōseruentur in subiecto: quam ad hoc, quod conseruentur in quantitate. Sed in subiecto conseruantur naturaliter. Ergo in quāritate etiam alia accidentia cōseruantur naturaliter, & ipsa quātitas cōseruatur in se naturaliter post illud esse, quod Deus dedit illi. Maior probatur per simile positū de sapore, & humore, vel humido: quia sapor nō potest esse sine humido vel humore. Ergo nec sine subiecto. **ET** hæc opinio, quod accidentia subsistunt naturaliter in Eucharistia factō miraculo cōsecrationis fuit opinio Henrici quolibeto. 4. q. 7. Quam opinionem impugnat Scotus in. 4. d. 12. Et fateor, qd si hæc opinio esset vera, est ingeniosa, & multū deseruiret proposito: tamē, vt mihi videtur, ea falsa ē & minus vera. Nec verba. S. Th. illi fauēt. **SI** quis vero vellet tenere illam opinionem esset analogia de Christi humanitate. Quia sicut substantiæ humanitatis Christi datum est, vt nō sit per se, sed in alio, nempe, in diuino supposito: ita potest dari accidentibus, vt per se subsistant, & non in alio, & hoc semel & non per continuā peculiarem conseruationem.

ET si quæras, quomodo vel per quæ subsistat accidentia, dico, quod solum: quia aliter se habent, quā prius se habebant sine aliquo alio addito: sicut humanitas Christi, si Deus dimisisset eā sine aliquo alio addito per se subsisteret, & si nūc non subsistat. Et potest dari exemplum naturaliter de partibus substantiæ, quæ subsistunt subsistentia totius quādiu sunt in toto, & tamen si diuidantur subsistunt per se sine aliquo addito, sed quia aliter se habent nunc, quā prius. Et ita posset hæc opinio defendi, sed nō est bene intelligibilis.

ET arguo hoc modo contra illā. Volo, qd Deus separet accidentia in duobus altaribus, & a duobus subiectis, & separet aliquas illarum specierū, conseruando ibi actiuitatem subiecti solo concursu generali, & alias concursu speciali supplente domino actiuitatem subiecti. Quæritur tūc. Quid plus habent istæ, quam illæ? Non enim videtur intelligibile, quid plus istæ habeant quam illæ.

SECUNDO dicit Caietanus, quod quantitas habet in Eucharistia modum substantiæ: quia est subiectum aliorum accidentiū: quod tamen non videtur Deū posse dare calori, quod sit subiectū aliorum accidentium. Ergo nec quantitati: quia eadem est ratio de vtroque quantum ad hoc, cum vtrūque sit accidens, de cuius ratione est, aliud posse

posse afficere. Ad hoc tamen negaret Caietanus, quod sit eadem ratio, ut dictum est.

TERTIO dicit Caietanus, quod hec, quod ipse dicit, est inuentum ad tollenda miracula. Sed certe per hoc quod ipse ponit non tolluntur: quia de quantitate non apparet, quomodo corrumpatur, cum non habeat contrarium. Nec videtur verum, quod corrumpitur per diuisionem. Ideo dicendum est quod quantitas corrumpitur per miraculum: quia corrumpitur solum, sicut alia accidentia ad desitionem subiecti. Et cum in sacramento non sit subiectum, miraculose corrumpuntur, & miraculose conseruantur.

RÉLICTA igitur ista opinione, tenenda est communis opinio, quod quantitas substetatur à Deo cōcursu actuali speciali miraculose. Alia vero accidentia sunt in quātitate: cū etiā mediante quātitate accidentia alia insint substātiæ, sicut lux soli. Vnde sicut lux illuminaret esto separaretur à sole: ita quātitas sustetatur alia accidentia esto sit separata à subiecto, & non solum quātitas sustetatur, vel recipit alia accidentia, quando est separata à subiecto: sed etiam conseruat, & recipit alia accidentia, quādo est in subiecto. s. in substantia. Ideo cū ipsa quantitas miraculose substetatur sine subiecto, iā quod ipsa subsistit, substetatur alia accidentia.

SED contra: quia alia accidentia non dependent à quantitate, sed à substantia. Ergo non sunt naturaliter in quantitate: sed conseruantur a Deo cōcursu speciali.

Dubium
secundum.

DVBITATVR secundo, an alia accidentia possint separari etiam a quātitate: ita quod maneat sine substātia & sine quātitate. Egidius Romanus ad hoc theoremate. 37. & 38. dicit quod non. Cōtra quē tamē arguit Scotus. d. 12. q. 2. Et alii qui thomistæ crediderūt esse de mēte. S. Th. quolibeto. 9. ar. 5. ad. 3. & expressius quolibeto. 7. ar. 10. **SED** probo quod non sit hæc opinio de mēte. S. Thomæ. Nam in eodē quolibeto dicit quod per diuinum miraculum potest albedo esse sine quātitate. Idipsum dicit in. 4. contra gentes cap. 65. Ergo. S. Tho. non habet opinionem Egidij.

QVOD si obijcias. S. Thomā in eodē quolibeto dicere, quod albedo non potest esse sine quātitate, dico quod intelligit, quod talis albedo sine quātitate non esset sensibilis. Quod patet ex eo quod statim post illa verba subiunxit, quod albedo sine quantitate non esset sensibilis, sicut albedo habet quantitatē: sed esset ad modum idearū Platonis, non occupans locū, nec immutans sensus.

SECUNDO dico, quod sicut Aristoteles dicit, quod accidentis esse, est inesse: sic si albedo ita separaretur, quod perderet aptitudinē & ordinem ad substantiam, nempe, ad denominandam & afficiendam substantiam, non esset albedo: sicut animal, si desineret habere proportionem ad sanitatem non diceretur sanum, quemadmodum aurum non dicitur sanū: quia proportionē ad sanitatem non habet.

DVBITATVR tertio, quomodo intelligitur id, quod S. Th. dicit in eodē loco. s. quod si albedo esset separata sine quantitate, non esset nisi vna albedo.

Dubium
tertium.

AD HOC dico, quod vult dicere, quod si albedo esset separata ex natura sua, esset tantū vna, & esset substantia & spiritalis: quia accidentia multiplicatur solū p subiecta, & cū illa ex natura sua esset sine subiecto, nullo modo multiplicaretur. **SECUNDO** dico, quod potest intelligi, id quod dicit. S. Th. quod si Deus separaret plures albedines a subiectis, distinguerentur quidē, sed non proprie: quia non haberent subiecta, per quæ distinguerentur. Et ita dicit. S. Th. quod talis albedo separata esset substātia intelligibilis, si deniq; sic separaretur, quod non haberet habitudinē ad subiectū.

DVBITATVR quarto, an relatio distingui posset a subiecto. Scotus ad hoc in. 4. d. 12. q. 1. conclusionē. 2. dicit quod non: quia implicat contradictionem. Idem Richardus. Hoc ipsū Durandus. Tenet eandē opinionē Argentina in. d. 12. 4. ibique omnes alij.

Dubium
quartum.

MAIOR autem in. 4. d. 12. q. 1. dicit, quod Deus potest producere relationē sine subiecto. Secūdo dicit, quod si Petrus genuit Paulum, non potest esse, quod sint illa fundamenta sine relatione. Quā sententiam tenet Capreolus. d. 12. q. 1. ad. 2. contra primā conclusionē. Et videtur, quod sanctus Th. fuit illius opinionis in quolibeto. 7. ar. 10. ad. 4.

Ego autē dico, quod si relatio distinguitur a subiecto realiter ut res a re, Deus potest illam separare, & ita conseruare sine subiecto: licet forte sic separata, res illa non esset relatio, sicut notitia posita in lapide erit qualitas, sed non notitia: quia illic non facit cognoscere, quod videtur requiri ad notitiā. Et non sequitur ex hoc cōtraditio, sicut dicit Maior & Scotus: quia non sequitur propterea, quod Petrus qui genuit non habeat relationem, quod non sit pater: quia denominatur a fundamēto propinquo. s. ab hoc quia genuit. Nec sequitur quod quis sit pater esto habeat relationem, si non genuit. quia non denominatur a relatione sine fundamēto propinquo, quod est genuisse. Vnde esto in illo ponatur relatio per diuinā potentiā, id est, rem illā, quæ est relatio: non denominabitur pater, nisi habeat fundamētū, quod est genuisse.

VLTIMA propositio est, probabilius esse, quod relationes non distinguuntur a fundamentistā quam res a re, sed tanquam modus realis rei a re. Et ita dico quod relationes panis non distinguuntur a pane, nec manent in sacramento: sed desinunt esse cum substantia panis.

Articul. tertius.

Vtrū species, quæ remanēt in hoc sacramento, possint immutare aliquid extrinsecum.

AD TER

DTERTIVM. Sic pceditur. Videtur qd species que remanent in hoc sacramento, non possunt immutare aliquid extrinsecum. Probatur

enim. 7. Physi. quod forme que sunt in materia, sunt a formis que sunt in materia, non autem a formis que sunt sine materia: eo quod simile agit in sibi simile. Sed species sacramentales sunt species sine materia: quia remanent sine subiecto, ut ex dictis patet. Non ergo possunt immutare materiam exteriorem inducendo aliquam formam.

PRÆTEREA. Cessante actione principalis agentis, necessarie est, quod cesset actio instrumenti: sicut quiescente fabro non movetur martellus. Sed omnes forme accidentales agunt instrumentaliter in virtute forme substantialis tanquam principalis agentis. Cui ergo in hoc sacramento non remaneat forma substantialis panis & vini (sicut supra habitum est) videtur quod forme accidentales remanentes, agere non possunt ad immutationem exterioris materie.

PRÆTEREA. Nihil agit ultra suam speciem: quia effectus non potest esse potior causa. Sed species sacramentales omnes sunt accidentia. Non ergo possunt exteriorem materiam immutare, ad minus ad formam substantialem.

SED CONTRA est, quod si non possent immutare exteriora corpora non possent sentiri. Scitur enim aliquid per hoc, qd immutatur sensus a sensibili: ut dicitur. 2. de anima.

RESPONDEO dicendum, quod quia unum quodque agit in quantum est ens actu, consequens est, quod unum quodque sicut se habet ad esse, ita se habeat ad agere. Quia igitur secundum predicta speciebus sacramentalibus datum est divina virtute: ut remaneant in suo esse quod habebat substantia panis & vini existente, consequens est, quod etiam remaneant in suo agere. Et ideo omnem actionem quam poterant agere substantia panis & vi-

ni existente, possunt etiam agere substantia panis & vini transeunte in corpus & sanguinem Christi. Unde non est dubium quod possunt immutare exteriora corpora.

AD PRIMVM ergo dicendum: quod species sacramentales, licet sint forme sine materia existentes: retinent tamen idem esse quod habebat prius in materia. Et ideo secundum suum esse assimilatur formis que sunt in materia.

AD SECUNDVM dicendum, quod ita actio forme accidentalis dependet ab actione forme substantialis: sicut esse accidentis dependet ab esse substantie. Et ideo sicut divina virtute datur speciebus sacramentalibus, ut possint esse sine substantia: ita datur eis ut possint agere sine forma substantiali virtute dei: a quo sicut a primo agente dependet omnis actio forme & substantialis & accidentalis.

AD TERTIVM dicendum, quod immutatio que est ad formam substantialem, non fit a forma substantiali immediate: sed mediatis qualitatibus actiuis & passivis, que agunt in virtute forme substantialis. Hec autem virtus instrumentaliter conservatur in speciebus sacramentalibus divina virtute, sicut et prius erat. Et ideo possunt agere ad formam substantialem instrumentaliter. Per quem modum aliquid potest agere ultra suam speciem: non quasi virtute propria, sed virtute principalis agentis.

IN HOC tertio articulo sunt duæ conclusiones: quarum prima est. Omnem actionem quam species sacramentales poterant agere substantia panis & vini existente: possunt etiam agere substantia panis & vini transeunte in corpus & sanguinem Christi. Probatur hæc conclusio. Omne ens agit quatenus est a se. At speciebus sacramentalibus datum est divina virtute, ut remaneant in esse quod habebat substantia panis & vini existente. Ergo etiam remanent in virtute eadem ad agendum. Unde sequitur secunda conclusio. Certum est quod possunt immutare exteriora corpora. Et experientia constat quod ita faciunt.

DUBITATUR prius, an accidentia in Eucharistia agant naturaliter, vel supernaturaliter. Ad quod sit prima propositio. Aliquod agens in sacramento non agit: ut quantitas. Hæc conclusio est. S. Thom. in. 4. d. 12. q. 1. ar. 2. Probatur etiam sic. Actiones sunt suppositorum, id est, formarum subsistentium

Dubium
prius.

subsistentium. Sed quātitas tenet se ex parte materiae quae nō agit. Ergo nec ipsa quātitas agit. SED dubitatur (vt ad principale dubiū de veniamus) quando species vini in Eucharistia frige faciūt, an cōueniat eis per naturā, vel miraculose. AD quod dico quod naturaliter frige faciunt. Probat. Vinū nō frige faciebat nisi naturaliter ratione frigiditatis. Ergo post cōsecrationē frigiditas agit ex natura sua: quia cū subsistat sine subiecto & sit virtus ad agendū aget sine subiecto.

Dubium secundū. **D**UBITATUR secūdo, an accidentia in Eucharistia ita agant quod possint producere substantiam.

DE HOC sunt multae opiniones. Et prius dicit Scotus in. 4. d. 12. q. 3. quod nullum accidens cōcurrit effectiue ad productionē substantiae. Altera est opinio. S. Th. in. 4. d. 12. q. 1. & 4. cōtra gētiles cap. 66. & hic ad. 3. Dicit enim, quod accidentia concurrūt ad productionē substantiae. Probat. Ignis mediāte calore producit ignem: ita quod si ignis esset sine calore, nō produceret ignem. Ratio est: quia nullū creatū potest agere aliud nisi median te aliquo accidente. Ergo si illa qualitas quae est calor detur separata posset producere substantiā. Vnde cōsequenter dicit. S. Th. quod accidentia in Eucharistia naturaliter agūt vsque ad productionē substantiae: sicut semē equi postquam emissum est à generāte, agit vsque ad productionem equi geniti ante introductionē formae. Et haec est communior opinio quā tenet Gabriel super Canonē lect. 45. & Maior. 4. d. 12. q. 1. & Richardus. d. 12. & Egidius in eadē dist. & Dionysius Cisterciensis in. 4. d. 12. q. 2. Vnde si gutta aquae apponatur speciebus vini consecratū illae species conuertunt illā guttam aquae naturaliter in vinum.

SED contra (dicit Scotus) quia equus nō potest producere nisi equum. Ergo nec accidens potest producere nisi accidens, & non substantiā: quia nihil potest producere nisi sibi simile.

AD HOC distinguo consequens. In virtute propria, verū est quod accidens nō potest producere substantiam: sed producit substantiam in virtute substantiae, quatenus ipsum accidens est virtus quaedam data substantiae ad agendum. Vnde sic separatum accidens à substantia manet virtus substantiae: & ita agit.

Articul. quartus

Utrum species sacramentales possint corrumpi.

D QVAERTVM sic proceditur. Videtur quod species sacramentales corrumpi nō possint. Corruptio enim accidit per

separationem formae à materia. Sed materia panis non remanet in hoc sacramento: sicut ex supra dictis patet. Ergo huiusmodi species non possunt corrumpi.

PRÆTEREA. Nulla forma corrumpitur nisi per accidens corrupto subiecto unde formae per se subsistentes incorruptibiles sunt: sicut patet in substantijs spiritualibus. Sed species sacramentales sunt formae sine subiecto. Ergo corrumpi non possunt.

PRÆTEREA. Si corrumpuntur, aut hoc erit naturaliter aut miraculose. Sed non naturaliter (quia nō est ibi assignare aliquod corruptionis subiectū quod maneat corruptione terminata) similiter etiam nec miraculose: quia miracula quae sunt in hoc sacramento, fiunt virtute consecrationis, per quā species sacramentales cōseruantur, nō est autem idem causa cōseruationis & corruptionis: Ergo nullo modo species sacramentales corrumpi possunt.

SED contra est, quod sensu deprehenditur hostias consecratas putrescere & corrumpi.

RESPONDEO dicendū, quod corruptio est motus ex esse in non esse. Dictum est autē supra, quod species sacramentales retinent idē esse quod prius habebant substantia panis & vini existente. Et ideo sicut esse horum accidentium poterat corrumpi substantia panis & vini existente: ita etiam potest corrumpi illa substantia abeunte.

POTERANT autem huiusmodi accidentia primo corrūpi dupliciter. Vno modo per se: alio modo per accidens. Per se quidem: sicut per alterationem qualitatum & augmentum vel diminutionem quantitatis. Non quidē per modum augmenti vel diminutionis qui inuenitur in solis corporibus animatis (qualia non sunt substantia panis & vini) sed per additionem vel diuisionē. Nam sicut dicitur. 3. Metaph. per diuisionem vna dimensio corrumpitur, & fiunt duae: per additionē autem econuerso ex duabus fit vna. Et per hunc modum manifeste possunt corrūpi huiusmodi

iusmodi accidentia post consecrationem: quia
 & ipsa quantitas dimensura remanens potest
 diuisionem & additionem recipere, & cum sit
 subiectum qualitarum sensibilium (sicut di-
 ctum est) potest etiam esse subiectum alterationis
 earum puta si alteretur color aut sapor panis
 aut vini.

ALIO modo poterant corrumpi per accidens,
 per corruptionem subiecti. Et hoc modo pos-
 sunt corrumpi etiam post consecrationem.
 Quamuis enim subiectum non remaneat, re-
 manet tamen esse quod habebant huiusmodi
 accidentia in subiecto, quod quidem est pro-
 prium & conforme subiecto. Et ideo huius-
 modi esse potest corrumpi a contrario agente,
 sicut corrumpitur substantia panis vel vini:
 quae etiam non corrumpitur nisi procedente
 alteratione circa accidentia.

DISTINGVENDVM tamen est in-
 ter utranque praedictarum corruptionem:
 quia cum corpus Christi & sanguis succedat
 in hoc sacramento substantiae panis & vini,
 si fiat talis immutatio ex parte accidentium,
 quae non suffecisset ad corruptionem panis &
 vini, propter talem immutationem non desi-
 nit corpus & sanguis Christi esse sub hoc sa-
 cramento: siue fiat immutatio ex parte qua-
 litatis (puta cum modicum immutatur color
 aut sapor panis vel vini) siue ex parte quan-
 titatis, sicut cum diuiditur panis aut vinum
 in tales partes, quod adhuc in eis possit salua-
 ri natura panis aut vini. Si vero fiat tanta
 immutatio, quod fuisset corrupta substantia
 panis aut vini, non remanent corpus & san-
 guis Christi sub hoc sacramento. Et hoc tam
 ex parte qualitarum: sicut cum ita immuta-
 tur color & sapor & aliae qualitates panis et
 vini, quod nullo modo possent compati natu-
 ram panis aut vini. Siue etiam ex parte qua-
 titatis: puta si puluerizetur panis, vel vi-
 num in tam minutas partes diuidatur, ut
 iam non remaneat species panis vel vini.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ad
 corruptionem per se pertinet quod auferat esse

rei, unde in quantum esse alicuius forma est
 in materia, consequens est quod per corru-
 ptionem separetur forma a materia. Si vero
 huiusmodi esse non esset in materia, simile ta-
 men ei quod est in materia posset per corruptio-
 nem auferri etiam materia non existente: sicut ac-
 cidit in hoc sacramento, ut ex dictis patet.

AD SECVNDVM dicendum, quod
 species sacramentales licet sint forma non in
 materia: habent tamen esse quod prius in ma-
 teria habebant.

AD TERTIVM dicendum: quod cor-
 ruptio illarum specierum non est miraculosa,
 sed naturalis. Praesupponit tamen miraculum
 quod est factum in consecratione. scilicet quod ille
 species sacramentales retineant esse sine subiecto
 quod prius habebant in subiecto: sicut & caecus
 miraculose illuminatus, naturaliter videt.

IN HOC. 4. articulo est vna conclusio in fro-
 te articuli quae sic habet. Species sacramenta-
 les possunt corrumpi. Probatur argumeto in op-
 positum. Sensu constat hostias consecratas putre-
 fieri & corrumpi. Ergo. &c.

SECVNDO. probatur in ipso articulo. Bene se-
 quitur. Corruptio est motus quantum est de se in
 non esse. At species sacramentales retinent idem
 esse quod prius habebant substantia panis & vi-
 ni existente. Ergo sicut huiusmodi esse poterat cor-
 rumpi substantia panis & vini existente: ita etiam
 potest corrumpi ipsa substantia abeunte.

IN secunda parte articuli exponit. S. Tho. quot
 modis poterant accidentia panis & vini corrum-
 pi ante consecrationem: quando erat ibi substantia
 panis & vini, & dicit quod duobus. Altero modo
 per se altero per accidens. Per se quidem per alte-
 rationem a contrario, aut per diuisionem, vel aug-
 mentum: ut si pani apponeretur ignis corrumpere-
 rentur illae dispositiones panis, & introduceretur
 alia ad formam ignis. Et si vino apponatur vinum,
 ex duobus fit vnum: & si vnum diuidatur fiunt duo vi-
 na, vel ex vno pane duo panes. Et ita post conse-
 crationem possunt eadem accidentia corrumpi
 per se his modis, nempe, per alterationem a con-
 trario aut per diuisionem vel augmentum, cum re-
 maneat quantitas & alia accidentia in quantitate.
 Per accidens quidem poterant accidentia panis cor-
 rumpi ante consecrationem per corruptionem subie-
 cti. Et est alia propositio, quod hoc modo possunt
 corrumpi & post consecrationem. Probatur. Quia
 quamuis subiectum non remaneat, remanet tamen
 idem esse quod antea habebat accidentia illa qua-
 do erant in subiecto. Ergo huiusmodi esse potest
 corrumpi a contrario agente sicut corrumpetur

tur substantia panis vel vini: quæ etiã nõ corrumpatur nisi præcedente alteratione circa accidẽtia: IN tertia parte articuli scribit diuus Tho. duas conclusiones per modũ cuiusdam documẽti. Prima est. Si fiat talis alteratio seu immutatio ex parte accidentium, quæ non sufficeret ad corruptionem panis & vini si ibi essent: propter talẽ immutationem non desineret esse corpus & sanguis Christi sub hoc sacramento, siue immutatio fiat ex parte qualitatis, siue ex parte quantitatis.

SECUNDA propositio est. Si vero fuisset tanta immutatio, quod fuisset corrupta substantia panis aut vini, non remaneret corpus & sanguis Christi sub hoc sacramento, siue immutatio illa fiat ex parte qualitatis siue ex parte quantitatis. Hæc. S. Th.

Dubium
vnicum.

DUBITATUR, an prædicta accidẽtia corrumpantur naturaliter. Dico, quod tenendo, quantitatem a re quanta non distingui, probabilius est, quod non corrumpuntur naturaliter: sed supernaturaliter, postquam sustentabantur supernaturaliter.

SECUNDO dico, quod tenendo, quantitatem distinguere a re quanta dicendum est, quod qualitates corrumpuntur ab agenti naturali naturaliter per introductionem qualitatum contrariarum in quantitatem quæ tunc est subiectum qualitatum.

TERTIO de quantitate dicit Durandus. in. 4. d. 12. q. 1. quod quantitas a solo Deo corrumpitur, licet alia accidentia naturaliter corrumpantur: quia cum a Deo conseruetur, non poterint corrumpi naturaliter: nisi supernaturaliter ipse veller, quod corrumpatur. Paludanus autem, in. 4. d. 12. q. 4. dicit, quod etiam quantitas corrumpitur naturaliter ab agenti naturali. Et ad argumentum. Quia non habet contrarium. &c. dicit, quod corrumpitur in quantum est susceptiva contrariorum: sicut substantia quæuis nõ habeat contraria corrumpitur, quia est susceptiva contrariorum.

SCOTVS autẽ. d. 12. q. 4. dicit illud idem, quod dicebat Durandus.

SANCTVS Thom. autẽ videtur dicere, quod etiam quantitas corrumpitur naturaliter ab agenti naturali: quia post consecrationem non est opus ponere aliud miraculũ. Et ratio est: quia quantitas ista est propria huius panis, & a solo Deo conseruetur. Vnde quãdo naturaliter desineret esse panis, desinit esse quantitas. Et concedo, quod si Deus produxisset quantitatem sine subiecto, non corrumpatur naturaliter: quia non dependeret a subiecto, sed hæc dependet. Dixi, quia non dependeret a subiecto, dummodo ita producat sine dependentia ad aliquod subiectum. Secus si producat cum dependentia ad subiectum: sicut est ista quantitas panis. Hæc est sententia. S. Tho. hic ad tertium, ubi expresse dicit, quod hæc corruptio non est miraculosa, sed naturalis: licet præsupponat miraculum consecrationis. Itaque imaginatur S. Thomas, quod Deus solum supplet id, quod faciebat substantia panis & vini in conseruatione

accidentium: & relinquit quantum ad omnia alia agere naturas rerum. Et ideo, sicut ante consecrationem cause naturales poterant agere in illam quantitatem naturaliter: ita etiam nunc. Et per hoc facile respondebis ad illud, quod dicebat Durandus & Scotus.

Articul. quintus

Vtrum ex speciebus sacramentalibus aliquid possit generari.

DQVINTVM sic proceditur. Videtur quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari. Quod enim generatur, ex aliqua

materia generatur: ex nihilo enim nihil generatur, quãuis ex nihilo fiat aliquid per creationem. Sed speciebus sacramentalibus nõ subest aliqua materia nisi corporis Christi, quod est incorruptibile. Ergo videtur, quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari.

PRÆTEREA. Ea quæ non sunt unius generis, non possunt ex se inuicem fieri: nõ enim ex albedine fit linea. Sed accidens & substantia differunt genere. Cum ergo species sacramentales sint accidentia, videtur quod ex eis non possit aliqua substantia generari.

PRÆTEREA. Si ex eis generetur aliqua substantia: illa substantia non erit sine accidente. Si ergo ex speciebus sacramentalibus generetur aliqua substantia corporea, oportet quod ex accidente generetur substantia & accidens, duo. s. ex uno. Quod est impossibile. Ergo impossibile est, quod ex speciebus sacramentalibus aliqua substantia corporea generetur. **SED CONTRA** est, quod ad sensum videri potest, ex speciebus sacramentalibus aliquid generari: vel cineres si comburantur, vel vermes si putrescant, vel pulueres si conterantur.

RESPONDEO dicendum, quod cõ corruptio unius sit generatio alterius (ut dicitur in. 1. de generatione) necesse est, quod ex speciebus

speciebus sacramentalibus aliquid generetur cum corrumpatur: ut dictum est. Non enim sic corrumpitur, ut omnino dispareat, quasi in nihilum redigatur: sed manifeste aliquid sensibile eis succedit. **QUOMODO** autem ex eis aliquid generari possit, difficile est videre. Manifestum est enim quod ex corpore et sanguine Christi quae ibi veraciter sunt, non generatur aliquid, cum sint incorruptibilia. Si autem substantia panis aut vini remaneret in hoc sacramento, vel eorum materia, facile esset assignare, quod ex eis generatur illud sensibile quod succedit: ut quidam posuerunt. Sed hoc est falsum, ut supra habitum est. Et ideo alij dixerunt quod ea quae generantur non sunt ex speciebus sacramentalibus: sed ex aere circumstante. Quod quidem multipliciter apparet esse impossibile. Primo quia ex eo generatur aliquid quod prius alteratum et corruptum apparet. Nulla autem alteratio vel corruptio prius apparuit in aere circumstante, unde ex eo vermes vel cineres non generantur. Secundo, quia natura aeris non est talis, quod ex eo per tales alterationes talia generentur. Tertio: quia potest contingere in magna quantitate hostias consecratas comburi vel putrescere, nec esset possibile tantum de corpore terreno ex aere generari, nisi magna et valde sensibili inspiratione aeris facta. Quarto: quia idem potest accidere corporibus solidis: circumstantibus, puta ferro, aut lapidibus quae integra remanent post praedictorum generationem. Unde haec positio stare non potest, quia contrariatur ei quod ad sensum apparet. **ET** ideo alij dixerunt, quod redit substantia panis et vini in ipsa corruptione specierum: et sic ex substantia panis et vini redeunte generatur cineres, aut vermes, aut aliquid huiusmodi. Sed haec ratio videtur esse impossibilis. **PRIMO** quidem: quia si substantia panis et vini conversa est in corpus et sanguinem Christi (ut supra habitum est) non potest substantia panis aut vini redire: nisi corpore aut sanguine Christi iterum converso in substantiam panis vel vini, quod est impossibile: sicut si aer sit conversus in ignem, non potest aer redire: nisi iterum ignis convertatur in aerem. Si vero substantia panis aut vini sit an-

nihilata, non potest iterum redire: quia quod in nihilum decidit, non redit idem numero: nisi forte dicatur redire praedicta substantia: quia deus de novo creat aliam novam substantiam loco primae. **SECUNDO** videtur hoc esse impossibile: quia non est dare quando substantia panis redeat. Manifestum est enim ex supra dictis, quod manentibus speciebus panis et vini manet corpus et sanguis Christi: quae non sunt simul cum substantia panis et vini in hoc sacramento secundum praesentiam. Unde substantia panis et vini non potest redire speciebus sacramentalibus manentibus. Similiter etiam nec eis cessantibus: quia iam substantia panis et vini esset sine propriis accidentibus, quod est impossibile. Nisi forte dicatur, quod in ipso ultimo instanti corruptionis specierum, redit, non quidem substantia panis et vini (quia illud idem instans est, in quo primo habent esse substantiae generatae ex speciebus) sed materia panis et vini, quae magis de novo creata diceretur, quam rediens proprie loquendo. Et secundum hoc posset sustineri praedicta positio. **VERUM**: quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculose aliquid accidat in hoc sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est, quod materia creetur vel redeat: melius videtur dicendum, quod in ipsa consecratione miraculose datur quantitati dimensionum panis et vini, quod sit primum subiectum subsequenti formae. Hoc autem est proprium materiae. Et ideo ex consequenti datur praedicta quantitati dimensionum illud quod ad materiam pertinet. Et ideo quicquid posset generari ex materia panis si adesset, totum potest generari, ex praedicta quantitate dimensionum panis vel vini: non quidem nouo miraculo, sed ex vi miraculi, prius facti. **AD** primum ergo dicendum, quod quantumvis non sit ibi materia, ex qua aliquid generetur: quantitas tamen dimensionum supplet vicem materiae: ut dictum est. **AD** secundum dicendum, quod illae species sacramentales sunt quidem accidentia: habent tamen actum et vim substantiae: ut dictum est. **AD** 3, dicendum, quod quantitas dimensionum panis et vini retinet naturam propriam et accipit miraculose vim et proprietatem substantiae. Et ideo potest transire in verum, id est in substantiam et dimensionem. **IN** HOC articulo quinto Divus Thomas prius respondet unica conclusione, quae semper fuit, et est recepta. Quae probata rursus secundo exponit, quomodo ex speciebus consecratis potest aliquid generari. Tertio ponit propriam sententiam.

QVO ad primū est conclusio, quæ sic habet. Necessè est, quod ex speciebus sacramentalibus aliquid generetur. Probat, quia teste Arist. 1. de generatione, corruptio vnius est alterius generatio. At species sacramentales corrumpuntur: vt sensui constat. Ergo ex eis aliquid generatur.

SECUNDO probatur. Si species sacramentales comburātur, generantur cineres, si putrescant generantur vermes, & si conterātur, generātur pulueres: vt sensui cōstat. Ergo necesse est dicere, qd ex speciebus sacramentalibus aliquid generatur.

IN scda parte articuli est prima cōclusio. Manifestū est, qd ex corpore & sāguine Christi, quæ veraciter sūt in sacramēto Eucharistiæ, nō generatur aliquid. Probat, quia nihil generatur nisi ad corruptionē alterius. Sed corpus & sāguis Christi sunt incorruptibilia. Ergo ex eis nihil generatur.

RVERSVS diuus Thomas refert duas opiniones. Alteram dicentē, quod ex speciebus panis & vini nihil generatur, sed ex aere circūstāte. Alterā dicentē, qd spēbus illis corruptis: redit substantia panis & vini, & ex illis generatur id qd pducitur.

HIS autē reprobatis. S. Tho. dicit, quod totum quod generari posset ex materia panis, si ibi esset: generatur ex quantitate, cui virtute consecrationis, miraculose datum est, quod sit primū subiectū subsequētiū formarū, qd est ppiū materiæ.

EX HIS verbis. S. Th. dicit Egidius teoremathe 44. qd quātitas habet rationē materiæ: ita quod ex quātitate & forma substantiali, fit vermis, aut illud qd ex spēbus generatur: Nepe cinis, aut puluis, & quod non est ibi in illo genito alia materia.

RICHARDVS 4. d. 12. q. 2. dicit, qd quando ex accidentibus generatur aliquid, redit illa materia, quæ fuit panis vel vini. Et idē dicit Innoc. 3. libro de officio missæ, tractatu. 3. de fractione panis. Probat Richardus: Quia omnia illa fiunt, ac si panis esset ibi. Ergo redit materia panis.

SED contra est: quia agens naturale non potest producere materiā: cum non possit aliquid ex nihilo producere (quod est creare) sicut nō potest re producere id, quod iam desinit esse.

SCOTVS in. 4. d. 12. q. 6. dicit, quod totū fit immediate à Deo: quia agēs naturale (inquit) non potest producere materiā, & nihil potest agere nisi supposita materia.

Paludanus tamen. 4. d. 12. q. 4. dicit, quod quando ignis producitur ex speciebus sacramentalibus Deus producit materiā, & omnia alia fiunt ab agente naturali.

CAIETANVS autem hic in suis cōmērariis dicit, quod quantitas fit materia virtute diuina. Et tunc introducitur forma substantialis geniti in quantitate quæ fuit, quæ iā est materia quando ex speciebus aliquid generatur.

S. THO. autē hic nō videtur determinare, quomodo fiat illa generatio vel trāsmutatio. Nā videtur sentire idē cū Caietano. Dicit enim quod in consecratione datur miraculose quātitati panis

& vini, quod sit primū subiectum subsequētiū formarū: sed non omnino explicat, quod Caietanus asserit, similiter nec etiā quod Egidius dicit, ex quantitate. s. manēte quantitate, & ex forma, qua producitur generari id, quod generatur.

IN 4. autem. d. 12. q. 1. ar. 2. q. 4. in corpore, & ad argumenta dicit, quod ad desitionē quantitatis producitur materia virtute diuina. Vnde dicit quod secundū cōmunē opinionē, ponendū est aliquid in tali trāsmutatione supernaturale. s. productio materiæ. Et ita habet Paludanus, qui sic intellexit. S. Thomā. Et ponit quandā analogiā ad declarandum hoc. Quia (inquit) sicut non est naturale lapidi vel aquæ ascendere: tamen ne detur vacuū ascendūt: ita ne fiat annihilatio (quod est defectus in natura) oportet quod à Deo producat, & omnia alia fiunt naturaliter ab agente naturali, & non vocatur trāsmutatio naturalis. Quod quidē mihi videtur probabilis.

SED dubitatur an illa materia sit per creatio-
Dubium vnicum.
 nē, proprie que creetur. Dico, quod non: quia ad hoc quod sit creatio, oportet, quod habet pro termino à quo nihil, & hæc materia hic, incipit esse ad desitionē specierū. Ideo nō dicitur creari. Et quia agentia naturalia agūt alterādo illā quātitatē, & illi quātitati succedit materia: ideo dicit. S. Th. hic in fine articuli, qd per cōsecrationē datur quantitati illud, qd ad materiā pertinet. &c.

SECUNDO potest dici, quod agens naturale concurrat ad illam productionem materiæ, post quā non creatur: sicut dicimus, quod verba concurrunt ad consecrationem, forma autem introducit, simpliciter naturaliter ab agēti naturali. **AD** ILLVD autē, quod. S. Thomas dicit, materiā. s. panis non posse reproduci, nisi corpus Christi cōuertatur in ipsam: intelligit per actionem naturalem: vt patet per exēplū, quod ponit de aere & igne. Ideo non fauet Caietano in hoc qd dicit, quod quantitas virtute diuina fit materia. **ET** illud quod diximus ad desitionē. s. quātitatis produci materiā virtute diuina miraculose, asserit etiam Albertus magnus in. 4. d. 12. & Dionysius cartusianus in. 4. d. 12. q. 2. & est cōis opinio. **ET** nota, quod illæ propositiones de possibili negatiuæ, quibus. S. Tho. asserit, quod non potest re produci materia panis: nisi corpus Christi cōuertatur in illā intelliguntur naturaliter, vt dictum est, vel secundū leges sacramenti. Hoc est virtus & lex sacramēti est ad cōuertēdū panē in corpus Christi: sed nō ad pducendū, vel reproducendū materiā. Sed nouo Dei cōcursu ad desitionē quātitatis, incipit esse materia: ex qua cū forma incipit res producta ex speciebus sacramentalibus.

Articulus sextus.

Vtrum species sacramentales possint nutrire.

AD

D SEXTVM sic proceditur. Videtur quod species sacramentales non possit nutrire. Dicit enim Ambrosius in libr. De sacramentis. Non iste panis est qui vadit in corpus: sed panis vite eterne, qui anime nostrae substantiam fulcit. Sed omne quod nutrit vadit in corpus. Ergo panis iste non nutrit. Et eadem ratio est de vino. **PR AETEREA.** Sicut dicitur. 2. De generatione: ex eisdem nutrimur ex quibus sumus. Species autem sacramentales sunt accidentia, ex quibus homo non constat. Non enim accidens est pars substantiae. Ergo videtur, quod species sacramentales nutrire non possunt. **PR AETEREA.** Philosophus. 2. De anima dicit, quod alimentum nutrit, prout est substantia quaedam, auget autem prout est aliquid quantum. Sed species sacramentales non sunt substantiae. Ergo non possunt nutrire. **SED CONTRA** est, quod Apostolus 1. Corinthiorum. cap. 11. loquens de hoc sacramento dicit. Alius quidem esurit alius autem ebrius est. Vbi dicit glossa, quod notat illos, qui post celebrationem sacri mysterij, & consecrationem panis & vini, suas oblationes vendicabant, & alijs non communicantes, soli sumebant: ita ut inde etiam inebriarentur. Quod quidem non posset contingere, si sacramentales species non nutrent. Ergo species sacramentales nutriunt. **RESPONDEO** dicendum, quod haec questio difficultatem non habet, praecedenti questione soluta. Ex hoc enim (ut dicitur. 2. De anima) cibum nutrit, quod conuertitur in substantiam nutriti. Dictum est autem quod species sacramentales possunt conuerti in substantiam aliquam, quae ex eis generatur. Per eandem autem rationem possunt conuerti in corpus humanum, per quam possunt conuerti in cineres vel vermes. Et ideo manifestum est, quod nutriunt. **QUOD** autem quidam dicunt, quod non vere nutriunt, quasi in corpus humanum conuertantur, sed reficiunt, & confortant quadam sensum im-

mutatione (sicut homo confortatur ex odore cibi, & inebriatur ex odore vini) ad sensum patet esse falsum. Talis enim refectio non diu sufficit homini, cuius corpus propter continuam deperditionem restoratione indiget, & tamen homo diu sustentari posset, si hostias & vinum consecratum sumeret in magna quantitate.

SIMILITER etiam non potest stare, quod quidam dicunt, quod species sacramentales nutriunt propter formam substantialem panis & vini quae remanet: tum quia non remanet, ut supra habitum est: tum quia non est actus formae, nutrire, sed magis materiae, quae accipit formam nutriti, recedente forma nutriti. Vnde dicitur. 2. de anima, quod nutritum in principio est dissimile, in fine autem simile.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod facta consecratione, dupliciter potest dici panis in hoc sacramento. Uno modo ipsa species panis, quae retinet nomen prioris substantiae: ut Gregorius dicit in Homilia Paschali. Alio modo potest dici panis, ipsum corpus Christi: quod est panis mysticus de caelo descendens.

AMBROSIUS ergo cum dicit, quod iste panis non transit in corpus, accipit panem secundo modo: quia. scilicet corpus Christi non conuertitur in corpus hominis: sed reficit mentem eius, non autem loquitur de pane primo modo dicto.

AD SECVNDVM dicendum, quod species sacramentales, & si non sint ea ex quibus corpus hominis constat, tamen in ea conuertuntur, sicut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod species sacramentales quauis non sint substantiae, habent tamen virtutem substantiae: sicut dictum est.

IN HOC sexto articulo Dicitur Thomas ponit unam conclusionem affirmatiuam, quam probat vno testimonio in argumento in contra, & vna ratione in corpore articuli.

SECVNDO, citat duos alios modos dicendi, & reprobat illos. Est igitur conclusio. S. Th. Manifestum est, quod species sacramentales nutriunt. Probat testimonio glossae dicentis super illud Pauli prioris ad Corinth. 11. Alius quidem esurit, alius autem ebrius est. &c. Notat illos, qui post celebrationem sacri mysterij, & consecrationem panis & vini, suas oblationes, quae. scilicet erant consecratae vindicabant,

X ij & alijs

& alijs nō cōmunicantes, soli sumebāt: ita vt inde etiam inebriarentur. At hoc esse non posset nisi species etiā nutrent. Ergo. & c.

SECUNDO probat. Nam vt habetur. 2. de anima, ex hoc cibo nutrit: quia cōuertitur in substantiam nutriti. At species sacramētales possunt conuerti in substantiam aliquā, quæ ex eis generatur: vt dictū est in præcedenti articulo. Ergo etiam possunt conuerti in corpus humanum: cum penitus eadem sit ratio. Ergo conclusio vera.

TER TIO probatur eadem conclusio. Quia possunt homines diu viuere comedendo hostias cōsecratas, sine alio miraculo. Quod non posset esse nisi ibi fieret nutritio. Ergo. & c.

IN SECUNDA parte articuli reprobatur duas alias opiniones erroneas. Et quia in litera clare loquitur doctor sanctus, non oportet immorari in eius expositione.

IN solutione ad primū nota, quomodo hoc nomen panis in scripturis & apud sanctos, aliquando capitur pro ipsis speciebus. Et aliquando pro ipso sacratissimo Christi corpore.

EX his omnibus sequitur, quod sicut cū aliquid generatur ex speciebus consecratis, ad definitionem quātitatis, quæ fuit panis producitur materia virtute diuina, ex qua constat res genita: ita cū quis comedit species consecratas, ad definitionē, per calorem naturalem quātitatis, quæ fuit panis, virtute diuina producitur materia, quæ informatur forma nutriti: sicut si ibi mansisset materia panis. Vnde hæc quæstio, & quæ tractatur in articulo. 7. sequenti, post ea quæ diximus in ar. 5. præcedenti nullā penitus habet difficultatē. Illā autē primā sententiā quā reprobatur. S. Th. asserit Guillelmus Parisiensis in suo sacramentali, vbi dicit, quod species sacramētales nō vere nutriūt. Et ad hoc probandū adducit historias duorum sacerdotū, qui voluerūt viuere comedēdo solū hostias cōsecratas, & breui tēpore mortui fuere sine quacūq; alia infirmitate, esto quod tentabāt cōsecrare hostias in magna quātitate, vt saturari & ventrem replere possent. Sed hæc probatio leuissima est: quia historie non sunt autenticæ, sed potius fabulæ. Ideo veritas nostræ cōclusionis, nēpe, qd nutriāt, stat.

Articu. septimus

Vtrum species sacramētales frangantur in hoc sacramento.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur quod species sacramētales non frangantur in hoc sacramento. Dicit enim Philosophus. 4. Meteor. quod corpora dicuntur frangibilia propter determinatā dispositionē

pororū. Quod non potest attribui sacramentalibus speciebus. Ergo sacramētales species non possunt frangi.

PRÆTEREA. Fractionē sequitur sonus. Sed species sacramētales non sunt sonabiles. Dicit enim Philosophus. 2. de anima, quod sonabile est corpus durum habens superficiem lenem. Ergo species sacramētales non franguntur.

PRÆTEREA. Eiusdē videtur esse māducari, frangi, & masticari. Sed verum Christi corpus est, quod māducatur, secundū illud Ioānis. 6. Qui māducatur meā carnē, & bibit meū sanguinē. Ergo corpus Christi est, quod frangitur, & masticatur. Unde & in cōfessione Berēgarij dicitur. Cōsentio sanctæ Romanæ ecclesiæ, & corde, & ore profiteor, panē & vinū, quæ in altari ponūtur, post cōsecrationē, verū corpus & sanguinē Christi esse, & in veritate manibus sacerdotū tractari, frangi, & fidelium dētibus atteri. Nō ergo fractio debet attribui sacramentalibus speciebus.

SED contra est, quod fractio fit per diuisionē quātī. Sed nullū quantū ibi diuiditur, nisi species sacramētales: quia neque corpus Christi, quod est incorruptibile, nec substantia panis, quæ non manet, neque substantia vini. Ergo species sacramētales franguntur.

RESPONDEO dicendum, quod apud antiquos circa hoc multiplex fuit opinio. Quidam enim dixerūt, quod nō erat in hoc sacramento fractio secundū rei veritatē, sed solū secundū aspectū intuentiū. Sed hoc non potest stare: quia in hoc sacramento veritas sensus nō decipitur circa ea, quorū iudiciū ad ipsū pertinet, inter quæ est fractio, per quā ex uno sunt multa: quæ quidem sunt sensibilia cōmunia: vt patet in libris De anima.

UNDE alij dixerunt, quod erat quidē ibi vera fractio sine subiecto existēte. Sed hoc etiam sensui contradicit. Apparet enim in hoc sacramento aliquid quantū, prius unum existens, postea in multa partitū, quod quidem oportet esse subiectum fractionis.

NON

NON autem potest dici, quod ipsum corpus Christi verum frangatur. Primo quidem: quia est incorruptibile & impassibile. Secundo: quia est totum sub qualibet parte (ut supra habitum est) quod quidem est contra rationem eius, quod frangitur. Unde relinquitur, quod fractio sic sicut in subiecto, in quantitate dimensua panis, sicut & alia accidentia. Et sicut species sacramentales sunt sacramentum corporis Christi veri: ita fractio huiusmodi specierum est sacramentum dominice passionis, quae fuit in corpore Christi vero.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut in speciebus sacramentalibus remanet rarum & densum (ut supra dictum est) ita etiam remanet ibi porositas, & per consequens fragibilitas.

AD SECUNDUM dicendum, quod densitatem sequitur duritia. Et ideo ex quo in speciebus sacramentalibus remanet densitas, consequens est, quod remaneat ibi duritia, & per consequens sonabilitas.

AD TERTIVM dicendum, quod illud, quod manducatur in propria specie, ipsummet frangitur, & masticatur in sua specie. Corpus autem Christi non manducatur in sua specie, sed in specie sacramentali. Unde & super illud Ioannis. 6. Caro non prodest quicquam, dicit Augustinus. Hoc est intelligendum, secundum illos qui carnaliter intelligebant: carnem quippe sic intellexerunt, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur. Et ideo ipsum corpus Christi non frangitur, nisi secundum speciem sacramentalem. Et hoc modo intelligenda est confessio Berengarii, ut fractio & attritio dentium referatur ad speciem sacramentalem, sub qua vere est corpus Christi.

Articul. octauus

Vtrum aliquis liquor possit vino consecrato commisceri.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur quod vino consecrato non possit aliquis liquor misceri. Omne enim quod permiscetur alicui recipit qualitatē ipsius. Sed nullus liquor potest recipere qualitatē sacramentalis specierum: quia accidentia illa sunt sine subiecto, ut dictum est. Ergo videtur, quod nullus liquor possit permisceri sacramentalibus speciebus vini. **PRÆTEREA.** Si aliquis liquor permisceatur illis speciebus, oportet, quod ex his fiat aliquid unum. Sed non potest fieri aliquid unum, neque ex liquore (qui est substantia) & speciebus sacramentalibus (quae sunt accidentia) neque ex liquore & sanguine Christi, qui ratione sua incorruptibilitatis neque additionē recipit, neque diminutionem. Ergo nullus liquor potest admisceri vino consecrato.

PRÆTEREA. Si aliquis liquor admisceatur vino consecrato, videtur quod etiam ipsum efficiatur consecratum, sicut aqua, quae admisceatur aquae benedictae, efficitur benedicta. Sed vinum consecratum est vere sanguis Christi. Ergo etiam permixtus liquor esset sanguis Christi. Et ita aliquid fieret sanguis Christi, aliter quam per consecrationem. Quod est inconueniens. Non ergo vino consecrato potest aliquis liquor permisceri.

PRÆTEREA. Si duorum unum totaliter corrumpatur non erit mixtio, ut dicitur in .1. De generatione. Sed ad permutationem cuiuscunque liquoris, videtur corrumpi species sacramentalis vini: ita quod sub ea desinat esse sanguis Christi. Tū quia magnū & parvū sunt differentiae quantitatis, & diversificat ipsam, sicut album & nigrum colorē: tū etiam quia liquor permixtus cum non habeat obstaculum, videtur undique diffundi per totum, & ita desinit ibi esse sanguis Christi, qui non est ibi simul cum alia substantia. Non ergo aliquis liquor potest permisceri vino consecrato.

SED CONTRA est, quod ad sensum patet alium liquorem vino permisceri posse post consecrationem, sicut & ante.

Xij RES-

RESPONDEO dicendum, quod istius questionis veritas manifesta est ex premis-
sis. Dicitur enim supra, quod species in
hoc sacramento remanentes, sicut adipiscun-
tur virtute consecrationis modum essendi
substantie, ita etiam consequuntur modum
agendi, & patiendi, ut .s. agere & pati pos-
sint, quicquid ageret vel pateretur substan-
tia, si ibi presens existeret. Manifestum est
autem, quod si esset ibi substantia vini, liquor
aliquis posset ei permisceri.

HUIUS tamen permixtionis diuersus es-
set effectus, & secundum formam liquoris &
secundum quantitatem. Si enim permiscere-
tur aliquis liquor in tanta quantitate, quod
posset diffundi per totum vinum, totum fie-
ret permixtum. Quod autem est commix-
tum ex duobus, neutrum miscibile est: sed
utrumque transit in quoddam tertium ex
his compositum. Unde sequeretur, quod vi-
num prius existens, non remaneret: sed si li-
quor permixtus esset alterius speciei (puta si
permisceretur aqua) solueretur species vi-
ni, & esset liquor alterius speciei. Si autem es-
set eiusdem speciei liquor adiunctus (puta si
vinum permisceretur vino) remaneret qui-
dem eadem species, sed non remaneret idem
numero vinum, quod declarat diuersitas ac-
cidentium: puta si unum vinum esset al-
bum & aliud rubeum.

SI VERO liquor adiunctus esset tam par-
ue quantitatis, quod non posset perfundi per
totum, non fieret totum vinum permixtum,
sed aliqua pars eius. Quae quidem non rema-
neret eadem numero propter permixtionem ex-
traneae materiae: remaneret tamen eadem spe-
cie, non solum si paruus liquor permixtus
esset eiusdem speciei, sed etiam si esset alterius
speciei: quia gutta aquae multo vino permix-
ta transit in speciem vini, ut dicitur in pri-
mo de generatione. Manifestum est autem ex
predictis, quod corpus & sanguis Christi re-
manent in hoc sacramento, quandiu ille spe-
cies manent eadem numero: consecratur enim

hic panis, & hoc vinum.

VNDE si fiat tanta permixtio liquoris cu-
iuscumque, quod pertingat ad totum vinum
consecratum, & fiat permixtum, erit aliud
numero, & non remanebit ibi sanguis Chri-
sti. Si vero fiat tam parua alicuius liquoris
adiunctio, quod non possit diffundi per totum,
sed usque ad aliquam partem specierum,
desinet esse sanguis Christi sub illa parte vi-
ni consecrati, remanebit tamen sub alia.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
Innocentius.3. dicit in quadam decretali, quod
ipsa accidentia vinum appositum viden-
tur afficere: quia si aqua fuerit apposita, vi-
ni saporem assumit. Contingit igitur acci-
dentia mutare subiectum: sicut & subiectum
contingit accidentia permutare. Cedit quip-
pe natura miraculo, & virtus supra consue-
tudinem operatur.

HOC tamen non est sic intelligendum, quasi
idem numero accidens, quod prius fuit in
vino ante consecrationem, post modum fiat
in vino apposito: sed talis permutatio sit per
actionem. Nam accidentia vini remanen-
tia retinent actionem substantiae secundum
predicta: & ita immutando afficiunt li-
quorem appositum.

AD SECVNDVM dicendum, quod
liquor appositus vino consecrato nullo modo
miscetur substantiae sanguinis Christi: mi-
scetur tamen speciebus sacramentalibus. Ita
tamen quod permixtione facta corrumpun-
tur predictae species, vel in toto vel in par-
te: secundum modum quo supra dictum est,
quod ex speciebus illis potest aliquid genera-
ri. Et si quidem corrumpantur in toto, nul-
la iam remanet questio: quia iam totum e-
rit uniforme. Si autem corrumpantur in
parte, erit quidem una dimensio secundum
continuitatem quantitatis, non tamen una
secundum modum essendi: quia una pars
eius erit sine subiecto, alia erit in subiecto:
sicut si aliquod corpus constituitur ex duo-
bus metalis, erit unum corpus secundum
rationem

rationem quantitatis, non tamen unum secundum speciem naturae.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Innocentius 3. dicit in decre. praedicta. Si post consecrationem calicis aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, nec sanguini commiscetur, sed accidentibus prioris vini commixtum, corpori quod sub eis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum.

QUOD quidem intelligendum est, quando non fit tanta permixtio liquoris extranei, quod sanguis Christi desinat esse sub toto: tunc enim dicitur undique circumfundi: non quia tangat sanguinem Christi, secundum eius proprias dimensiones, sed secundum dimensiones sacramentales sub quibus continetur. Nec est simile de aqua benedicta: quia illa benedictio nullam immutationem facit circa substantiam aquae sicut facit consecratio vini.

AD QVARTUM dicendum, quod quidam posuerunt, quod quantumcumque parva fiat extranei liquoris permixtio, substantia sanguinis Christi desinat esse sub toto, & hoc ratione inducta. Quae tamen non cogit: quia magnum & paruum diversificant quantitatem dimensionum, non quantum ad eius essentiam, sed quantum ad determinationem mensurae. Similiter etiam liquor appositus adeo potest esse parvus, quod sua parvitate impeditur ne diffundatur per totum, & non solis dimensionibus, quae licet sint sine subiecto: tamen obstat alteri liquoris: sicut & substantia si ibi adesset, secundum ea quae praemissa sunt.

IN HOC octavo articulo sunt duo. Primum est conclusio affirmativa, qua respondetur quaestioni propositae, & probatur. Secundo exponit quot & qui effectus sequerentur ex huiusmodi per mixtione. Quo ad primum est conclusio affirmativa huiusmodi. Potest alius liquor permisceri speciebus consecratis. Probatur. Quia sensu constat alium liquorem permisceri speciebus consecratis. Secundo. Bene sequitur. In praecedentibus articulis probauimus, species in sacramento Eucharistiae remanentes ad ipse virtute consecrationis modum essendi substantiae. Ergo etiam ad ipse virtute modum agendi & patiendi, nempe, ut agere & pati possint quicquid ageret, vel pateretur substantia,

si ibi esset. At manifestum est, quod si ibi esset substantia vini alius liquor posset ei commisceri. Ergo etiam nunc esto non sic ibi substantia vini.

IN SECUNDA parte articali Divus Thomas ponit aliquas conclusiones, quibus exponit, quid sequeretur ex illa permixtione: quarum prima est. Si aliquis liquor permisceretur speciebus consecratis in tanta quantitate, quod posset diffundi per totum vinum consecratum: totum fieret per mixtum, & unum tertium distinctum ab utroque miscibilium. Probatur. Quia quod est commixtum ex duobus neutrum miscibilium est: sed utrumque transit in tertium ex his compositum: ut in libris De generatione dicitur. Ergo ex illa mixtione resultat unum tertium, quod nec est ille liquor, nec ipsa species. Et ex his colligit. S. Tho. 2. conclusionem, quod vinum consecratum prius existens, facta illa mixtione perfecta non remaneret. Colligit secundo, quod si liquor permixtus esset alterius speciei a vino (nempe si misceretur aqua) solueretur species vini: & illud mixtum esset alterius speciei. Colligit tertio, quod si liquor adiunctus esset eiusdem speciei (nempe si vinum consecratum permisceretur vino consecrato) remaneret eadem species, sed non remaneret idem numero vinum. Probatur hoc. Quia diuersa accidentia numero reperiuntur in illo mixto, ab accidentibus quae erant in miscibilibus: ut si vinum album misceretur rubeo. Colligit. 4. quod si liquor adiunctus esset tam paruae quantitatis, quod non posset diffundi per totum, non fieret totum vinum consecratum permixtum: sed aliqua pars eius. Et tunc sola illa pars mixti non remaneret eadem numero propter illam mixtionem extraneae materiae: remaneret tamen eadem specie, etiam illa mixta particula, non solum quando ille parvus liquor permixtus esset eiusdem speciei: sed etiam si esset alterius speciei. Probatur. Quia parua aqua addita magnae vel maiori notabiliter quantitati vini conuertitur in vinum: ut dicitur in primo de generatione. Colligit. 5. sanctus Thomas, quod (ut supra probauimus) corpus & sanguis Christi remanent in hoc sacramento, solum quandiu illae species manent eadem numero quae fuerunt consecratae: quia consecratur hic panis & hoc vinum. Unde colligit sexto, quod si fiat tanta per mixtio liquoris, siue eiusdem speciei siue alterius, quod pertingat ad totum vinum consecratum, erit aliud mixtum, & non remanebit ibi sanguis Christi, nec in toto, nec in aliqua particula minima. Colligit septimo, quod si fiat tam parua alicuius liquoris adiunctio, quod non possit diffundi per totum, sed usque ad aliquam partem specierum desinat esse sanguis Christi sub illa parte specierum vini consecrati: quia ibi non manent eadem species numero quae fuerunt consecratae. Sed remanebit sub alia vel alijs particulis ad quas non peruenit illa mixtio. Haec. S. Thom. Ex quibus omnibus repetam aliquas propositiones, ex his quas. S. Tho. scribit.

PRIMA propositio est. Si aliqui liquores diuersarum specierum perfecte & in notabili quantitate misceantur illi liquores desinunt esse, & fit vnum tertium alterius speciei ab illis miscibilibus. Hæc poterit probari: quia non est maior ratio, quod illud tertium sit huius quam illius miscibilis speciei. Ergo est alterius.

SECUNDA propositio est. Si misceantur duo liquores eiusdem speciei in magna quantitate: ex illis fit vnum tertium distinctum numero, sed eiusdem speciei.

TERCIA propositio est. Si cum vino consecrato misceatur alius liquor alterius speciei, tantus quantum erat vinum consecratum: non manet ibi sanguis Christi. Probat. Non manet sanguis Christi nisi quoadiu manent eadem numero species, quæ fuerunt consecratæ. At tunc non manet eadem species. Ergo.

ET confirmatur. Quia tunc iam non manet vinum consecratum. Nec manet alius adiunctus liquor. Ergo fit vnum tertium alterius speciei: ut dictum est in prima propositione.

QUARTA propositio est. Si misceatur vinum non consecratum speciebus consecratis ita quod fiat mixtio perfecte per omnes particulas: non manet sanguis Christi, sed fit vnum tertium vinum, aliud numero à miscibilibus. Et videtur quod consuetudo ecclesiæ sit pro hac propositione: quia semper ad communionem in missa lauatur calix bona quantitate vini & aquæ, ut non remaneant aliqua particula, vel aliquid humiditatis specierum consecratarum.

QUINTA propositio est. Si ista mixtio fiat in aliqua parte specierum, & non in toto: non manet sanguis Christi in illa parte, sed manet in alijs partibus, vbi non fit mixtio. Hæc patet ex dictis: quia in illa parte vbi fit mixtio non manent eadem species, quæ fuerunt consecratæ.

SED contra. Ex dictis sequitur, quod si essent duo calices pleni vino, alter consecratus & alter non, & misceantur: non manet sanguis Christi. Probat.

Quia ex propositionibus. S. Th. manet aliud vinum distinctum numero à miscibilibus. Ergo nec manent eadem species quæ fuerunt consecratæ.

SECUNDO. Sequeretur quod per solum motum localem desineret esse sanguis Christi sub speciebus sacramentalibus. Probat. Sequella. Si ita moueantur species, quod partes earundem specierum misceantur, ita quod infernæ sint supernæ. Probat. Quia propterea per ad mixtionem vini cum speciebus consecratis non manebat sanguis Christi: quia fiebat vnum tertium. Sed etiam tunc fit vnum tertium per illam ad mixtionem & motum localem. Ergo.

TERCIO. Sequeretur etiam, quod si diuersæ species consecratæ misceantur (ut duo calices consecrati) desineret esse ibi sanguis Christi propter eandem rationem.

QUARTO. Vnum vinum non corrumpit aliud:

quia non sunt contraria, & manet eadem materia & forma. Ergo etiam vbi miscentur diuersæ species consecratæ, non desinunt esse species, & ita nec desinit esse ibi Christi sanguis.

QUINTO. Continuum non potest diuidi in omnes suas partes, nec valet dicere quod diuiditur continuum in partes insensibiles minores minimo: quia licet illæ partes non possent per se manere, possunt tamen continuatæ cum alio vino eiusdem speciei. Et sic non probat. S. Th. illam conclusionem, nempe, quod non maneat idem vinum per illam ad mixtionem partium: nec probat quod non maneat eadem species & sanguis Christi.

DURANDVS in. 4. d. 12. q. 3. respondet ad hoc dubium quatuor conclusionibus. Prima est. Si cum speciebus consecratis admisceatur alius liquor alterius speciei in sufficiente quantitate, corrumpuntur species consecratæ: ut si aqua in notabili quantitate admisceatur speciebus consecratis corrumpuntur illæ species consecratæ: quia etiam corrumpetur vinum si ibi esset, & non manet ibi sanguis Christi.

ET in hac propositione etiam conuenit Durandus cum. S. Thoma: sed differunt in probatione: quia. S. Thomas tribuit illam corruptionem per mixtionem, & Durandus dicit, quod non corrumpuntur tunc illæ species propter permixtionem, sed propter contrarietatem: quia illa erant contraria, nempe liquor, qui admixtus est, species consecratæ.

PALVDANVS. 4. d. 12. q. 5. & Capreolus. d. 13. q. 1. solunt argumenta quæ facit Durandus contra sanctum Thomam. Et dicunt, quod non solum per contrariam actionem fit corruptio, sed etiam per partium diuisionem & per commixtionem: ut si aqua misceatur vino, partes vini diuidunt partes aquæ, & contra, vsq; ad minutas partes: itaq; sub illis nec conseruatur aqua, nec vinum: sed fit vnum tertium.

ET tunc ad Durandum dicunt, quod verum est, quod aqua in magna quantitate admixta vino paulo per actionem contrariam corrumpit vinum: tamen hoc esset per magnum tempus. Ideo illa transmutatio præuenitur per admixtionem, & citius fit illa corruptio vini & aquæ, & fit illud tertium.

SECUNDA propositio Durandi est, quod si ponatur alius liquor alterius speciei cum speciebus consecratis in parua quantitate, tunc talis liquor conuerteretur in vinum, nec aliqua pars specierum consecratarum corrumpetur. Probat. Quia sicut gutta aquæ posita in igne corrumpitur ab igne: ita si ponatur in calice consecrato corrumpitur, & fit vinum: sicut si talis gutta aquæ poneretur in vino corrumpetur & fieret vinum.

PALVDANVS & Capreolus vbi supra dicunt, quod verum est illam guttam aquæ posse conuerti in vinum, per contrarietatem, ut Durandus asserit: sed ad illam conuersionem requiritur mora temporis, & interim per reactionem illa gutta aquæ corrumpetur aliquam guttam vini: sed tandem vinum conuertet totum illud quod appositum fuit de aqua, & illud

quod con-

quod cōuersum fait de vino in aquam, in vinum conuertet. Et quia illud non potest fieri sine materia fiet verū vinū, & ibi nō erit sanguis Christi. **TER TIA** propositio Durandi est, quod si misceantur duo vina, alterū consecratū & alterū nō, non corrumpuntur species: quia nec corrumpentur vinū si neutrum esset cōsecratum. Probat. Nam corruptio non est, nisi a contrario. Et ibi nō est contrarietas. Ergo. &c.

PALVDANVS autē, & **Capreolus** dicūt, quod Durandus præsūponit falsum quoddam, nēpe, quod non fiat corruptio, nisi per contrariā actionem: quia (inquiunt) etiam fit per mixtionē partium. Sicut enim vnus gladius diuidit alterū eius de specie: ita vnū vinum aliud vinum.

QVARTA propositio Durandi est, quod si misceatur vinum rubeum consecratum cū albo cōsecrato, non corrūpentur species consecratæ. Sed **Paludanus**, & **Capreolus** dicunt, quod corrumpuntur per illam diuisionem dictam & per illā mixtionem. Dicunt item quod possunt corrumpi per alterationem: quia forte ad vinum album requiritur aliqua caliditas, vel aliqua qualitates, sub quibus non conseruatur vinū rubeū vel econtra: quia forte ad vinum rubeum requiritur intensior humiditas: ita quod sub tam intensa humiditate non saluatur vinum album.

TANDEM est differentia inter Durandum & aliquos alios, qui cum illo tenent ex vna parte, & **S. Tho.** & **Palud.** & **Capre.** ex alia: quia Durandus dicit species consecratas, vel aliquid aliud nūquā corrumpi per diuisionem vel admixtionem, sed ratione contrarietatis solum. **S. Tho.** vero & sequaces dicunt, quod etiam per admixtionem & diuisionem corrumpitur aliquid.

SED quid ad argumenta quæ faciebamus cōtra **S. Tho.** Dico pro illorū solutione quod duplex est mixtio: vt dicit **Aristoteles. 2. de generatione.** Altera perfecta: Altera imperfecta. Perfecta est, quando fit mixtio per totum: ita quod qualibet pars mixti est mixta. Imperfecta autem, quando non qualibet pars est mixta.

SECUNDO dico, quod forte naturaliter nūquā datur perfecta mixtio. Ideo bene dicit Durandus, quod per mixtionem nō corrumpuntur species: quia esto diuidantur cōseruantur, sub paruis partibus: quia non fit mixtio perfecta.

TER TIO dico, quod **S. Tho.** loquitur de mixtione perfecta, & ita intelligit omnes suas propositiones, quod si detur mixtio perfecta, fit vnū tertium, & nullū miscibiliū manet, & ita nec manent species, nec sanguis Christi per solā mixtionem. **VNDE** ad illud quod dicebamus, quod per solū motum localem corrumpentur species, & si diuersæ species cōsecratæ misceantur corrūperētur. Dico, quod verū est, si fiat perfecta mixtio.

SECUNDO dicit **Amedeus**, quod nunquā ibi fit perfecta mixtio: quia nunquā diuiduntur omnes partes, & illæ quæ diuiduntur, continuantur,

cum sint eiusdem rationis & sine subiecto. Hoc **Amedeus. 1. de generatione. q. 2. ar. 5.** Et dicit, quod quando miscetur vinum cum speciebus fit mixtio: quia diuiduntur partes specierum, & non continuatur cum vino: quia illæ essent sine subiecto, & vinū est substantia. Dicit secundo (vt ego dicebam) quod corrumpuntur: quia agunt in se inuicem ad producendum formam vini.

SED quid tunc generatur quādo miscentur species consecratæ, vel quando miscetur vinum speciebus consecratis?

DICO quod vinū. Quia si essent antea vina generaretur vnū tertium vinum. Ergo nunc etiā vinum generatur: cū eadem sint actiones, & eodem modo agāt species: sicut si esset vinum. Si autem misceantur duo liquores diuersarum specierum, nempe, aqua & species consecratæ generabitur aliquid aliud alterius speciei, secundum exigentiā dispositionū, quæ per illā diuisionem causantur. **ET** tunc materia illius liquoris adiuncti informabitur forma illius mixti, quod producitur: & ad definitionem specierum consecratarum diuina virtute (vt supra dictū est) producetur sufficiens materia ad productionem prædicti mixti.

Quæstio, xix,

De forma huius sacramenti.

ENDE considerādum est de forma huius sacramenti. Et circa hoc queruntur sex.

PRIMO. Quæ sit forma huius sacramenti.

SECUNDO. Utrum sit conueniens forma consecrationis panis.

TER TIO. Utrum sit conueniens forma cōsecrationis sanguinis.

QVARTO. De virtute vtriusq; formæ

QVINTO. De veritate locutionis.

SEXTO. De comparatione vnus formæ ad aliam.

Articul. Primus

Utrum hæc sit forma huius sacramenti, Hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei.

AD PRI-

D PRIMVM sic pceditur. Videtur quod hac nō sit forma huius sacramēti. Hoc est corpus meum, & Hic est calix sanguinis mei. Illa enim verba videntur pertinere ad formam huius sacramenti quibus Christus corpus suum & sanguinem consecrauit. Sed Christus ante benedixit panem acceptū, & postea dixit, Accipite & comedite Hoc est corpus meum (ut habetur Mathaei. 26. & similiter fecit de calice. Ergo praedicta verba non sunt forma huius sacramenti.

PR AETER EA. Eusebius Emisenus dicit, quod inuisibilis sacerdos visibiles creaturas in suum corpus conuertit, dicens, Accipite & comedite, hoc est corpus meum. Ergo totum hoc videtur pertinere ad formā huius sacramenti. Et eadem ratio est de verbis pertinentibus ad sanguinem.

PR AETER EA. In forma baptismi exprimitur persona ministri & actus eius, cum dicitur, Ego te baptizo. Sed in praemis- sis verbis nulla fit mentio de persona ministri, nec de actu eius. Ergo non est conueniens forma sacramenti.

PR AETER EA. Forma sacramenti sufficit ad perfectionē sacramenti. Vnde sacramentum baptismi quandoq; perfici potest solis verbis formae perlati omnibus alijs praetermissis. Si ergo praedicta verba sunt forma huius sacramenti, videtur, quod aliquādo possit hoc sacramentū perfici his solis verbis prolatis, et omnibus alijs praetermissis, quae in missa dicuntur. Quod iamē videtur esse falsum: quia ubi verba alia praetermitterentur, praedicta verba acciperentur ex persona sacerdotis proferentis, in cuius corpus & sanguinem, panis & vinum non conuertuntur. Non ergo praedicta verba sunt forma huius sacramenti.

SED CONTRA est, quod Ambrosius dicit in libr. de Sacramentis. Consecratio fit verbis & sermonibus domini Iesu: nam per reliqua omnia quae dicuntur, laus Deo refer-

tur, oratione petitur pro populo, pro regibus, pro caeteris. Ubi autem sacramentum conficitur, iā non suis sermonibus sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit sacramentum.

R ESPONDEO dicendū, quod hoc sacramentū ab alijs sacramentis differt in duobus. **PRIMO** quidem quantū ad hoc, quod hoc sacramentum perficitur in consecratione materiae, alia vero sacramenta perficiuntur in usu materiae consecratae.

SECUNDO. Quia in alijs sacramētis cōsecratio materiae consistit solum in quadā benedictione, ex qua materia consecrata accipit instrumentaliter quandam spiritualem virtutem, quae per ministrum qui est instrumentum animatum potest ad instrumenta in anima procedere. Sed in hoc sacramento consecratio materiae consistit in quadā miraculosa conuersione substantiae: quae a solo Deo perfici potest. Vnde minister in hoc sacramento perficiendo, non habet alium actum nisi prolationem verborum.

ET quia forma debet esse cōueniens rei, ideo forma huius sacramenti differt à formis aliorum sacramentorum in duobus.

PRIMO quidem, quia forma aliorum sacramentorum importat usum materiae, puta baptismationem, vel consignationem: sed forma huius sacramenti importat solam consecrationem materiae, quae in transubstantiatione consistit: puta cum dicitur, Hoc est corpus meum, vel Hic est calix sanguinis mei.

SECUNDO. Quia si forma aliorum sacramentorum proferuntur ex persona ministri: siue per modū exercentis actum, sicut cū dicitur, Ego te baptizo, vel Ego te cōfirmo: siue per modum imperantis, sicut in sacramento ordinis dicitur, accipe potestatem &c. siue per modum deprecantis: sicut in sacramento extreme unctionis dicitur, per istā unctionem & nostram intercessionem &c. Sed forma huius sacramenti profertur quasi ex persona ipsius Christi loquentis: ut detur intel-

ligi,

ligi, quod minister in perfectione huius sacramenti nihil agit, nisi quod profert verba Christi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod circa hoc est multiplex opinio. Quidam enim dixerunt, quod Christus qui habebat potestatem excellentiae in sacramentis, absque omni forma verborum hoc sacramentum perfecit: & postea verba protulit, sub quibus alij post modum consecrarent. Quod videtur sonare verba Innocentij. 3. dicentis. Sane dici potest, quod Christus virtute diuina confecit: & postea formam expressit, sub qua posteri benedicerent. Sed contra hoc expresse sunt verba euangelij: in quibus dicitur, quod Christus benedixit, quae quidem benedictio aliquibus verbis facta est. Unde praedicta verba Innocentij sunt opinatiue magis dicta, quam determinatiue.

QVIDAM autem dixerunt, quod benedictio illa facta est quibusdam alijs verbis nobis ignotis. Sed nec hoc stare potest: quia benedictio consecrationis nunc perficitur per imitationem eorum quae tunc acta sunt. Unde si tunc per haec verba non est facta consecratio: nec modo fieret.

ET ideo alij dixerunt, quod illa benedictio eisdem etiam verbis facta est, quibus modo fit: sed Christus ea bis protulit. Primo quidem, secreta ad consecrandum: secundo manifeste ad instruendum. Sed nec hoc stare potest: quia sacerdos consecrat, proferens haec verba, non ut à Christo in occulta benedictione dicta, sed ut publice prolata. Unde cum non habeant vim huiusmodi verbanisi ex Christi prolatione, videtur quod etiam Christus manifeste ea proferens consecrauerit.

ET ideo alij dixerunt, quod euangelista non semper eundem ordinem in recitando seruauerunt, quo res sunt gestae: ut patet per Augustinum in lib. De consensu Euangelistarum. Unde intelligendum est ordinem rei gestae sic exprimi posse: accipiens panem benedixit, dicens, Hoc est corpus meum, deinde fregit & dedit discipulis suis. Sed idem sensus haberi

potest etiam verbis Euangelij non mutatis: nam hoc participium, dicens, concomitantiam quandam importat verborum prolatorum ad ea quae procedunt. Non autem oportet, quod haec concomitantia intelligatur solum respectu ultimi verbi prolati: quasi Christus tunc ista verba protulerit, quando dedit discipulis suis. Sed potest intelligi concomitantia respectu totius precedentis: ut sit sensus, dum benediceret, & frangeret, & daret discipulis suis, haec verba dixit. Accipite. &c.

AD SECVNDVM dicendum, quod in his verbis, Accipite & comedite, intelligitur usus materiae consecratae: qui non est de necessitate huius sacramenti (ut supra habitum est) ideo nec haec verba sunt de substantia formae. Quia tamen ad quandam perfectionem sacramenti pertinet materia consecrata usus (sicut operatio non est prima, sed secunda perfectio rei) ideo per omnia ista verba exprimitur tota perfectio huius sacramenti. Et hoc modo Eusebius intellexit his verbis confici sacramentum, quantum ad primam & secundam perfectionem ipsius.

AD TERTIVM dicendum, quod in sacramento baptismi minister aliquem actum exercet circa usum materiae, qui est de essentia sacramenti: quod non est in hoc sacramento. Et ideo non est similis ratio.

AD QVARTVM dicendum, quod quidam dixerunt hoc sacramentum perfici non posse, praedictis verbis prolatis, & alijs praetermissis, praecipue quae sunt in canone missae. Sed hoc patet esse falsum, tum ex verbis Ambrosij supra inductis: tum etiam quia canon missae non est idem apud omnes, nec secundum omnia tempora: sed diuersa sunt à diuersis apposita.

VNDE dicendum est, quod si sacerdos sola verba praedicta proferret cum intentione conficiendi hoc sacramentum, perficeretur hoc sacramentum: quia intentio faceret, ut haec verba intelligeretur quasi ex persona Christi prolata, etiam si verbis praecedentibus hoc non recitaretur.

GRA-

GRAVITER tamen peccaret sacerdos sic conficiens hoc sacramentum: ut pote ritum ecclesiae non seruans. Nec est simile de baptismo, quod est sacramentum necessitatis: de festum autem huius sacramenti potest supple re spiritualis manducatio, sicut Augustinus dicit.

IN HOC primo articulo D. Thomas intendit agere de totali forma totius perfecti sacramenti, nempe, prout conficitur in pane & vino: & secundum quod est perfecta refectio spiritualis per modum cibi & potus. Hoc constat ex eo quod in secundo articulo aget de forma consecrationis panis: & in 3. de forma consecrationis vini. **SECUNDO.** Scribit D. Thomas conclusionem hanc affirmatiuam. Hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei, est forma sacramenti Eucharistiae. Probat testimonio D. Ambrosij in argumento in contra: qui in libro De sacramentis dicit. Vbi autem sacramentum conficitur, iam non suis sermonibus sacerdos utitur: sed utitur sermonibus Christi, qui sermones non sunt aliud quam praedicta verba, Hoc est corpus meum. Ergo illa sunt forma huius sacramenti. Probat secundo eandem conclusionem ex differentia inter hoc sacramentum & alia sacramenta, & inter formam huius sacramenti & aliorum sacramentorum. Et conficitur argumentatio hoc modo sub paucis. Hoc sacramentum differt ab alijs in duobus: & forma huius sacramenti differt a formis aliorum sacramentorum etiam in duobus. At illae differentiae & illa in quibus hoc sacramentum & sua forma differunt ab alijs sacramentis significatur conuenienter per illam propositionem, Hoc est corpus meum, &c. Ergo illa est forma huius sacramenti. Praedictas autem differentias vide in litera. S. Th. quia ibi manifeste ponuntur. Et si arguas contra conclusionem: quia non constat ex euangelio verba illa esse formam huius sacramenti, respondet doctor ad primum satis loculenter, ideo vide in eo, & nos praesens examinabimus.

HAEC materia de forma Eucharistiae mouetur & absoluitur a Magistro sententiarum in. 4. d. 8. cap. 3. & ibidem a scholasticis qui super eum scribunt.

SED est hic primum dubium an praedicta forma, Hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei, sit vere & proprie forma sacramenti Eucharistiae, & sit dicenda & vocanda vere forma huius sacramenti, vel an sit dicenda forma consecrationis huius sacramenti, & non forma sacramenti. **AD HOC** respondet Scotus. in. 4. d. 8. q. 1. ad. 3. quod est falsum dicere praedictam formam esse huius sacramenti formam: sed solum esse formam consecrationis huius sacramenti. Probat prius: quia sacramentum Eucharistiae est permanens post ipsam consecrationem. At verba illius formae non sunt permanentia: sed successiua. Ergo illa verba non sunt

forma sacramenti, sed consecrationis: quae etiam est successiua, & ideo requirit aliquam formam verborum. Vnde infert, quod praedicta verba dicuntur verba sacramentalia: quia pertinent ad sacramentum, non tanquam forma eius: sed tanquam forma consecrationis eius. Haec Scotus.

SED melius est dicere cum Magistro sententiarum, vbi supra, quod vere praedicta oratio dicitur forma huius sacramenti. Hoc dicit. S. Th. hic & ita proponit quaestiuicula hanc, an. scilicet haec oratio, Hoc est corpus meum, sit forma huius sacramenti, & non dicit an sit forma consecrationis. Et respondet, quod est forma huius sacramenti, & non consecrationis. Haec etiam est communis Theologorum sententia super Magistrum vbi supra. Omnes enim vocant praedictam orationem formam huius sacramenti, & non formam consecrationis. **P**R O quo nota, quod forma alicuius rei capitur dupliciter. Vno modo proprie, pro illa parte quae essentialiter & intrinsicè componit rem: dādo illi esse & perfectionem formae rerum naturalium. Alio modo capitur metaphorice, pro omni illo quod perficit & conficit rem: licet non permaneat componens rem ipsam, & non est agens principale. Vnde cum haec verba, Hoc est corpus meum, perficiant & conficiant sacramentum Eucharistiae, & non sint agens principale: conuenienter dicuntur forma sacramenti huius.

SECUNDO. Dico, quod non requiritur ad formam, quod maneat cum materia: sed quod det aliquod esse materiae, vel in materia. Quod faciunt praedicta verba.

TERTIO. Dico, quod disputatio est de nomine. Et ad argumentum Scoti ex his facile respondetur negando consequentiam: quia ad esse formae alicuius rei, non requiritur quod permaneat cum ipsa re, ut dictum est.

IDEO supposito quod conuenienter dicitur, hoc sacramentum habere formam, quaeritur an sit illa, Hoc est corpus meum, &c. Ad quod respondetur quod ita. Et probatur. Quia ab initio post coenam Christi habuit ecclesia, praedictam orationem formam esse huius sacramenti.

SECUNDO. Ita habetur cap. Cum martha. de celebratione missarum: vbi dicitur. Sane multa tam de verbis quam de factis dominicis inuenimus ab euangelistis omissa: quae Apostoli vel suppleuisse verbo, vel facto expressisse leguntur. Et ita explicauerunt praedictam orationem esse formam huius sacramenti.

TERTIO. Idem etiam dicitur in concilio Florentino sub Eugenio quarto.

QUARTO. Ita dicit Ambrosius libro. 4. de sacramentis tomo. 4. cap. 4. Et habetur de consecratione. d. 2. cap. Panis est.

QUINTO. Pro hoc est Cyprianus libro De coena Domini in principio.

SEXTO. Quia si Christus alijs verbis consecraret, non mutaret postea: quia non est aliqua ratio cur

Dubium
primum

Dubium
secundum

tio cur

tio cur mutaret, vel hoc aliquando explicaret.

S E D contra (dicunt hæretici) Christus nõ cõse-
crauit his verbis. Ergo non est hæc forma huius
sacramenti, Hoc est enim corpus meum. Ad hoc
respondet. S. Tho. hic ad primũ, & priori ad Co-
rinthios. 11. & Matthæi. 26. & Gabriel supra Ca-
nonẽ lectione. 38. & cõmuniter alij, & negãt quod
Christus nõ confecerit illis verbis. Et ad illa ver-
ba euãgelij Matthæi. 26. Accepit Iesus panem &
benedixit, ac fregit dicens, Accipite, & comedite,
hoc est enim corpus meum: Dicunt, quod euãge-
lista non seruat ordinem rei factæ: sed idẽ vole-
bat, ac si dixisset. Dum acciperet panem fregit, &
benedixit dicens, Hoc est enim corpus meũ. Vn-
de hac forma quã nobis reliquit confecit. Et ita
dicit. Marc. 14. Et accepit Iesus panem, & benedi-
cens fregit, & dedit eis, & ait illis. Sumite, Hoc est
corpus meũ. Et Lucas dicit. Et accepto pane, gra-
tias egit, & fregit, & dedit eis dicẽs, Hoc est cor-
pus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in
meã cõmemorationẽ. Non est aliud dicere, hoc
facite in meã cõmemorationẽ, quã dicere. Hãc
formam consecrandi, in hoc sacramẽto exercere
in meã cõmemorationẽ, vel, hac forma vtimi-
ni ad conficiendum hoc sacramẽtum. Quod ex-
pressius dicit Paulus priore ad Corinthios. 11.
Ego enim accepi à domino, qd & tradidi vobis,
quoniam dominus Iesus in qua nocte tradeba-
tur, accepit panẽ, & gratias agens, fregit, & dixit.
Accipite, & mãducate, hoc est corpus meũ, quod
pro vobis tradetur. Hoc facite in meã cõmemo-
rationẽ. Ecce Paulus tradens Corinthijs formã
Eucharistiæ, dicit se illã accepisse à domino. Er-
go illa est forma. Et verba euãgelij prædicto mo-
do sunt interpretanda.

Dubium
secundũ.

DVBITATVR secundo, an illud verbum
(quod pro vobis tradetur) quod scribit Pau-
lus priore ad Corinthios. 11. & illud quod scribit
Lucas. 2. s. quod pro vobis datur, sit de forma.

VIDETVR quod ita: quia ita dicitur in forma
calicis, qui pro vobis effundetur. Ergo. & c.

PRAETEREA. Durãdus dicit. 4. d. 8. q. 2. quod
legit, & traduci fecit sibi quoddã missale diui Ba-
silij, & quod erat missa ab angelis dictata vbi in
forma corporis erat, quod pro vobis tradetur. Er-
go. & c.

AD HOC ex consensu omniũ dico, quod ver-
bum illud non est de forma. Ratio est: quia nõ di-
xit Christus illud tanquam de forma.

SECVNDÒ dico, quod forte Christus non di-
xit illa verba eodẽ contextu cum alijs verbis, quæ
sunt de forma.

TERTIO. Effet error intolerabilis: quia nec in
ecclesia Romana, nec in Græca conficeretur sa-
cramentum. Nã Græci addunt aliqua verba quæ
Latini nõ apponunt, sic enim cõficiunt (vt hic re-
fert Caietanus) Hoc est corpus meum quod pro
vobis tradetur in remissionem peccatorũ. Latini
similiter aliter dicũt. s. Hoc est enim corpus meũ.

In qua forma addunt verbũ (enim) quod Græci
non faciunt. Igitur si omnia verba quibus conse-
crant Latini sunt de forma Græci nõ conficiũt,
& item si omnia verba quibus vtũtur Græci sunt
de forma, certe Latini non conficiunt.

ERASMVS & Caietanus dicunt, quod est legẽ
dus textus Pauli, quod pro vobis traditur, vel frã-
gitur: quia ita legunt Græci. Sed si est verũ, quod
Durandus dicit, falsum dicit Erasmus. Siue autẽ
legatur vno siue alio modo, nihil ad nostrã quæ-
stionem, an. s. sint de forma illa verba, quod pro
vobis tradetur.

NO S igitur ad quæstionem respondentes dici-
mus, quod nõ sunt de forma verba illa, quod pro
vobis tradetur.

AD illud vero Durandi, quod affert ex missali
Basilij, dico, quod esto ibi sint, non tamen tanquã
de essentia, aut necessitate formæ.

DVBITATVR tercio, an ad conficiendum
sacramẽtũ sufficiãt illa verba, Hoc est enim
corpus meum, & illa, Hic est enim calix sangui-
nis mei noui & æterni testamenti, qui pro vobis,
& pro multis effundetur in remissionem pecca-
torum, vel an requirantur omnia verba, quæ sunt
in canone, vt illa, qui pridie quam pateretur. & c.
HOC dubium mouetur hic à doctore sancto in
argumento. 4. Ad quod respondet Scotus. 4. d. 8.
q. 2. quod esset dubium an consecrata maneret ho-
stia si illa verba, qui pridie quã pateretur. & c. non
dicerentur etiam. Ratio est: quia nõ videtur tũc,
quod illa verba sola prolata sine alijs significent,
quod illic est corpus Christi potius quã corpus
ipsius proferentis sacerdotis: quia non significa-
retur, quod sacerdos dicit illa verba in persona
Christi, & non in sua.

Dubium
tertium.

SECVNDÒ dicit Scotus, quod nihilominus
non esset illa hostia iterum consecrãda: quia nec
posset ibi apponi cõditio, nec est necessarium si-
cut in baptismo, cum sacramentum hoc, nõ sit ita
necessarium sicut sacramentũ baptisimi.

SED non obstante hoc, quod dicit Scotus abso-
lute dicẽdum est cum. S. Th. hic ad quartũ, quod
sufficiunt illa sola verba, Hoc est enim corpus
meum, ad consecrandũ sine dubio aliquo. Idem
dicit. S. Th. 10. 4. d. 8. q. 2. ar. 4. q. 3. ad 3. Idem dicit
Durandus. 4. d. 8. q. 2. Idem Maior. d. 9. q. 3. ar. 5. &
cõmuniter alij. Et pbatur. Illa verba, qui pridie,
& c. dicuntur in persona Christi, & non ad conse-
crãdũ. Ergo sine illis conficitur sacramentum.

SECVNDÒ. Illa verba, qui pridie. & c. nõ sunt
in omnibus missalibus: quia Græci (vt multi di-
cunt) aliter habent loco illorum verborum.

TERTIO: quia alias illa verba essent de forma,
quod secundum omnes falsum est.

QVARTO. Quia illa verba dicũtur materia-
liter, vt patet ex intẽtione consecrantiũ, qui solũ
dicunt hæc verba significatiue, Hoc est enim cor-
pus meum, ad consecrandum panem.

QVINTO. Omnes Christiani edocti sunt &
sciunt,

sciunt, quod sacerdotes cum solis illis verbis, Hoc est corpus meū, consecrant panē, & quod alia dicuntur materialiter. Ergo si sola illa verba dicantur à sacerdote cum intentione consecrandi: omnes intelligunt, quod dicuntur in persona Christi, & sic consecrant, & statim omnes adorāt hostiam.

Dubium
quartum.

SED postquam certum est, quod sola illa verba sufficiunt ad consecrandū: si quis sacerdos tentet consecrare cum solis illis verbis in aliquo casu: dubitatur an sit ei licitum.

AD HOC dicit Maior in illa. d. 9. q. 3. argumēto. 5. quod ita: vt si esset hora vespertina, & aliquis sine viatico moreretur, licite posset sacerdos cum solo superpelicio intrare locū occultū propter scandalum & consecrare. Probat. Quia ita fiebat tempore diui Petri Apostoli. Nā (vt refert Innocentius. 3. lib. de officio missæ. cap. 1.) Diuus Petrus prius Antiochiæ missam celebrauit, & dicebat tantum. 3. orationes in principio: & postea solum apponebat formas essētiales ad cōsecrādū. **HIS** non obstantibus dico cū. S. Tho. hic ad. 4. quod in nullo casu licet consecrare hoc sacramentum cum sola forma sine alijs verbis. Idem dicit. S. Tho. in. 4. d. 3. q. 2. ar. 4. q. 3. ad. 3. Ratio est: quia hoc sacramentū nō est simpliciter necessarium, sicut baptisma. Ideo in nullo casu licet frangere ritum ecclesiæ in hoc. Et ad illud de diuo Petro, dico, quod tunc liceret: post quā non erat alius ritus ecclesiæ in contrarium. Nunc autem institutus est, & præceptus est alius ritus: & fieret irreuerentia sacramento, si absque illo ritu cōficeretur. Ideo potius debet infirmus ab hac vita sine viatico decedere, quam quod iniuria vel irreuerentia fiat sacramento. Quam ob rem, vt parochi qui curam languentium habent, hæc pericula euadāt seruent sanctum Eucharistiæ sacramentū (vt moris est) quo facile possint indigētibus subuenire. Vnde nec liceret sine vestibus sacris & sine missa hoc conficere sacramentum: esto dicantur omnia verba canonis, etiam ad communicādum infirmum, propter eandem rationem: quia fieret irreuerentia sacramento.

Articul. secundus

Vtrū hæc sit cōueniēs forma cōsecrationis panis, Hoc est corpus meū.

D SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod hæc nō sit cōueniens forma cōsecrationis panis, Hoc est corpus meum.

Per formam enim sacramenti debet exprimi sacramenti effectus. Sed effectus qui fit in consecratione panis, est conuersio substantiæ

panis in corpus Christi, quæ magis exprimitur per hoc verbum fit, quā per hoc verbum est. Ergo in forma consecrationis deberet dici, hoc fit corpus meum.

PRÆTEREA. Ambrosius dicit in libro de sacramentis. Sermo Christi hoc conficit sacramentum. Quis sermo Christi? Hic quo facta sunt omnia, iussit dominus & facta sunt cæli & terra. Ergo & forma huius sacramenti cōuenientior esset per verbū imperatum: vt diceretur, hoc fit corpus meū.

PRÆTEREA. Per subiectum huius locutionis importatur illud quod cōuertitur: sicut per prædicatū importatur cōuersionis terminus. Sed sicut est determinatum id, in quod fit cōuersio (nō enim fit cōuersio nisi in corpus Christi) ita est determinatū id quod cōuertitur: non enim conuertitur in corpus Christi nisi panis. Ergo sicut ex parte prædicati ponitur nomē, ita ex parte subiecti debet poni nomen: vt dicatur, Hic panis est corpus meū.

PRÆTEREA. Sicut id in quod terminatur cōuersio, est determinata natura (quia est corpus) ita etiā est determinata persona. Ergo sicut ad determinandū naturā dicitur corpus, ita ad determinandū personam debet dici, Hoc est corpus Christi.

PRÆTEREA. In verbis formæ nō debet poni aliquid, quod non sit de substantia eius. Inconuenienter ergo additur in quibusdam libris hæc coniunctio, enim, quæ non est de substantia formæ.

SED contra est, quod dominus hac forma in cōsecrādo est usus: vt patet Math. 26.

RESPONDEO dicendum, quod hæc est cōueniens forma cōsecrationis panis. Dicitur enim quod hæc consecratio consistit in conuersione substantiæ panis in corpus Christi.

Oportet autem formam sacramenti significare id quod in sacramento efficitur. Vnde & forma consecrationis panis, debet significare ipsam conuersionem panis in corpus Christi. In qua tria considerantur. s. ipsa conuersione, & terminus à quo, & terminus ad quē.

CONVER-

CONVERSIO autem potest considerari dupliciter. Uno modo ut in fieri: alio modo ut in facto esse. Non autem debuit significari cōversio in hac forma, ut in fieri: sed ut in facto esse. Primo quidem: quia hæc cōversio nō est successiua (ut supra dictū est) sed instātanea. In huiusmodi autē mutationibus fieri nō est nisi factū esse. Secundo. Quia ita se habent formæ sacramētales ad significandū effectū sacramēti: sicut se habent formæ artificiales ad representandum effectum artis. Forma autem artificialis, est similitudo ultimi effectus, in quem fertur intentio artificis: sicut forma artis in mente edificatoris, est forma domus edificatae principaliter, edificationis autem, per consequens. Vnde & in hac forma debet exprimi cōversio, ut in facto esse, ad quod fertur intentio.

ET quia ipsa cōversio exprimitur in hac forma, ut in facto esse, necesse est extrema quoque cōversionis significentur, ut se habent in facto esse cōversionis. Tunc autem terminus ad quem habet propriā naturam suæ substantiæ: sed terminus à quo non manet secundū suam substantiam, sed solum secundū accidentia quibus sensui subiacet, & ad sensum determinari potest. Unde conuenienter terminus cōversionis à quo exprimitur per pronomen demonstratiuum relatum ad accidentia sensibilia quæ manent: terminus autem ad quem, exprimitur per nomen significans naturā eius in quod fit cōversio. Quod quidem est totum corpus Christi, & non sola caro eius: ut dictum est. Vnde hæc forma est conuenientissima: Hoc est corpus meum.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod fieri non est ultimus effectus huius consecrationis: sed factum esse, ut dictum est. Et ideo hoc potius debet exprimi in forma.

AD SECVNDVM dicendum, quod sermo Dei operatus est in creatione rerum, qui etiam operatur in hac consecratione: aliter tamen & aliter. Nā hic operatur effectiue & sacramentaliter, id est, secundum vim

significationis Et ideo oportet in hoc sermone significari ultimum effectum consecrationis per verbum substantiuum indicatiui modi, & presentis temporis.

SED in creatione rerum operatus est solū effectiue: quæ quidem efficientia est per imperium suæ sapientiæ. Et ideo in creatione rerum exprimitur sermo diuinus per verbum imperatiui modi: secundum illud Genes. 1. Fiat lux & facta est lux.

AD TERTIVM dicendum, quod terminus à quo in ipso facto esse cōversionis, nō retinet naturam suæ substantiæ: sicut terminus ad quem. Et ideo non est simile.

AD QVARTVM dicendū, quod per hoc pronomen, meum, quod includit demonstrationē primæ personæ (quæ est persona loquentis) sufficiēter exprimitur persona Christi: ex cuius persona hæc pferuntur, ut dictū est.

AD QVINTVM dicendum, quod hæc cōiunctio, enim, apponitur in hac forma, secundum consuetudinem Romane ecclesiæ, à beato Petro Apostolo derivatā: & hoc propter continuationem ad verba precedentia. Et ideo non est de forma: sicut nec verba precedentia formam.

IN HOC secundo articulo agit. S. Tho. peculiariter de forma consecrationis panis: & respondet vnica conclusione affirmatiua, quam probat, & subinde minorem assumptā in probatione exponit. Est igitur conclusio. Hæc forma, Hoc est corpus meum, est conueniens. Probatur. Hæc consecratio consistit in cōuersione substantiæ panis in corpus Christi: ut supra probatum est. At forma sacramenti debet significare id quod efficitur in sacramento: quia significando facit. Ergo forma huius sacramenti significat cōuersionem substantiæ panis in corpus Christi. Quod facit prædicta forma, Hoc est corpus meum. Ergo illa est conueniens forma. Hanc minorem, quod prædicta forma significet prædictam cōuersionem panis in corpus Christi: exponit. S. Th. luculenter vide in eo.

SECVNDO. In argumēto in cōtra probat prædictam formam esse conuenientem: quia illa vñs fuit Christus in coena ad conficiendum hoc sanctum sacramentum: ut patet Matth. 26. Ergo est conuenientissima: infert rursus. S. Th.

DUBITATUR hic prius an illa cōiunctio, enim, sit de forma, ita quod sine illa non fit

Dubium
primum.

tum

sacramentum. Dicit S. Tho. ad ultimū argumen-
tum quod non. Et omnes theologi id ipsum affir-
mant: ideo non est opus ibi immorari.

Dubium
secundū.

SED an peccaret mortaliter sacerdos, qui illā
particulā sciens dimitteret aut eā mutaret.
DICO quod talis peccaret venialiter: quia non
seruat ritum ecclesiæ. Sed credo quod sine cōtē-
ptu nullo modo peccaret mortaliter, quia est par-
ua ommissio & parua mutatio.

SECUNDO ita est conueniens prædicta for-
ma, quod quicumque mutaret illam, esto seruetur
sensus, peccaret: & aliquando mortaliter, si ex ta-
li mutatione sequeretur scandalum, aut expone-
ret se periculo non seruandi sensum veræ for-
mæ huius sacramenti. Si tamen seruetur sensus,
semper fiet verum sacramentum. Quod autē fiat
verum sacramentum, esto mutantur verba, si ser-
uetur sensus, probatur. Quia Christus cōfecit in
lingua hebraica, & Mattheus scripsit etiam euan-
gelium in eadem lingua & Paulus in græca scri-
psit priorem ad Corinthios, vbi loquitur de hoc
sacramento. In eadem lingua græca scripsit Iohā-
nes euangelium suū, & Marcus in lingua Itala, &
ita dicit Armachanus in lib. de quæstionibus Ar-
menorum. Nihilominus in lingua latina confici-
tur verū sacramentū: quia seruatur verus sensus
formæ huius sacramenti,

Articul. tertius.

Vtrum hæc sit conueniēs forma
consecrationis vini, Hæc est calix
sanguinis mei.

ARTERTIVM sic pro-
ceditur videtur quod hæc
non sit conueniēs forma con-
secrationis vini, hæc est ca-
lix sanguinis mei, noui &
æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro
vobis & pro multis effundetur in remissionē
peccatorū. Sicut enim panis cōuertitur in cor-
pus Christi ex vi consecrationis: ita & vi-
num in sanguinē Christi, sicut ex prædictis
patet. Sed in forma consecrationis panis, poni-
tur in recto corpus Christi: nec aliquid aliud
additur. Inconueniēter ergo in hac forma poni-
tur sanguis Christi: obliquo, et additur calix
in recto, cū dicitur, hæc est calix sanguis mei.
PRÆTEREA. Nō sunt maioris ef-

ficacie verba quæ proferuntur in cōsecratione
panis, quā ea quæ proferuntur in consecratio-
ne vini: cū utraq; sint verba Christi. Sed
statim dicto, hoc est corpus meū, est perfecta
consecratio panis. Ergo statim cū dictū est,
hæc est calix sanguinis mei, est perfecta conse-
cratio sanguinis: & ita ea quæ sequuntur non
videtur esse de substantia formæ: præsertim
cū pertineant ad proprietates huius sacramenti.
PRÆTEREA. Testamentū nouum
pertinere videtur ad internam inspirationē:
ut patet ex hoc quod Apostolus ad Heb. 8.
introducitur verba quæ habentur Hier. 31. Cō-
sumabo super domū israel testamētū nouū,
dando leges meas in mētibus eorum. Sacra-
mentum autē exterius visibiliter agitur. In-
conueniēter ergo in forma sacramenti dicitur,
nouum testamenti.

PRÆTEREA. Nouum dicitur ali-
quid ex eo quod est prope principium sui esse.
Æternum autē non habet principium sui esse.
Ergo inconueniēter dicitur, nouum & æternum:
quia videtur cōtradictionem implicare.

PRÆTEREA. Occasiones erroris sūt
hoibus subtrahendæ: secundū illud Esaiæ. 57.
Auferte offendicula de via populi mei. Sed
quidam errauerunt estimantes mystice solū
esse corpus & sanguinē Christi in hoc sacra-
mento. Ergo in hac forma inconueniēter po-
nitur mysterium fidei.

PRÆTEREA. Supra dictū est, quod
sicut baptismus est sacramētū fidei: ita eucha-
ristia est sacramētū charitatis. Ergo in hac
forma magis debet poni charitas, quā fides.

PRÆTEREA. Totum hoc sacramē-
tum, & quantum ad corpus, & quantum ad
sanguinē est memoriale dominice passionis:
secundū illud primæ Corint. 11. Quotiescūq;
manducabitis panem hunc, & calicē biberis,
mortem domini annuciabitis. Non ergo ma-
gis debuit in forma consecrationis sanguinis,
fieri mentio de passione Christi, & eius fru-
ctu, quam in forma consecrationis corporis:
præsertim cum Luca. 22. dominus dixerit.

Hoc

Hoc est corpus meū, quod pro vobis tradetur.
PRÆTEREA Passio Christi (ut supra habitū est) ad sufficientiā profuit oībus quantum vero ad efficientiā, profuit multis. Debuit ergo dici, qui effundetur pro oībus, aut pro multis, sine hoc quod adderetur pro vobis.
PRÆTEREA. Verba quibus hoc sacramētū cōficitur, efficiaciā hēnt ex institutione Christi. Sed nullus euangelista recitat Christū hac omnia verba dixisse. Ergo hæc non est cōueniens forma cōsecrationis vini.
SED cōtra est, quod ecclesia ab apostolis instrūta utitur hac forma in cōsecratione vini.
RESPONDEO dicendum, quod circa hanc formam est duplex opinio. Quidam enim dixerunt, quod de substantia formæ huius, est hoc solum, quod dicitur, hic est calix sanguinis mei, non autem ea quæ sequuntur. Sed hoc videtur in conueniēs: quia hæc, quæ sequuntur, sunt quedā determinationes prædicati, id est, sanguinis Christi. Vnde pertinent ad integritatem eiusdem locutionis.
ET propter hoc (sicut alij melius dicunt) omnia sequentia sunt de substantia formæ, usque ad hoc, quod postea sequitur, hoc quotienscū que feceritis: quod pertinet ad usum huius sacramenti. Vnde nō est de substantia formæ. Et inde est, quod sacerdos eodē ritu et modo s. tenendo calicē in manibus oīa hæc verba profert. Luca etiā. 22. interponūtur verba sequentia verbis præmissis, cū dicitur, hic calix novum testamentum est in meo sanguine.
DICENDUM est ergo, quod omnia prædicta verba sunt de substantia formæ. Sed per prima verba, cum dicitur, hic est calix sanguinis mei, significatur ipsa cōversio vini in sanguinē, eodem modo quo dictū est in forma cōsecrationis panis: per verba autē sequentia designatur virtus sanguinis effusi in passioe quæ operatur in hoc sacramēto. Quæ quidē ad tria ordinatur. Primo quidē et principa liter, ad adipiscendā eternā hereditatē: secū dū illud Hebr. 10. Habemus fidutiā in introitu scōrū per sanguinē eius. Et ad hoc desi-

gnandū, dicitur, novi et eterni testamenti.
SECUNDO ad iustitiā gratiæ, quæ est p fidē, secū dū illud Ro. 3. Quæ pposuit Deus ppi tiorē per fidē in sanguine eius: ut sit ipse iustus, iustificās eū, qui ex fide est Iesu Christi. Et quātū ad hoc subditur, mysteriū fidei.
TERCIO autem ad remouendū impedi menta utriusque prædictorū s. peccata, secū dū illud Hebr. 9. sanguis Christi emundabit conscientias nostras ab operibus mortuis, i. a peccatis. Et quātū ad hoc subditur qui pro vobis et pro multis effundetur in remiss. peccatorū.
AD PRIMUM ergo dicendū, quod cū dicitur, hic est calix sanguinis mei: est locutio figuratiua, et potest dupliciter intelligi. Uno modo, secū dū metonymiā, qua ponitur continens pro contento: ut sit sensus, hic est sanguis meus contentus in calice, de quo fit hic mentio: quia sanguis Christi in hoc sacra mento cōsecratur, in quantum est potus fide lium, quod nō importatur in ratione sanguinis, et ideo oportuit hoc designari, per vas, huic vsui accōmodatum.
ALIO modo potest intelligi, secū dū me taphorā, prout per calicem, similitudinariē intelligitur passio Christi, quæ ad similitudi nē calicis inebriat: secū dū illud Tremorū. 3. Replevit me amaritudinibus inebriavit me absinthio. Vnde et ipse dominus passionē suā calicē nominat. Matth. 26. dicens. Trāseat à me calix iste, ut sit sensus, hic est calix passio nis meæ, de qua fit mentio in sanguine seor sum à corpore cōsecrato: quia separatio san guinis à corpore fuit per passionem.
AD secū dū dicendū, quod quia ut dictū est sanguis seorsum cōsecratus, expresse passionē Christi representat: ideo potius in cōsecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis, quā in cōsecratione corporis, quod est passionis sub iectum. Quod etiā designatur in hoc, quod dominus dicit, quod pro vobis tradetur, qua si diceret, quod pro vobis passioni subijceretur.
AD TERTIUM dicendū quod testa mentū est dispositio hereditatis. Hereditatē

autem caeleste disposuit Deus hominibus dā dā per virtutē sanguinis Iesu Christi: quia (ut dicitur Hebr. 9.) ubi est testamentū mors necesse est intercedat testatoris.

SANGUIS autē Christi dupliciter est hominibus exhibitus. Primo quidem in figura, quod pertinet ad vetus testamentum. Et ideo Apostolus ibidē concludit, unde nec primum testamentum sine sanguine dedicatum est. Quod patet ex hoc, quod sicut dicitur Exod. 24. Lecto omni mandato legis à Moysē, omnem populum aspersit dicēs. Hic est sanguis testamenti, quod mandavit ad vos Deus.

SECUNDO autem est exhibitus in rei veritate, quod pertinet ad nouū testamētū. Et hoc est, quod Apostolus ibidē prae mittit dicēs, ideo noui testamēti mediator est Christus, ut morte intercedente repromissionem accipiant, qui vocati sunt aeternae hereditatis. Dicitur ergo, hic sanguis noui testamēti: quia iam non in figura, sed in veritate exhibitur. Vnde subditur, qui pro vobis effundetur. Interna autē inspiratio ex huius sanguinis virtute procedit: secundum quod passione Christi iustificamur.

AD QVARTVM dicendum: quod hoc testamentum est nouum ratione exhibitionis. Dicitur autē aeternum, tam ratione aeternae Dei praedestinationis, quā etiā ratioe aeternae hereditatis, quae per hoc testamētū disponitur. Ipsa etiā persona Christi cuius sanguine testamentū disponitur, est aeterna.

AD quintum dicendū, quod mysterium hic ponitur, non quidem ad excludendam rei veritatem: sed ad ostendendā occultationē: quia et ipse sanguis Christi occulto modo est in hoc sacramēto, & ipsa passio Christi occulte fuit figurata in veteri testamento.

AD SEXTVM dicendū, quod dicitur, mysterium fidei, quasi fidei obiectum quia qđ sanguis Christi secundū veritatē sit in hoc sacramēto, sola fide tenetur: ipsa etiā Christi passio per fidē iustificat. Baptismus

aut dicitur sacramentū fidei: quia est quaedā fidei protestatio. Hoc autem est sacramentū charitatis quasi figuratiuum & effectiuum, **AD SEPTIMUM** dicendum, quod (sicut dictum est) sanguis seorsum cōsecratus à corpore expressius representat passionem Christi. Et ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de passione Christi & fructu ipsius, quam in consecratione corporis.

AD OCTAVVM dicendum, quod sanguis passionis Christi, non solum habet efficaciam in iudeis electis, quibus exhibitus est sanguis veteris testamenti: sed etiam in gentilibus. Nec solū in sacerdotibus, qui hoc conficiunt sacramentum vel alijs qui sumunt: sed etiam in illis pro quibus offertur. Et ideo signanter dicitur, pro vobis Iudeis, & pro multis. s. gentilibus: vel pro vobis manducantibus, & pro multis pro quibus offertur **AD NONVM** dicendū, quod euangelistae non intendebāt tradere formas sacramentorum, quas in primitiua ecclesia oportebat esse occultas: ut dicit Dionysius in fine ecclesiasticae hierarchiae: sed intenderunt historiam de Christo texere.

ET tamen haec omnia fere verba ex diuersis scripturae locis accipi possunt. Nā quod dicitur, hic est calix, habetur Luca. 22. & prima Corinthiorū. 11. Matth. aut. 26. dicitur, hic est sanguis meus noui testamēti, qui pro multis effundetur in remissionē peccatorū. Quod autē additur, eterni, & iterū, mysteriū fidei, ex traditione domini habetur, quae ad ecclesiā per Apostolos peruenit: secundum illud prima Corinthiorum. 11. Ego accepi à domino, quod & tradidi vobis.

IN hoc tertio articulo. S. Thomas intendit agere de forma cōsecrationis sanguinis Christi. Et quia iam probatum fuit in primo articulo quod haec oratio, hic est calix sanguinis mei. &c. cum alia, hoc est corpus meū, est forma huius sacramenti: quare modo hic de couenientia huius formae, hic est calix. &c. Et prius citat vnam opinionē aliorum, quam reprobat. Secundo respondet vna conuisione affirmatiua, quā probat. Tertio exponit verba, quae scribuntur in praedicta forma.

QUO ad primum dicit, quosdam dixisse, quod de substantia huius formae solum sunt haec quinque verba, hic est calix sanguinis mei. Sed hoc (inquit) est inconueniens: quia alia verba que sequuntur, sunt determinationes illius praedicti: sanguinis Christi, ergo pertinent ad integritatem praedictae loquutionis. Ergo omnia sunt de substantia formae huius.

IDEO quo ad secundum dicit. S. Thomas dicendum esse cum alijs melius sentientibus, quod. scilicet. omnia verba illa quibus ecclesia utitur in hac forma, Hic est calix. &c. usque ad illud exclusiue, hoc quotienscumque feceritis. &c. sunt de substantia formae. Afferitque haec verba, hoc quotienscumque feceritis, in mei memoria. &c. non esse de substantia formae vlllo modo. Quod probat: quia pertinent ad usum sacramenti, non ad sacramentum. Quod autem omnia illa verba, quibus utitur ecclesia in forma illa sanguinis usque ad illud, hoc quotienscumque. &c. sint de substantia formae probat. Prius. Quia sacerdos eodem ritu & modo, nempe tenendo calicem in manibus, omnia illa verba profert pro forma. Ergo omnia sunt de substantia formae. **SECUNDO** probat: quia Lucae. 22. interponuntur verba sequentia verbis praemissis, cum dicitur ibi, Hic calix nouum testamentum est in meo sanguine. Ergo omnia illa praedicta verba sunt de substantia formae illius.

IN **TERTIA** parte articuli quo ad tertium exponit praedicta verba, quae ponuntur in forma illa, Et dicit quod per priora verba formae. scilicet. hic est calix sanguinis mei: significatur ipsa conuersio vini in sanguinem Christi, eo modo quo dictum est in forma consecrationis panis: per verba vero sequentia significatur virtus sanguinis effusi in passione, quae operatur in hoc sacramento.

Additque, quod virtus sanguinis Christi effusi in passione ordinatur ad tria. Primum ad adipiscendam aeternam hereditatem. Hoc probat ex illo hebraeorum. 10. Habemus fiduciam in introitu sanctorum per sanguinem eius. scilicet. Christi. Ad quod significandum, nempe, quod consequimur salutem spiritualem per sanguinem Christi, dicitur, noui.

SECUNDO ordinatur virtus sanguinis Christi ad iustitiam gratiae, quae est per fidem. Probat hoc ex illo Romanorum. 3. Quem proposuit deus propitiorem per fidem in sanguine eius: ut sit ipse iustus, iustificans eum, qui ex fide est IESV Christi. Et ad hoc significandum dicitur, mysterium fidei.

TERTIO (inquit) ordinatur virtus sanguinis Christi ad remouendum impedimenta salutis aeternae & gratiae, quae sunt peccata. Hoc demonstrat ex illo Hebraeorum. 9. Sanguis Christi emundabit conscientias nostras ab operibus mortuis, id est, a peccatis. Haec namque sunt opera mortua. Et ad hoc significandum, dicitur in praedicta forma: qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Haec, S. Tho. in corpore.

PRAECIPVVM dubium, quod hic est & vinculum, est, an sola haec verba, Hic est calix sanguinis mei sint forma huius sacramenti Eucharistiae, vel an etiam omnia alia verba quibus ibi utuntur sacerdotes ecclesiae, necessaria sint ad formam: usque ad illud verbum exclusiue, haec quotienscumque. &c. Ita quod si desit aliquod illorum verborum nihil fiat in hoc sacramento. Haec questio fuit dubia apud multos: & sunt de hoc quinque opiniones.

PRIMA est Scoti in. 4. d. 3. q. 2. ar. 2. vbi postquam dissoluit questionem secundum aliorum sententias, ad suam deueniens multa dicit. Et prius dicit nobis esse ignotam formam consecrationis, tam corporis, quam sanguinis Christi.

SECUNDO dicit, quod infra canonem Missae continentur praedicta forma, nempe, a verbo (communicantes) usque aduerbum (supplices) ita quod qui non dixerit omnia illa verba canonis non sit securus, an confecerit sacramentum: nec deberet adorari illa hostia, nisi sub conditione quousque praedicta illa verba canonis omnia essent completa. Haec Scotus.

SED haec sententia non potest teneri. Prius quia est contra communem sententiam sanctorum, grauiumque Theologorum, qui omnes aliquam esse certam, & ecclesiae notam formam consecrationis sanguinis affirmant.

SECUNDO est contra hanc Scoti sententiam usus adorationis & cultus omnium Christianorum. Qui omnes absolute adorant sacramentum post prolationem immediate factam illorum verborum: quibus pro forma utitur sancta Romana ecclesia. Et ad hoc ipsum, ut adoretur corpus & sanguis Christi eleuatur statim praedictis verbis formae prolatis. Ergo sententia Scoti defendi non potest.

TERTIO contra Scotum in hoc, sunt argumenta & concilia quae adduximus in primo huius questionis articulo ad probandum has orationes, hoc est corpus meum, & hic est calix &c. esse formam huius sacramenti. Ergo non potest defendi sententia Scoti.

SECUNDA opinio (relieto Scoto in hoc) & ritus graecorum: ut refert Caietanus in hac questione articulo primo dicens, quod fuit informatus a fide dignis, Graecos in consecratione sanguinis uti his verbis pro forma illius consecrationis. scilicet. hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro vobis & multis effundetur in remissionem peccatorum. Et Durandus in. 4. d. 3. q. 2. refert se etiam a fide dignis sic accepisse, Graecos praedicta forma in consecratione calicis uti.

ET probatur, quod illa sit vera forma: quia ecclesia Romana non reprehendit eos in hoc.

SECUNDO. Inter eos fuere grauissimi doctores multi & pii, qui quidem formam illam non reciperent, si vera forma non esset.

TERTIO quia Durandus dicit, se vidisse quoddam missale beati Basilij vbi erat missa ab angelis dictata: & habebat prædictam orationem ad consecrandum sanguinem Christi. Sed esto ita sit, quod Græci formam vtantur prædictam: non tamen dicunt, quod omnia illa verba ad consecrandum sanguinem Christi necessaria sint. Ideo rationes adductæ ad probandū: quod illa oratio sit forma apud Græcos: non probant, quod omnia illa verba sint necessaria ad cōsecrādū Christi sanguinē, quod nos inquirimus. Querimus enī quot & quæ verba requirantur præcite ad cōficiēdū sanguinis Christi sacramētum. **EST** igitur tertia opinio Durandi in.4.d.8.q.2. & multorum aliorū: vt in ferius citabo: qui dicit formam consecrationis sanguinis esse hanc orationē tantum, hic est calix sanguinis mei, cætera vero verba, quæ subnectuntur esse quasi prædicti determinationes, vsque ad illud verbum (peccatorum) inclusine. Et ideo non sunt necessaria ad formam consecrationis: sed sunt addita ad excitādam deuotionem, & ad significandam fructū dominicæ passionis. Et hoc vltimum videtur etiā dicere. S. Tho. in hoc articulo.

QVARTA opinio est Caietani in suis comētarijs super primum articulū huius quæstionis, vbi dicit, formam consecrationis sanguinis esse solū hæc verba, hic est sanguis meus. Quod probat multis argumētis, quæ nos i ferius referemus.

QVINTA opinio est Capreoli in.4.d.8.q.1. conclusione.6. dicentis, quod omnia illa verba, quæ sunt in hac oratione, hic est calix &c. vsq; ad illud, hæc quotiescumque feceritis, exclusiue, sūt de necessitate formæ, præterquam illa coniūctio enim: itaque si aliquod illorū desit nō erit sacramentum. Idem dicit frater Bartholomeus de spina in proprio opusculo de forma consecrationis sanguinis. c.3. Et hic loquitur dure & nō imitatur comitatem, vrbānitātē ac humilitatē. S. Thomæ cuius se discipulum ingenue fatetur: sed vocat oppositum dicentes hæreticos, scysmaticos, sine sufficiente authoritate & ratione. Et probat, quod sentētia sua sit catholica: & Caietani hæretica. Prius quia omnibus prædictis verbis ecclesia Romana vtitur ad sanguinem Christi consecrandum. Ergo omnia sunt necessaria.

SECUNDO probatur idem ex concilio Florentino sub Eugenio.4. vbi sic diffinitur. Formam verborum quibus in consecratione corporis & sanguinis domini sacrosancta Romana ecclesia apostolorum Petri & Pauli doctrina & authoritate firmata semper vti consueuerat: præsentibus diximus inferendā. In consecratione corporis domini, hac vtimur forma verborum. Hoc est enim corpus meum, sanguinis vero, hic est enim calix sanguinis mei, noui & æterni testamenti, mysterium fidei: qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionē peccatorum. Et rursus in alio decreto eiusdem concilij sic habetur.

Forma huius sacramenti sunt verba quibus Christus confecit hoc sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem conuertitur. Hæc cōcilium. Ex quibus colligitur, quod omnia prædicta verba ad formam consecrationis sanguinis Christi necessaria sunt.

TERTIO confirmat idem ex cap. Cū Marthæ, extra de celebra. missarum, vbi virtualiter dicitur, quod illud verbum (mysterium fidei) est de substantia formæ consecrationis sanguinis. Quia ibi inquiritur, quæ sint formæ quas Christus expressit ad cōsecrādum Eucharistiā: & obiicitur, quod hæc verba (mysterium fidei) non sunt de forma: eo quod in euangelio nō habeantur. Et pontifex respondet, quod ratio illa non militat: quia nec illud (æterni) habetur in euangelio: & tamen pertinet ad dictam formam. Ergo pontifex supponit tanquam in fide clarissimum, quod per prædicta verba Christus confecit sacramentum Eucharistiæ.

QVARTO probat idem ex. S. Tho. hic: vbi dicit, quod omnia prædicta verba sunt de substantia formæ. Et probat. S. Thomas: vt supra deduximus.

HIS NON obstantibus dico, & sit prima profectio. Solū hæc verba, Hic est calix sanguinis mei, vel hæc, Hic est sanguis meus, vel alia æquivalentia quo ad sensum verborum, sunt de necessitate formæ ad sensum prædictum: ita quod cum solis illis sine quocumque alio verbo conficietur sanguis Christi, si sacerdos per sola illa verba id intendat. Hæc est sententia Magistri sententiarum in.4.d.8. cap.3. Est etiam sententia domini Caietani in suis commentarijs super primum articulum huius quæstionis. Idem tenet Ioānes maior in.4.d.8. q. vnic: & dicit quod est communis opinio. Idem dicit diuus Ambrosius lib.4. de sacramentis thomo.4. cap.4. Idem dicit Durandus in.4.d.8. q.2. Idem Richardus, Armachanus in lib.9. de quæstionibus Armenorū cap.3. Et addit quod omnes quatuor euangelistæ in hoc sensu cōcordant. Richardus ponit vtranque opinionem, nempe, quod forma consecrationis sanguinis sit solum, hæc verba, Hic est calix sanguinis mei: & aliam. s. quod sunt omnia verba vsque ad illud, in remissionem peccatorū, & ambas relinquit probabiles.

SECUNDO Pro nobis est Scotus, & diuus Bonaventura in.4.d.8. in proprijs quæstionibus de hoc Et pbatur hæc nostra prima cōclusio. Prius. Illa verba solum sunt de necessitate formæ alicuius sacramenti: quæ significant id quod fit in sacramento, & in cuius virtute fit. At illa prædicta verba, hic est calix sanguinis mei, sunt huius modisola namque illa verba significant trāssubstantiationem vini in sanguinem Christi, quod fit in sacramento, & virtutem Dei qua illud fit. Ergo sola illa sunt de necessitate formæ.

TERTIO

TERTIO. Illa verba quæ pro vobis effundetur, non sunt de necessitate formæ consecrationis sanguinis Christi. Ergo nec alia quæ sequuntur antecedens probat. Illud verbū quod pro vobis datur quod scribit Lucas post illa verba, hoc est corpus meū, in forma cōsecrationis panis, & illud quod pro vobis tradetur, quod scribit Paulus priore ad Corinth. 11. in eadem forma consecrationis panis, non sunt de eius necessitate. Ergo nec illud qui pro vobis & pro multis effundetur, est de necessitate formæ cōsecrationis sanguinis. Cōsequētia pbatur: quia eadē est rō de vna & de alia forma.

QUARTO. Illa alia verba quæ sequuntur hæc prædicta, hic est calix &c. nempe, qui pro vobis & pro multis &c. nō faciūt quod significāt: nec quod in sacramento significatur, vt etiam dicit. S. Tho. Ergo non sunt de necessitate formæ consecrationis sanguinis Christi.

QUINTO. Hic sensus, hoc est corpus meum, sufficit ad consecrationem panis. Ergo hic sensus hic est calix sanguinis mei solus sufficit ad consecrandum vinum.

SEXTO. Vtraq; cōuersio pertinet ad nouū testamentū. Et in consecratione panis non requiritur mentio aliqua de nouo testamēto. Ergo nec in consecratione vini. Pro nobis est etiam Dionysius carthusiensis in. 4. d. 8. q. 5. vbi dicit, quod hoc sibi videretur, si in hoc deberet ferre sententiam. Sed relinquit iudicio aliorum.

SEPTIMO. Græci solum vtuntur his verbis in forma cōsecrationis sanguinis Christi, hic est sanguis meus noui testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissione peccatorū: vt dicit Durandus & Caietanus. Et vere conficiunt sacramentū quia nec ab ecclesia Romana reprehēduntur in hoc, nec a sanctis & alijs illustribus doctoribus, qui inter eos fuerūt. Ergo certū est quod non omnia illa verba quæ sunt in forma qua vtūtur sacerdotes latini, sunt de necessitate formæ cōsecrationis sanguinis Christi. Et quod nec hæc verba, qui pro vobis & pro multis effundetur &c. sunt de necessitate formæ consecrationis vini: iam probauimus. Probatur etiā ex illo Pauli priore ad Corinth. 11. vbi dicit se à Christo accepisse totū hoc dictum: hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Et ita tota illa oratione (s. hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur in remissione peccatorum) vtūtur Græci pro forma consecrationis panis: de cuius tamen necessitate non est illud, qd pro vobis tradetur: vt manifeste declarat & tenet sancta Romana ecclesia. Ergo nec alia verba, qui pro vobis & pro multis &c. sunt de necessitate consecrationis vini, esto simul cū alijs verbis quæ sunt de necessitate prædictæ formæ à Christo fuerint dicta. Constat enim ex dictis qd non omnia quæ Christus dixit in coena simul cū verbis quæ sunt de necessitate formæ cōsecrationis Eucharistiæ, sunt necessaria ad conficiendum sacramentum.

SECUNDA conclusio est. Hæc nostra & communior sententia (s. quod forma necessaria ad cōsecrandū sanguinē Christi est hoc solum, hic est calix sanguinis mei) est etiam. S. Tho. Probatur. Quia in hac quæstione articulo primo proponit an hæc sit forma sacramenti Eucharistiæ, hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei, absolute sine aliquo alio verbo: & dicit quod ita. Ergo intendit quod sola illa verba sunt necessaria ad conficiendū sacramentum.

SECUNDO. Hic articulo. 3. expresse dicit. S. Tho. quod per priora verba formæ, nempe, hic est calix sanguinis mei, significatur ipsa cōuersio vini in sanguinē eo modo quo dictū est in forma consecrationis panis. Et per verba sequentia solū designatur virtus passionis, vel sanguinis Christi effusi in ipsa passione, ad saluandum nos, & dādū nobis gratiam, & remissionē peccatorum. Ergo secundū. S. Tho. sola hæc verba, hic est sanguis meus, sunt de necessitate formæ prædictæ: quia expresse dicit quod sola illa efficiunt, quod sit in cōsecratione vini. Et in hac materia sacramentorū ipse. S. Tho. frequēter dicit quod forma cuiuscūque sacramenti significat, quod sit in sacramento. Ergo &c.

SED restat respondere ad alia verba. S. Tho. in hoc eodē articulo: vbi reprobando oppositam opinionē, dicit. Dicendum est ergo, quod omnia prædicta verba quæ ponūtur in forma consecrationis vini vsque ad illud in remissionē peccatorum inclusiue, sunt de substantia formæ.

DICO qd dupliciter dicitur aliquid esse de substantia formæ. Vno modo ita quod sit adeo necessarium ad formam: quod sine illo non conficitur sacramentum. Et hoc modo non intelligit. S. Tho. quod omnia prædicta verba sunt de substantia formæ consecrationis calicis. Alio modo potest intelligi aliquid esse de substantia formæ, solū quia aliquo modo spectat ad formā: quia melius significatur sensus veræ formæ, vel quia est de perfectione formæ vt dicit Caietanus. Et hoc modo S. T. intelligit prædicta verba esse de substantia formæ: vt rationes adductæ probauerūt. Et in hoc melius loquitur. S. Tho. absolute quā alij: quia cū ecclesia vtatur omnibus illis verbis in cōsecratione sanguinis Christi, dicendum est, quod omnia sunt de substantia formæ.

SECUNDO probatur à simili. Hoc pro nomen ego est de substantia formæ baptismi, id est, de forma baptismi: & non est de necessitate baptismi. Ita in hac alia forma consecrationis sanguinis Christi, illa verba sequentia sunt de forma, licet non de necessitate formæ: sicut si dicamus manū esse de homine, vel de substantia hominis, eo quia est de perfectione substantiæ hominis, licet non sit de quiditate vel necessitate. Et hoc ipsum cōfirmat ratio. S. Tho. quid quid dicat Spina, nempe, quod ideo alia verba præter prædicta in prima cōclusionē, dicuntur de substantia formæ conse-

crationis sanguinis Christi: quia sunt determinationes prædicati illius locutionis. Hic est calix sanguinis mei, id est, quia perficiunt significationem prædictæ locutionis.

SVNT igitur omnia verba quibus utitur sacerdos Romanæ ecclesiæ in forma cōsecrationis sanguinis Christi, de substantia formæ: sed non eodem modo, quia hæc verba, hic est calix sanguinis mei, ita sunt de substantia formæ, quod sunt de quiditate & de necessitate: ita quod sine illis, vel aliquo illorū, ut dictū est in prima conclusione, non conficietur sacramētū. Alia aut verba ita sunt de substantia formæ cōsecrationis sanguinis Christi, quod non sunt de quiditate, id est, de necessitate: ita quod sine illis cum solis alijs prædictis in prima cōclusionē cōficietur sacramētū.

TERCIA conclusio est. Sacerdos nihilominus qui mutaret formā cōsecrationis sanguinis Christi, qua utitur ecclesia romana: & vteretur solum his verbis pro prædicta forma, hic est calix sanguinis mei, peccaret mortaliter, tanquā agens cōtra ritū ecclesiæ in materia graui q̄lis est hæc sacramētorū materia. Ex his patet etiā manifeste, quid dicendū sit ad illud quod asserabatur ex cōcilio & ex cap. cū Martha. Nā nec patres in concilio, nec pōtifex in illo cap. intēdebāt determinare quot, aut quæ verba erāt de necessitate sacramēti, vel formæ cōsecrationis: sed intēdebant dicere quot & quæ verba erant de forma & quibus utendū erat ad cōsecrandū sanguinē Christi, siue essent de necessitate siue de perfectione prædictæ formæ. Quod patet: quia in illo cōcilio dicitur, qd̄ forma cōsecrationis calicis est oīa illa verba, Hic est enī calix sanguinis mei noui. &c. vsq; ad illud in remissionē peccatorū inclusiue, & forma cōsecrationis panis est, Hoc est enim corpus meum. At illa particula enim, ut incōfessio est apud oēs, nō est de necessitate formæ. Ergo intētio pontificis & concilij non erat determinare quot & quæ erant verba necessaria ad conficiendum hoc sacramentum: quia verbū (enim) non est de necessitate. Nil igitur habetur ex illo concilio & ex illo cap. nisi quod illa sunt verba quibus debet confici sacramētū. Cæterū quod sint necessaria illa oīa quæ ibi ponūtur inde non colligitur.

Quod si dicas, verba. S. Tho. posse recipere illam ex positionē: attamē eius intētio non erat illa nec cōcilio, nec pontificis in illo cap. sed quod intēdebāt dicere quod oīa illa erant de necessitate. Dico qd̄ hoc non cōstat, ut patet ex dictis. Immo esto ita sit quod illud. S. Tho. intēdebat: tamē ipse non reprobatur nostrā opinionē immo ponit vtrāq; nec nota aliquē scysmatis aut hærescos inurit: qd̄ sine rōne facit Spina. Et in hoc, cū ipse sit principiū fati fallibile & tot tanq; graues doctores teneat opinionē doctissimi & piissimi domini Caieta. ut citauimus, errat ipse potius præueniēdo iudiciū sanctæ Romanæ ecclesiæ (qd̄ & alij faciūt) cuius tamen est errātes corrigere, & pertinaces

dānare. Cuius quidem censuræ me & mea ōnia submitto. Nullus tamen aliquē debet condēnare maxime in re pbabili quousq; ipsa sancta Romana ecclesia condēnatū iudicauerit, aut nisi manifestus error sit in scripturis dānatus.

DUBITATUR secundo: quando erit ibi sanguinis Christi. In fine. s. huius verbi sanguinis mei, vel postea in fine horū omnium, pro multis effundetur in remissionē peccatorū?

Dubium secundū,

AD hoc dico, quod dependet dubiū hoc ex intētionē sacerdotis. Si enim intēdat sacerdos cōsecrare his tantū verbis, hic est enim calix sanguinis mei, erit in fine illius verbi mei, si autem intēdat cōsecrare per oīa illa verba, quibus utitur ecclesia erit in fine illorū omnium. Eodem modo si intēdat absolute cōsecrare, eo. s. modo quo intēdit ecclesia, quod melius est, erit in fine etiā omnium verborū illorū: quia (ut diximus) ecclesia hoc intendit. Ideo & nos diximus absolute omnia illa verba esse de substantia formæ, eo modo quo exposuimus. Et quidē male faceret sacerdos aliud intendens, quam intendit ecclesia.

AD hæc notandū est circa illā expositionē. S. T. illorū verborū: Hic est calix sanguinis mei noui & eterni testamēti, idē esse, ac si dicat, quo sanguine confirmatū nouū testamētū meū, quo testamento promissa est salus, gratia, & remissio peccatorum digne sumentibus hoc sacramētū.

Articul. quartus.

Vtrum prædictis verbis formarū insit aliqua vis creata, effectiua cōsecrationis.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, qd̄ prædictis verbis formarū non insit aliqua vis creata, effectiua cōsecrationis. Dicit enim Damascenus in. 4. lib. Sola virtute Spiritus sancti fit cōuersio panis in corpus Christi. Sed virtus Spiritus sancti est virtus increata. Ergo nulla virtute creata horū verborū conficitur hoc sacramentum.

PRÆTEREA. Opera miraculosa non sūt aliqua virtute creata, sed sola virtute diuina, ut in prima parte habitum est. Sed cōuersio panis & vini in corpus & sanguinē Christi est opus non minus miraculosum, quā creatio rerum, vel etiam formatio corpo

corporis Christi in utero virginali. Quae quidem nulla virtute creata fieri potuerunt. Ergo nec hoc sacramentum consecratur aliqua virtute creata dictorum verborum.

PR AETERE A. Praedicta verba non sunt simplicia, sed ex multis composita: nec simul, sed successive proferuntur. Conuersio autem praedicta (ut supra dictum est) fit in instanti, unde oportet, quod fiat per simplicem virtutem. Non ergo fit per virtutem horum verborum.

SED CONTRA est, quod Ambrosius dicit in lib. de Sacramentis. Si tanta est vis in sermone domini Iesu, ut inciperet esse, quod non erat: quanto magis operatorius est, ut sint quae erant, & in aliud commutentur. Et sic, quod erat panis ante consecrationem iam corpus Christi est post consecrationem: quia sermo Christi creaturam mutat.

R ESPONDEO dicendum, quod quidam dixerunt, nullam virtutem creatam esse, nec in praedictis verbis ad transubstantiationem faciendam, nec etiam in alijs sacramentorum formis, vel etiam in ipsis sacramentis, ad inducendos sacramentorum effectus. Quod (sicut supra habitum est) & dictis sanctorum repugnat, & derogat dignitati sacramentorum nouae legis. Unde cum hoc sacramentum sit praeteri: dignius (sicut supra dictum est) consequens est, quod in verbis formalibus huius sacramenti sit quaedam virtus creata, ad conuersionem huius sacramenti faciendam, instrumentalis tamen: sicut et in alijs sacramentis: sicut supra dictum est. Cum enim haec verba ex persona Christi proferantur ex eius mandato, consequuntur virtutem instrumentalem a Christo: sicut & cetera eius facta vel dicta habent instrumentaliter salutiferam virtutem: ut supra dictum est.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cum dicitur, sola virtute Spiritus sancti panem in corpus Christi conuerti: non excluditur virtus instrumentalis, quae est in forma huius sacramenti: sicut cum dicitur solus faber facit cultrum, non excluditur virtus martelli.

AD SECVNDVM dicendum, quod ope-

ra miraculosa nulla creatura potest facere quasi agens principale, potest tamen ea facere instrumentaliter: sicut ipse tactus manus Christi sanauit leprosum. Et per hunc modum verba Christi conuertunt panem in corpus Christi. Quod quidem fieri non potuit in conceptione corporis Christi, qua corpus Christi formabatur, ut aliquid a corpore Christi procedens haberet instrumentalem virtutem ad ipsius corporis formationem. In creatione etiam non fuit aliquod extremum, in quod instrumentalis actio creature posset terminari. Unde non est simile.

AD TERTIVM dicendum, quod praedicta verba, quibus fit consecratio, sacramentaliter operantur. Unde vis conuersiva, quae est in formis horum sacramentorum consequitur significationem, quae in prolatione ultime dictionis terminatur. Et ideo in ultimo instanti prolationis verborum, praedicta verba consequuntur hanc virtutem, in ordine tamen ad praecedentia. Et haec virtus est simplex ratione simplicis significati: licet in ipsis verbis exteriorius prolatis sit quaedam compositio.

I N HOC quarto articulo diuus Tho. reprobabat quandam opinionem, quae dicebat nullam virtutem esse in verbis formarum huius sacramenti. Respondet deinde vnica conclusione affirmatiua, quae est huiusmodi In verbis formalibus huius sacramenti est quaedam virtus creata ad eius conuersionem faciendam. Probat. Prius testimonio diui Ambrosij in argumento in contra. Secundo: quia opposita sententia repugnat dictis sanctorum. Tertio: quia dicere oppositum, nempe, quod sacramenta nouae legis non habent virtutem aliquam, est derogare omnibus sacramentis nouae legis, & dare ansam, ut contemnantur & irrideantur.

SECVNDA conclusio est. Illa virtus est instrumentalis, sicut in alijs sacramentis. Probat. Haec verba proferuntur in persona Christi, & ex eius mandato. Ergo consequuntur quandam virtutem instrumentalem a Christo: sicut cetera eius facta vel dicta habent quandam instrumentalem salutiferam virtutem. Et de hoc vide eundem S. Tho. supra in hac prima. 4. questione. 3. ar. 4. de Sacramentis in communi. Et praeter rationes, S. Th. probatur prima principalis conclusio ex concilio Florentino sub Eugenio. 4. vbi sic dicitur. Sacerdos in persona Christi loquens: hoc consecit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in sanguinem conuertitur, vbi asserta vides virtutem verborum. Ergo sententia, S. T. est vera.